

zelena dežela

Glasilno Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

št. 166 / junij 2021

Podeželje ostaja zdravo, optimistično jedro Slovenije

Pogovor s predsednikom Vlade Republike Slovenije Janezom Janšo.

str. 4

Kmetijstvo in biodiverziteteta z roko v roki

Priloga je nastala v okviru projekta LIFE Naturaviva, Biodiverziteteta – umetnost življenja.

str. 9

Pobuda za ustanovitev združenja rejcev perutnine

Zainteresirani se lahko pridružite!

str. 18

Ekološki »falot«, ki poganja razvoj Haloz

Predstavljamo kmetijo Pistače v Stopercih, kjer gospodarijo Galunovi.

str. 24

Staro slovensko ime za junij je rožnik. To je mesec, ko so travniki polni raznoraznih cvetlic, ki jih je letos še več kot sicer. Iz preprostega razloga: vremenske razmere niso dopuščale košnje. Še za siliranje je bilo težko ujeti nekaj dni vsaj za silo vremena, kaj šele za sušenje. Sicer se je po 5. juniju vreme vsaj toliko ustalilo, da kmetije hitijo s košnjo. Ker je bila rast podaljšana, je pridelek obilen, kakovost pa zaradi pozne košnje slabša. Pa vendar reji prežvekovalcev letošnja pomlad le ni delala toliko preglavic kot sadjarjem, zelenjadarjem, čebelarjem in še komu. Upajmo, da bo prehod v poletje lep in pogoji za kmetovanje ugodni. (tekst in foto: Marjan Papež)

Slovenija: trideset let kasneje

Prihodnji teden bo minilo trideset let, odkar je Slovenija samostojna država. Tisočletni sen Slovencev je postal resničnost in zastavili smo samostojno pot v družbo evropskih in svetovnih držav. Kmetice in kmetje smo lahko pri tem ponosni, saj smo pomembno prispevali k demokratizaciji in neodvisnosti.

Po letu 1991 se je za vse veliko spremenilo, za kmetijstvo pa še več. Ujetost v pravne nesmisle prejšnjega sistema, kot je bil na primer zemljiški maksimum, je bila kaj slaba popotnica za izboljšanje konkurenčnosti slovenskega kmetijstva ob prehodu iz planskega v tržno gospodarstvo. Danes imajo recimo severni sosedje v povprečju dvainpolkrat večje kmetije kot mi, v primerjavi z mnogimi drugimi razvitimi državami pa je razmerje še veliko širše. Pred drugo svetovno vojno pa je bila posestna struktura in povprečna velikost kmetij z obeh strani Karavank povsem primerljiva.

Po osamosvojitvi so se začele spremembe in kmetijstvo je drastično spreminjalo svojo podobo. Na eni strani se je zaradi opuščanja kmetovanja v treh desetletjih zarastlo več deset tisoč hektarjev kmetijskih površin, na drugi strani se jih je več deset tisoč pozidalo. Oboje je zaskrbljujoče in človek ne ve, kaj bolj boli.

Ob nastajanju samostojne države je hkrati rastle tudi zavest o nujnosti stanovskega povezovanja kmetov. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ki je nastala po desetletju

političnih usklajevanj, si je izborila prostor in opravlja pomembno vlogo, je vmesni člen med politiko in kmeti, skrbi za prenos znanja in uspešen ter učinkovit prenos evropskih sredstev na slovenska kmetijska gospodarstva. Tako bo tudi v prihodnje!

Državljanke in državljani!

V teh časih kmetijstvo in tudi širša družba preživljata preizkušnje, kot jih v samostojni državi še ni bilo. Koronakriza je udarila po vseh. Kmetom poleg pandemije v zadnjih letih podnebne spremembe režejo vse tanjši kos kruha. Paradoks je, da se hrana v maloprodaji draži, odkupne cene pri kmetu pa so letos okrog pet odstotkov nižje kot lani tak čas. Pa razumi, če moreš!

Test zrelosti slovenskega kmetijstva je bil vstop v Evropsko unijo. Ni bilo enostavno, niti lahko. Ne za kmete, ne za živilsko industrijo, ne za državne uradnike, ki so morali uskladiti na tisoče strani slovenske zakonodaje z evropsko. Pa vendar, zmogli smo. Kaj pa danes? Bomo premogli zadosti modrosti, da bomo z nakupom slovenske hrane pomagali slovenskim kmetom, da bodo potem lahko ti kupovali druge slovenske izdelke in bo imela od tega koristi celotna družba? Odgovor vemo, odgovornost pa je na slehernemu izmed nas.

Marjan Papež, KGZS

Strokovna gradiva
na spletu
www.KGZS.si

www.kupujmodomace.si

**KUPUJMO
DOMAČE!**
KGZS

Spletna ponudba pridelkov in izdelkov slovenskih kmetij

Pomoč kot premajhen obliž, ki že popušča

ROMAN ŽVEGLJČ
predsednik KGZS

Poletje pred nami prinaša tisto, kar si želimo že več kot leto dni: umirjanje epidemije koronavirusa in posledic, ki nam jih je ta prinesla v vsakdanje življenje. Čeprav še nismo povsem varni, številke kažejo, da bomo lahko kmalu že zelo blizu tistemu, kar smo nekoč rekli »normalno« življenje.

A posledice še vedno ostajajo in položaj slovenskega kmetijstva, predvsem pa kmetij, še ne bo tako kmalu v starih tirnicah. Če pogledamo nazaj, lahko s ponosom rečemo, da bi bil položaj lahko še veliko slabši, če ne bi zbornica že od samega začetka zastopala interesov svojih članov. Že ob prvih poslabšanjih je med prvimi od vlade zahtevala, da v nabor ukrepov za blaženje posledic epidemije vključi tudi pomoč kmetijstvu, tako imenovane sektorske pomoči. Res je, da pri vseh naših zahtevah nismo vedno naleteli na posluš odgovornih, a nekateri sektorji (spomnimo se govedoreje, prašičereje, drobnice, sadjarstva in vinogradništva, da ne naštevamo še drugih) so vseeno dobili vsaj nekaj pomoči za olajšanje položaja. Toda če vlada želi, da bo ta pomoč imela tudi večji učinek, potem mora nujno prislusniti zahtevi zbornice, da se za vsa plačila sektorskih pomoči iz PKP ukrepov oprosti plačilo dohodnine. Le tako bo ta pomoč tudi v resnici dosegla svoj namen.

Res je, da je vsaka pomoč dobrodošla in da se (kot pravi stari pregovor) podarjenemu konju ne gleda v zobe, a je treba vedeti, da je bila ta pomoč le majhen obliž na cenovne rane, ki jih neuravnovešena živilska veriga povzroča kmetom. In ta obliž počasi popušča in ne more pokriti hudih posledic, ki jih povzročajo te rane. Opazno je, da je razkorak med cenami vhodnih surovin in odkupnimi cenami vse večji in da tudi hrana v trgovini ni vse dražja zaradi večjega zaslужka kmetov, temveč dobro služi nekdo vmes v tej verigi. Če ponovimo že našo staro zahtevo za bolj pravično porazdelitev bremen in tudi zaslужka znotraj živilske verige, je ta zaskrbljujoči položaj kmeta tudi znak oziroma alarm za vse nas, da se bomo morali kmetije oziroma vsi tisti, ki hrano pridelujemo, še bolj povezati. Nihče nam ne bo podaril večjega zaslужka, temveč si ga bomo morali izboriti sami.

Zaključimo malo bolj optimistično. Kot kaže, je morda pred nami spet dobro staro poletje. Čeprav nam vreme takrat rado zagode in smo postali bolj previdni pri napovedih, je poletje tudi priložnost, da si tu pa tam oddahnemo za nekaj trenutkov. Izkoristite jih in si naberite moči za jesenska opravila.

KAKO DO INFORMACIJ NA KGZS

SPLOŠNE INFORMACIJE

Tel.: 01 513 66 00, e-naslov: kgzs@kgzs.si, www.kgzs.si

UREDNIŠTVO ZELENE DEŽELE

Tel.: 01 513 66 40, e-naslov: zelena.dezela@kgzs.si

Zelena dežela št. 166, junij 2021 • Zelena dežela je glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, ki izhaja šestkrat letno in je za člane KGZS brezplačno. • Uredništvo: KGZS – Zelena dežela, Gospodinjka ulica 6, 1000 Ljubljana, tel.: 01/5136640, e-pošta: zelena.dezela@kgzs.si, splet: www.kgzs.si • Odgovorni urednik: Robert Peklaj • Novinar: Marjan Papež • Fotografija na naslovnici: Marjan Papež • Tehnično urejanje: Andrej Lombar • Jezikovni pregled: Marjana Cvirn • Fotografije: arhiv KGZS (če ni drugače navedeno) • KGZS ne odgovarja za oglasno vsebino. Tisk: Salomon, d.o.o. • Naklada: 94.000 izvodov • ISSN 1581-9027, spletna izdaja ISSN 2536-2119

Kmetijski svetovalci pri KGZS so uspešno pomagali vsem vlagateljem

Letos oddana 56.201 zbirna vloga

Elektronsko izpolnjevanje zbirnih vlog za leto 2021 je potekalo prilagojeno, z upoštevanjem vseh varnostnih priporočil za zajezitev širjenja epidemije covid-19. Kmetijskim svetovalcem pri KGZS je ob dobrem sodelovanju z ARSKTRP in MKGP uspelo pomagati vsem vlagateljem, ki so prosili za pomoč pri izpolnjevanju zbirne vloge. Na KGZS ocenjujemo, da je bila kampanja za oddajo zahtevkov za ukrepe kmetijske politike uspešno izvedena. S tem delom smo vsi vpleteni omogočili, da bo na slovenske kmetije prišlo več kot 220 milijonov evrov.

Večina vlagateljev zahtevkov za sredstva iz naslova ukrepov skupne kmetijske politike, ki jih lahko kmetje prejmejo za obdelane površine in rejo živali, je pravočasno, to je do 6. maja, oddalo zbirne vloge. Kljub obveščanju in vabljenju pa je bilo tudi letos nekaj vlagateljev, ki so svojo vlogo oddali v zamudnem roku, to je do 31. maja, zaradi česar bodo njihova izplačila za vsak zamujen dan zmanjšana za 1 odstotek.

Izjema (brez odbitkov) bodo kmetijska gospodarstva, ki so pri oddaji vloge v zamudnem roku uveljavljala upravičeno višjo silo (v letošnjem letu predvsem zaradi epidemije covid-19), in kmetijska gospodarstva, za katera so izjemne okoliščine zaradi zamud pri vnosu vlog zaradi epidemije covid-19 uveljavljali kmetijski svetovalci ali zaposleni na upravnih enotah.

KGZS je z osmimi kmetijsko-gozdarskimi zavodi nudila upravičencem pomoč pri elektronskem izpolnjevanju in oddaji zbirnih vlog na 72 lokacijah po vsej Sloveniji, pomoč vlagateljem pri vlaganju zahtevkov pa je nudilo 217 kmetijskih svetovalcev.

Kljub epidemiji so za seznanitev z novostmi kmetijski svetovalci na KGZS poskrbeli z izvedbo usposabljanj, ki so tokrat morala potekati na daljavo. Usposabljanja so bila namenjena poznavanju ukrepov kmetijske politike. Splošno obveščanje je potekalo tako preko nacionalnih medijev (Kmečki glas, zbornično glasilo Zelena dežela, Radio Ognjišče ...) kot tudi lokalnih radijev ter časopisov, glasil in obvestil.

V rednem in zamudnem roku za oddajo zahtevkov za leto 2021 je bilo oddanih 56.201 zbirnih vlog. Večina vlagateljev (99 %) se je po pomoč pri izpolnjevanju zbirne vloge in ostalih zahtevkov obrnila na izpostavo Javne službe kmetijskega svetovanja. Število oddanih zbirnih vlog je za 367 manjše kot v letu 2020, ko je na ARSKTRP prispelo 56.568 zbirnih vlog.

Tudi letos je vsa pomoč vlagateljem potekala po sistemu naročanja vlagateljev na dogovorjen termin. Kmetijski svetovalci so pri naročanju skrbeli, da je bilo med posameznimi vlagatelji dovolj časa, da se le-ti ne bi srečevali in da so lahko ustrezno prezračili in razkužili prostore. V času popolnega zaprtja države zaradi ukrepov za zajezitev širjenja epidemije so kmetijski svetovalci izvajali predpripravo zbirnih vlog na daljavo, ki je pri enostavnih vlogah potekala po telefonu, pri drugih pa so se kmetijski svetovalci s kmeti povezali preko portala Zoom in z deljenjem svetovalčevega ekrana z vlagateljem izpolnjevali zbirne vloge, ki jih je bilo potrebno kasneje pri svetovalcu le še pregledati, podpisati in oddati.

To dokazuje, da so uspešno digitalno usposobljeni tudi kmetijski svetovalci, ki pri svojem delu uporabljajo vedno več sodobnih orodij in tehnik, tako pri komunikaciji na daljavo kot tudi pri izvajanju tehnoloških svetovanj.

Zbirne vloge, ki so bile oddane pravočasno, so sedaj že v postopku administrativnih kontrol in kontrol na kraju samem, zato je potrebno poskrbeti, da bodo izpolnjene zahteve posameznih ukrepov ter da se bo kmetovanje izvajalo v skladu s prijavo na zbirni vlogi za leto 2021.

dr. Jernej Demšar

Dva dodatna roka na razpisu za predfinanciranje (PF2)

Slovenski regionalni razvojni sklad v Ribnici obvešča vlagatelje, da je v petek, 4. junija 2021, v Uradnem listu RS, št. 90, objavil podaljšanje veljavnosti javnega razpisa za predfinanciranje projektov v kmetijstvu in gozdarstvu – PF2 (št. razpisa: 3301-001/2021). Objavljena sta dva nova roka, in sicer: peti rok je 5. julija 2021 in šesti rok je 16. avgusta 2021.

Državni kviz Mladi in kmetijstvo

Državni kviz Mladi in kmetijstvo bo 19. junija na Ptuju. Državno tekmovanje je tradicionalna strokovno-izobraževalna prireditev, namenjena izobraževanju in druženju mladih s podeželja. Na državnem tekmovanju se v znanju preizkušajo zmagovalne ekipe regijskih tekmovanj. Dogodek organiziramo skupaj z Zvezo slovenske podeželske mladine.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Kviz letos poteka v sodelovanju s projektom LIFE Naturaviva, Biodiverzitetna – umetnost življenja (LIFE16 GIE/SI/000711), ki je sofinanciran iz sredstev LIFE, finančnega instrumenta Evropske unije za okolje in podnebne ukrepe ter Ministrstva RS za okolje in prostor.

Dokazan izvor tudi pri izdelkih iz lesa

Zelena preobrazba družbe zahteva večjo rabo lesa, a se na drugi strani zahteva tudi vedno strožje varovanja okolja. Povpraševanje po izdelkih iz lesa in papirja ter biomase za energijo vztrajno narašča, na drugi strani pa se ljudje vedno bolj zavedajo, da se lahko s sečnjo gozd tudi uniči ali izkrči. Dokazan izvor lesa iz trajnostno gospodarjenega gozda se zahteva za izdelke v zelenih javnih naročilih, trgovine in zasebna podjetja pa se ob izbiri certificirane surovine ali izdelka lažje promovirajo kot okoljsko ozaveščena in družbeno odgovorna.

Izdelke, ki imajo certifikat PEFC ali FSC in s tem zagotavljajo, da izvira les iz trajnostno gospodarjenega gozda, najdemo dandanes v vsaki trgovini. Lastniki gozdov lahko ob povpraševanju po certificiranem lesu najlažje in najceneje pridobijo certifikat preko skupinskega certificiranja v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Pridobitev certifikata PEFC ni zahtevna, saj se pričakuje le spoštovanje gozdarske zakonodaje in uporaba osebne varovalne opreme.

Janez Tolar, Fotonatečaj PEFC

Nekateri pomembnejši dogodki v juniju, juliju in avgustu

Kdaj?	Kaj? / Kje?
19. junij	Kviz Mladi in kmetijstvo, Ptuj
3. julij	Državne kmečke igre ZSPM, Gorenjska
21. do 26. avgust	Sejem AGRA, Gornja Radgona

Nekateri pomembni roki

Do kdaj?	Kaj?
30. junij	Oddaja zahtevkov za povrnitev trošarine
Do objave o zaprtju	5. javni razpis za aktivnost Dela za odpravo škode in obnovo gozda iz PRP 2014–2020
Do objave o zaprtju	3. javni razpis za operacijo Ureditve gozdnih vlak, potrebnih za izvedbo sanacije gozdov iz PRP 2014–2020

Tudi v prihodnje dovoljena prodaja ob cesti

Spremembe Zakona o kmetijstvu prinašajo več novosti.

Janja Virant, KGZS
janja.virant@kgzs.si

Predlagatelj sprememb Zakona o kmetijstvu je sprva načrtoval ukinitve prodaje na premičnih stojnicah, kar bi za slovenske kmetije pomenilo velike težave, saj je obcestna prodaja pomembna oblika neposredne prodaje končnemu potrošniku. Predlog sprememb Zakona o kmetijstvu posega še na številna druga področja, ki so zaradi argumentov Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije urejena tako, da to prinaša čim večjo stabilnost in konkurenčnost slovenskih kmetij.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijstvu je še v parlamentarni proceduri, vendar je vsebinsko do te mere usklajen, da lahko predstavimo glavne poudarke in prizadevanja KGZS tekom usklajevanja besedila sprememb.

Prodaja na premičnih stojnicah

Najbolj pomembno področje, ki je terjalo številne aktivnosti KGZS, je bila načrtovana ukinitve prodaje na premičnih stoj-

nica oziroma ukinitve obcestne prodaje. Iz končnega predloga sprememb je sedaj poseg v področje neposredne prodaje končnemu potrošniku umaknjen, kar pomeni, da bo to področje ostalo enako kot v sedaj veljavnem zakonu. Zakon o kmetijstvu bo še naprej dovoljeval obcestno prodajo. Pri tem je treba poudariti, da je zaradi številnih zlorab in potvorb obcestno prodajo treba urediti, vendar ne tako, da bi se s spremembami slabil zgolj položaj kmetov. Potrebne so jasne opredelitve tako v Zakonu o kmetijstvu kot v Zakonu o trgovini. Ključnega pomena pri prodaji na premičnih stojnicah pa je tudi stalen in učinkovit nadzor pristojnih inšpekcijskih služb.

Jasna opredelitev javno dostopnih podatkov

Nadaljnji pomemben uspeh je jasna opredelitev, kateri podatki v različnih evidencah bodo javno dostopni. Predlagatelj je namreč želel, da so v evidencah, kamor se kmetijska gospo-

darstva morajo vpisati, različni podatki, ki spadajo tudi na področje poslovnih skrivnosti, javno dostopni. Po dodatnem usklajevanju podatki, kot so KMG-MID, količine možne pridelave in predelave niso javno dostopni.

Dodatni poziv v primeru nepravilnih obveznosti

Predlog sprememb vsebuje tudi izredno pomembno določbo, ki predstavlja rešitev za primere, ko ima vlagatelj (npr. neke vlo-

ge na javnem razpisu) na dan oddaje vloge nepravilne obvezne dajatve in nepravilne druge denarne nepravilne obveznosti. Agenciji se namreč naložila dolžnost, da se pred odločitvijo o vlogi vlagatelja dodatno pozove k poplačilu. Navedena rešitev preprečuje zavrnitev zahtevka zgolj zaradi dejstva, da ima vlagatelj nepravilne obveznosti, saj dobi še eno priložnost, da pred dokončno odločitvijo pristojnega organa svoje obveznosti poravnava.

Z namenom nadaljnje uvedbe sheme Izbrana kakovost in

preprečitve zapletov, ki so se pojavili pri izplačilu koronapomoči na področju zelenjave, predlog zakona uvaja evidenco pridelovalcev zelenjave in zelišč. Z vpisom pridelovalcev zelenjave in zelišč glede na površino ali dejstvo, da se zelenjava trži, namreč pridobimo boljšo sledljivost kmetijskih pridelkov od njive do potrošnikov in možnost vzpostavitve masnih bilanc. Trenutno je namreč na trgu več slovenske zelenjave, kot jo dejansko lahko pridelamo.

Gnojenje

Pomembna je tudi uskladitev na področju spremljanja stanja kmetijskih tal. Jasneje so namreč zapisane diktije glede obveznosti in pravic na področju državnega monitoringa. Na področju gnojenja se za vsebine, ki kmetijskim gospodarstvom nalagajo dodatne obveznosti, predvideva sprejetje podzakonskega akta, kjer bo KGZS dodatno zaščitila interese svojih članov.

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijstvu se je dolgo usklajeval. Skozi celotno fazo zblizevanja interesov je KGZS aktivno zastopala svoje člane in na podlagi zaznanih težav v praksi poskušala bolje urediti določena področja. Na KGZS ocenjujemo, da je Zakon o kmetijstvu potreben širše prenove, kjer bi bil tudi jasneje opredeljen statusni položaj slovenskega kmeta. Predlagatelj je v trenutnem predlogu dopolnitev in sprememb urejal zgolj določena področja, znotraj katerih pa je bilo ob sodelovanju s KGZS storjeno vse, da se zavaruje interese slovenskega podeželja.

Neenakopraven položaj pitalcev

V veljavi je Odlok o finančnem nadomestilu v prireji govejega mesa zaradi posledic drugega vala epidemije covid-19 za obdobje od 1. oktobra 2020 do 31. marca 2021, ki omogoča izplačilo nadomestila upravičencem, ki so utrpeli izpad dohodka zaradi nestabilnih razmer v sektorju govedoreje.

Finančna pomoč za to obdobje znaša 76 evrov na GVŽ za govedo, starejše od dveh let, oziroma 126,67 evrov za govedo, staro od šestnajst do štiriindvajset mesecev, preračunano na glavo velike živine (GVŽ).

Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (KGZS) podpiramo finančno nadomestilo za sektor prireje govejega mesa, vendar opozarjamo, da bo zaradi vsebine odloka o upravičenosti do pomoči izpadlo kar nekaj pitalcev ženskih goved. Odlok namreč določa, da morajo biti biki, voli in teleta stari vsaj šestnajst mesecev in ne več kot trideset mesecev ter jih je upravičenec redil kadarkoli v obdobju od 1. avgusta 2020 do 31. marca 2021 in jih je imel v reji več kot šest mesecev. Žensko govedo (krave in telice) so upravičene do pomoči v primeru, da je na dan 1. avgusta 2020 doseglo starost vsaj dvajset mesecev in ga je rejec najpozneje do 31. marca 2021 imel v reji več kot šest mesecev ter ni telilo do 30. aprila 2021. Številni rejci zaradi tega pogoja ne bodo prejeli pomoči za žensko govedo, kar pomeni, da rejci ženskih in moških goved niso v enakem položaju, saj MKGP kljub dopisom in opozorilom nevladnih organizacij v kmetijstvu (KGZS, ZZS, SKS, ZSPM) ni upoštevalo pripomb.

Zbornični urad

KGZS se ne strinja s predlogom Odloka o finančnem nadomestilu v prireji govejega mesa, saj številni ne bodo prejeli pomoči za krave in telice.

Izplačila sredstev za razvoj majhnih kmetij

Na podlagi javnega razpisa za podukrep 6.3 - Pomoč za zagon dejavnosti, namenjene razvoju majhnih kmetij (Uradni list RS, št. 56/17, v nadaljevanju: javni razpis), bo več kot 3970 upravičencev prejelo izplačan drugi obrok nepovratnih sredstev v višini 1.500 evrov, pri čemer znaša skupna vrednost izplačanih sredstev za namen razvoja majhne kmetije 5000 evrov na kmetijo.

Kmetje, ki ste bili uspešni na tem razpisu, morate na podlagi Uredbe o spremembah Uredbe o izvajanju podukrepa pomoč za zagon dejavnosti, namenjene razvoju majhnih kmetij iz PRP 2014-2020 (Uradni list RS, št. 74/2021), za izplačilo drugega obroka sredstev izpolnjevati naslednje obveznosti:

1. Razvojne cilje iz poslovnega načrta morate izpolniti najpozneje do 15. avgusta 2021 (to je najpozneje v roku 39 mesecev po datumu izdaje odločbe o pravici do sredstev).
2. Morebitne spremembe poslovnih načrtov morajo biti odobrene pred 15. avgustom 2021, zato poskrbite, da boste prošnje za morebitne spremembe oddalili dovolj zgodaj.
3. Zahtevek za izplačilo drugega obroka podpore (tj. znesek 1.500 evrov) morate vložiti po izvedbi vseh aktivnosti iz poslovnega načrta, in sicer v obdobju od 15. maja 2021 do vključno 15. septembra 2021.
4. Do izplačila drugega obroka sredstev ne smete zmanjšati predpisanega minimalnega vstopnega praga na razpisu pod 1,5 GVŽ povprečnega letnega obsega staleža rejenih živali oziroma pod 1,5 ha PKP.
5. Do izplačila drugega obroka sredstev ne smete zmanjšati predpisane minimalne povprečne letne obtežbe s travojedimi živalmi v obsegu vsaj 0,7 GVŽ/ha trajnega travinja (0,5 GVŽ travojedih živali/ha trajnega travinja v primeru ekološkega kmetijstva).
6. Do izplačila drugega obroka sredstev ne smete zmanjšati obsega PKP za več kot 10 % glede na zbirno vlogo, ki ste jo oddali v letu objave javnega razpisa.

Opozarjamo vas, da če ne boste v roku izpolnili vseh ciljev iz poslovnega načrta oziroma ne boste izpolnjevali minimalnega vstopnega praga razpisa, boste morali v proračun Republike Slovenije vrniti že izplačana sredstva skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi, drugega obroka podpore pa ne boste prejeli.

Drugega obroka sredstev pa ne boste dobili izplačanega, če ne boste zagotavljali minimalne povprečne letne obtežbe s travojedimi živalmi oziroma se vam bo obseg PKP zmanjšal za več kot 10 % glede na zbirno vlogo, ki ste jo oddali v letu objave javnega razpisa.

Želimo, da uspešno zaključite vse svoje zastavljene cilje in čim prej vložite zahtevek za izplačilo drugega obroka.

Za pomoč pri pripravi zahtevka se čim prej obrnite na najbližjo izpostavo javne službe kmetijskega svetovanja, kjer boste skupaj s svetovalcem preverili vse predpisane pogoje in dokumentacijo ter vložili zahtevek.

Barbara Trunkelj, KGZS

Podeželje ostaja zdravo, optimistično jedro Slovenije

Trideset let po osamosvojitvi Slovenije se kmetijstvo srečuje s številnimi izzivi, ki zahtevajo preudarne politične odločitve in odpirajo nove priložnosti. O vlogi kmetijstva danes in jutri smo se pogovarjali s predsednikom Vlade Republike Slovenije Janezom Janšo.

Tatjana Vrbošek, KGZS
tatjana.vrbosek@kgzs.si

Spoštovani gospod predsednik, vaše predsedovanje Vladi Republike Slovenije poteka v času, ko se svet sooča z virusno pandemijo, ki je med drugim zbudila zavedanje ranljivosti prehranskih verig in pomena lokalnega kmetijstva. Pridelava hrane v Sloveniji pada. Ali je dvig deleža v Sloveniji pridelane hrane del vladne strategije?

Slovenska vlada se zaveda, da je lastna proizvodnja hrane za državo vitalnega pomena. Hrana je strateška dobrina, nujna za obstoj vsakega naroda. Epidemija koronavirusa je dodatno razgalila težave, s katerimi se sooča slovensko kmetijstvo. Težave niso zgolj od danes ali od včeraj. So tudi posledica desetletij napačno vodene kmetijske politike, ki ni želela samostojnega, neodvisnega in svobodnega kmeta. Dušila ga je z obsežno birokracijo in tudi represijo, z nizkimi cenami kmetijskih proizvodov itd. Posledice takšne kmetijske politike se z vso težo kažejo zlasti v kriznih stanjih, kar epidemija nedvomno je.

Vlada je zato v lanskem letu veliko pozornosti namenila sprejemanju ukrepov, s katerimi smo želeli preprečiti ali vsaj omiliti posledice zaradi epidemije na področja kmetijstva, živilske industrije in ribištva. V ta namen je bilo sprejetih več ukrepov na sistemski ravni v obliki neposredne in posredne finančne pomoči. Sprejeti so bili tudi ukrepi, s katerimi želimo spodbuditi nabave hrane, pridelane v Sloveniji. Tako javni zavodi ne glede na predpise, ki urejajo zeleno javno naročanje, morajo nabaviti najmanj 50 odstotkov pridelanih kmetijskih pridelkov oziroma živil z območja Republike Slovenije.

Da bo kmetijstvo odporno, konkurenčno, ekonomsko zanimivo in okoljsko vzdržno, podeželje pa privlačno za življenje širšega kroga prebivalstva, smo leta 2020 sprejeli tudi Resolucijo o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«. Ta zelo pomemben dokument za slovensko kmetijstvo načrtuje nujne prilagoditve in izboljšanje kmetijske politike, da bo sposobna odgovorjati na nove izzive in podpirati potrebe družbe, kmetijstva, živilstva in podeželja.

V luči povedanega je zelo pomembno tudi spodbujanje trgovskih sistemov, da svoje nabavne kanale usmerijo na slovenske dobavitelje, živilske industrije, da uporabljajo slovenske surovine, in potrošnikov, da čim več kupujejo pri kmetu ali v trgovini izberejo slovenske proizvode. To je toliko lažje takrat, kadar je slovenski proizvod očitno boljši od konkurence, kar v veliki meri dejansko je, ne pa vedno. Veliko lahko še izboljšamo kakovost. Spopad z epidemijo nam je v zadnjem letu prepričal, da bi naredili več, a pri obih potrebnih korakih sedanja vlada vidi cilje natančno tam kot kmetije, zato lahko slovensko kmetijstvo in podeželje spet z optimizmom zre v prihodnost.

Slovenski potrošnik se je v času pandemije začel bolj zavedati pomena lokalne hrane. Ob ponovnem odprtju trgovin se je pokazala njegova prilagodljivost, kjer ima cena prednost pred kakovostjo. Na domačih policah tako prepogosto najde mesto poceni uvožena hrana, po kakovosti na robu sprejemljivosti. Kako razmišljate ob tem in kaj bi morali storiti, da bi se trend obrnil in bi imel domač pridelek prednost pred uvoženim?

Dejstvo je, da v Sloveniji ne pridelamo dovolj hrane za samooskrbo celotne populacije, zato je Slovenija neto uvoznica hrane. Uvožena živila, ki so pretežno iz evropskih držav, so sicer varna, niso pa vedno tako kakovostna kot v Sloveniji pridelana in predelana hrana, saj so transportne poti uvoženih živil pogosto zelo dolge in oblike skladiščenja raznolike.

Prepričan sem, da se dejstva, da je doma pridelana hrana praviloma bolj kakovostna, zavedajo tudi potrošniki. Posebno pozornost ozaveščanju javnosti o pomenu doma pridelane hrane namenjamo tudi preko različnih promocijskih aktivnosti in zakonodajnih spodbud ter shem kakovosti. Ena takšnih zakonodajnih spodbud je Zakon o promociji kmetijskih in živilskih proizvodov, ki zagotavlja javni interes s sistemskim financiranjem, načrtovanjem in izvajanjem promocije ... Promocijska shema Izbrana kakovost Slovenije obvešča, osvešča in nagovarja potrošnika, naj išče kakovostno slovensko hrano, saj se poudarjajo svežina, kratke transportne poti, posebne lastnosti proizvodov in pomen v

Sloveniji pridelane hrane.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano intenzivno izvaja promocijske kampanje, ki izpostavljajo sledljivost, kontrole in višji standard pridelave in predelave ter kakovost ekološke hrane. K promociji slovenskih proizvodov zagotovo pripomore tudi projekt Tradicionalni slovenski zajtrk, katerega namen ni otroke v šoli učiti le o prednostih in koristih zajtrka, pač pa tudi o tem, da je doma pridelana hrana zdrava in dobra. In da je hrana nekaj več kot ostale dobrine. Da je strateška surovina številka ena. Temeljni pogoj za obstoj ži-

ke in s podvrednotenjem dela ter statusa kmeta praznili podeželje. Ustvarjale in poglobljale so se razlike med podeželjem in mestnimi središči, obenem pa se je podeželje dodatno ošibilo.

Dohodki v kmetijstvu tako še danes zaostajajo za povprečnimi dohodki v Sloveniji, faktorski dohodek na polno delovno moč v kmetijstvu znaša okoli 33 odstotkov povprečne bruto plače, zato večina pridelovalcev seveda ni zadovoljna z dohodki iz kmetijske dejavnosti. Ob tem veliko nihanje cen kot posledica vremenskih in tržnih razmer večja negotovost pri vlaganjih in načrtovanju proizvodnje.

saj je dobra polovica takih, ki so starejši od 55 let.

Zaradi vsega naštetega in da bi bila prihodnost slovenskega kmetijstva bolj optimistična, bomo v prihodnje veliko pozornosti namenili generacijski prenovi slovenskega kmetijstva. Razvoj gre v smeri tehnološko vrhunskih in digitaliziranih kmetij s konkurenčno pridelavo in prirejo, k čemur bodo usmerjene tudi prihodnje vladne spodbude slovenskega kmetijstva. Po drugi strani pa si bomo še naprej prizadevali za ohranitev različnih tipov manjših kmetij. Zlasti te so izjemno pomembne za pozitivne okolj-

veliko večja kot nekoč.

Vlada se zaveda vseh ovir in izzivov, pred katerimi je slovensko kmetijstvo. Vemo, kako zelo pretirana birokratiziranost duši slovenskega kmeta, saj se mora žal več ukvarjati z birokracijo kot s svojo osnovno dejavnostjo. To je tudi eden od razlogov, da se starejši kmetje »upokojujejo«, mlajši pa ne vidijo izzivov za prevzem kmetije. Tudi zato smo lani ustanovili Strateški svet za debirokratizacijo, s pomočjo katerega želimo narediti konec takšnim in drugačnim birokratskim nesmislim, ne samo na področju kmetijstva, marveč tudi na vseh drugih področjih.

»Nekoč je bilo dovolj, da je bila hrana skrbno in varno pridelana, da je bila »domača«. Danes potrošnik, državljan in javnost pričakujejo, da bodo vsi deležniki v verigi oskrbe s hrano ob aktivni vlogi države zagotavljali varno, kakovostno hrano ter ustrezno stopnjo samooskrbe. Da bodo varovali naravne vire, se ustrezno odzivali na podnebne spremembe in ohranjali vitalno podeželje. Pričakovanja so torej veliko večja kot nekoč.«

vljenja in civilizacije. V primeru hude krize lahko preživimo brez nafte, plina in premoga, brez avta in elektrike. Ne bi bilo lahko in brez žrtev, vendar bi preživeli tudi takšno katastrofo. Brez hrane pač ne.

Kmetije v Sloveniji so majhne in razdrobljene, pogoji pridelovanja so zahtevni, pridelek je težko prodati po ceni, ki pokriva stroške pridelave in omogoča normalno življenje. Idealizma, da je treba ostati na kmetiji zaradi ljubezni do zemlje, je med mladimi vse manj. Hkrati imajo kmetije poleg pridelave hrane ključno vlogo pri ohranjanju okolja in varovanju kulturne krajine ter njene vsečnosti za obiskovalce podeželja. Kakšen je vaš pogled na trenuten položaj kmetov in kmetijstva v Sloveniji?

Žal veliko tega, kar pravite, drži. Tudi to so dolgoročne posledice napačnih politik na tem področju v preteklosti, ki so šle predvsem na škodo enakomernega razvoja slovenskega podeželja, slovenskega kmetijstva in slovenskih vasi, ko so ljudi naganjali v mesta, tovarne in blo-

Vse pogostejši izrazito neugodni naravni pojavi (suše, poplave, žled, bolezni in drugo) ravno tako negativno vplivajo na pridelavo in prirejo. Cene kmetijskih pridelkov in živil pogosto ne pokrivajo stroškov, kar predvsem na kmetijah z manjšim obsegom ali intenzivnostjo pridelave in prireje zmanjšuje zanimanje za vlaganja oziroma nadaljnje kmetovanje.

V Sloveniji imamo izrazito dualno kmetijstvo. Na eni strani 41 velikih kmetijskih podjetij ter še nekaj tisoč velikih kmetij, na drugi pa več kot 40.000 majhnih kmetij. Zaradi majhne in razdrobljene posestne strukture so naše kmetije žal nekonkurenčne v primerjavi s kmetijami v drugih državah EU. Velik del kmetij je samo pridelovalnih. Te kmetije ne pridelujejo hrane za trg, ampak skrbijo za obdelanost pokrajine in imajo s tem ključno vlogo pri ohranjanju okolja ter varovanju kulturne krajine. Kmetije s tržno proizvodnjo se sicer vpevnjajo v večje ali manjše verige, vendar v Sloveniji še ne moremo biti v celoti zadovoljni z načini povezovanja in uspešnostjo organiziranja agroživilskih verig. Starostna struktura gospodarjev kmetij je izrazito neugodna,

ske in socialne učinke, predvsem v smislu ohranjanja posejivosti podeželja in kmetovanja na manj ugodnih območjih.

Trideset let po osamosvojitvi Slovenije je marsikaj drugače. Veliko je dobrega, a nekatere spremembe v kmetijskem sektorju so tudi zaskrbljujoče. Tako se med drugim zmanjšuje obseg kmetijskih zemljišč na prebivalca, vse več zemlje je pozidane. Veliko dejavnikov (divje živali, neživiljenjski predpisi ...) kmetovanje omejuje. Kako vi vidite razliko takrat in zdaj?

V tridesetih letih so se družbeni odnosi in pogledi na pridelavo hrane, kmetijstvo in podeželje spremenili. Nekoč je bilo dovolj, da je bila hrana skrbno in varno pridelana, da je bila »domača«. Danes potrošnik, državljan in javnost pričakujejo, da bodo vsi deležniki v verigi oskrbe s hrano ob aktivni vlogi države zagotavljali varno, kakovostno hrano ter ustrezno stopnjo samooskrbe. Da bodo varovali naravne vire, se ustrezno odzivali na podnebne spremembe in ohranjali vitalno podeželje. Pričakovanja so torej

Kmetijstvo današnjega časa se srečuje tudi z izzivi, kot sta pozidava in zaraščanje kmetijskih zemljišč. Zaraščanje je verjetno še bolj problematično od pozidave, ker je rezultat zgrešenega konceptualnega pristopa v preteklosti, strukturnih težav in neskladij. Pozidava najboljših kmetijskih zemljišč je prav tako povsem zgrešen pristop, saj je v Sloveniji na voljo dovolj drugih možnosti. Spodbude za vzpostavitev novih kmetijskih zemljišč na območjih zaraščajočih in gozdnih površin, na območjih degradiranih površin so v tem smislu zelo pomembne. Pripravljamo novelo Zakona o kmetijskih zemljiščih, s katerim želimo ohraniti in izboljšati pridelovalni potencial ter povečati obseg kmetijskih zemljišč za pridelavo hrane.

Slovenija bo s 1. julijem 2021 pod vašim vodstvom ponovno prevzela predsedovanje Svetu Evropske unije. Kaj bodo vaše prioritete v zvezi s kmetijsko politiko in ostalimi zadevami, povezanimi z obstojem kmetijstva v Sloveniji?

EU se je pomena samooskrbe celine s hrano zavedla na sa-

mem začetku. Dolgo časa je bil kmetijski del EU proračuna prevladujoč. Še vedno je zelo pomemben in skupna kmetijska politika je v ospredju vsakega predsedovanja. Uresničevanje evropskega zelenega dogovora in strategije od vil do vilic bo prednostna naloga na področju kmetijstva, ribištva, varnosti hrane in gozdarstva. Na področju kmetijstva in hrane želimo nasloviti tudi širše vprašanje trajnostne proizvodnje hrane, ki vključuje dolgoročni razvoj podeželja, ukrepe za obnovitev biotske raznovrstnosti, zagotavljanje dostopa do varne in kakovostne hrane ter vprašanje svetovne lakote. Ob tem bomo pozornost posvetili tudi razvoju na področju podnebnih sprememb, digitalizacije in krožnega gospodarstva. V času predsedovanja Slovenije Svetu EU bodo v obravnavi tudi zakonodajne in druge pobude Komisije, kot so spodbujanje zdravih prehranskih navad potrošnikov z večjo porabo kakovostne in lokalno pridelane hrane iz shem kakovosti, ki temeljijo na geografskih označbah in tržnih standardih. Glede na pričakovanja potrošnikov in odziv kmetijstva smo izpostavili tudi pomen spoštovanja načel dobroti živali in označevanja živil. V zvezi s slednjim velja omeniti pobudo Slovenije glede označevanja porekla mešanice medu.

Izzivi, ki so pred nami, so, kot vidite, številni, vendar smo nanje dobro pripravljeni. Želim pohvaliti kolege na pristoj-

»Podeželje ostaja zdravo, optimistično jedro Slovenije, kjer sta v ospredju človek in narava. Naša odgovornost do prihodnjih generacij je, da bo slovensko podeželje ostalo obdelano in poseljeno. Naša dolžnost je, da kot vlada ustvarjamo pogoje, da bo delo na kmetiji bolj privlačno za mlade, ki bodo zato ostajali na kmetiji in na podeželju.«

nem ministrstvu, ki se z veliko vztrajnostjo in volje lotevajo zahtevnih izzivov doma kot tudi dosjejev s tega področja, ki nas čakajo v času predsedovanja.

Kako ocenjujete delovanje nevladnih kmetijskih organizacij, vključno s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, pri razvoju slovenskega kmetijstva ter vlogo in pomen sodelovanja z Vlado RS? Kako bi lahko sodelovanje še okreplili?

Nevladne organizacije na področju kmetijstva, gozdarstva in podeželja so zelo aktivne. Njihovo udejstvovanje pri prenosu znanja in obveščanja ljudi na podeželju, usposabljanju in izmenjavi znanja med kmetijskimi gospodarstvi je pomemben.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano spodbuja njihovo delovanje s sofinanciranjem treh ukrepov, in sicer ukrepov za pomoč in prenos znanja in informiranje na področju predelave ter s kme-

tijstvom povezanega delovanja na podeželju, ukrepov za pomoč delovanju nepridobitnih združenj na področju kmetijstva, gozdarstva in podeželja ter ukrepov za pomoč nepridobitnim organizacijam pri organizaciji strokovnih in jubilejnih dogodkov. Nevladne organizacije aktivno sodelujejo tudi v strokovnih svetih oziroma posvetovalnih telesih ministrstva. Njihovo znanje in izkušnje so za sprejemanje ukrepov kmetijske politike, ki nagovarjajo realne težave in izzive, s katerimi

se sooča slovensko kmetijstvo, zelo pomembne.

Za konec povejte prosim kaj spodbudnega za naše kmete.

Živimo v svetu, ki se korenito spreminja. Ni mogoče natančno predvideti, kaj nam bodo prinesle nove tehnologije, premiki politično-ekonomskih razmerij in spremembe v naravnem okolju. Eno pa ostaja gotovo – da bomo kot narod in družba obstali ter dosegali potrebno blaginjo, moramo zagotavljati družinam prijazno okolje, moramo biti sposobni trajno zagotavljati dovolj zdrave hrane in vse to, kar so nam zapustili naši dedje in očetje, spoštovati ter ohranjati za prihodnje generacije.

To velja tudi in predvsem za slovensko kmetijstvo in podeželje, ki sta v teh prelomnih časih posebej občutljiva. Posredno in neposredno se kmetijstvo in podeželje dotikata slehernega prebivalca Slovenije. Vplivata na varnost, dostopnost in kakovost hrane, ki jo vsi uživamo. Določata kakovost bivanja in prostora za prosti čas, v določeni meri pa opredelujeta stanje okolja in varstvo narave.

Podeželje ostaja zdravo, optimistično jedro Slovenije, kjer sta v ospredju človek in narava. Kjer kleno slovenstvo, ki se je leta 1988 zbralo v Unionski dvorani ter nato v Cankarjevem domu in na Kongresnem trgu in je omogočilo osamosvojitve pred tridesetimi leti, še vedno

diha s polnimi pljuči. Na podeželju je težje »prodajati bučke«, saj je vsak, ki živi na svoji zemlji, v hiši, ki jo je sam zgradil, na zemlji, kjer prideluje zase ali za trg, manj dojemljiv za pravljice, da denar raste na drevesih in da je največja težava, kako bomo trošili in delili tisto, kar bodo drugi ustvarili.

Naša odgovornost do prihodnjih generacij je, da bo slovensko podeželje ostalo obdelano in poseljeno. Naša dolžnost je, da kot vlada ustvarjamo pogoje, da bo delo na kmetiji bolj privlačno za mlade, ki bodo zato ostajali na kmetiji in na podeželju.

Danes je v Sloveniji veliko ljudi, ki v zvezi s položajem kmetijstva, statusom kmeta ter skrbi za zemljo in varno hrano razmišlja veliko bolj poglobljeno in stvarno kot pred dvajsetimi ali tridesetimi leti. Edina stvar, ki jo potrebujemo za to, da bodo pospeški v pravo smer hitrejši, so prave politične in razvojne odločitve s trdno večino v parlamentu. To pomeni, da zakonodajalec ne ustvarja ovir, temveč jih odpravlja. Da sprejema predpise, ki ustvarjajo nove priložnosti tudi za kmeta, podeželje in nove rodove. V vladi, ki jo vodim, smo mnogi zrasli na slovenskih kmetijah, zato razumemo slovenskega kmeta in njegov pomen za zdravo in varno prihodnost Slovenije.

Gospod predsednik, hvala za pogovor!

59. MEDNARODNI KMETIJSKO-ŽIVILSKI SEJEM

21. – 26. 8. 2021

Gornja Radgona

SEJEM NOVE GENERACIJE!

POMURSKI SEJEM

AGRA BO ODPRLA SEJEMSKO DEJAVNOST SKUPAJ Z DEŽELO PARTNERICO FRANCIJO

Positivni odzivi razstavljalcev in pričakovanja udeležencev Mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma AGRA, ki bo potekal v Gornji Radgoni od 21. do 26. avgusta, dokazujejo, kako pomembni za zdravje in blagostanje sta samooskrba in oskrba z varno, zdravo in naravi prijazno pridelano hrano. Ob upoštevanju vseh ukrepov, ki bodo potrebni za varovanje zdravja, bo AGRA 2021 v tem delu Evrope najpomembnejši sejem ponudnikov kmetijske mehanizacije in opreme, opreme za živilsko-predelovalno industrijo, prehrane in vin, pridelovalcev, predelovalcev, gospodarstvenikov, strokovnjakov in potrošnikov. Vsem udeležencem in najširši javnosti bo ponudil konkretne odgovore na aktualna vprašanja sedanjosti in prihodnosti.

V mednarodnem letu sadja in zelenjave bodo ob naslovni temi strokovni in poslovni poudarki še na inovacijah in digitalizaciji, ekološkem kmetijstvu, hrani iz naše bližine, prehranski varnosti, krepitvi podeželskih območij ter na gozdu in lesu, ki sta naše pomembno bogastvo. Usmeritve za kmetijstvo v prihodnosti bo sejem prikazal s skrbjo za okolje, ohranjanje čistih vodnih virov in biotske raznovrstnosti ter z ukrepi za preprečevanje podnebnih sprememb.

Predstave se bodo tuje države in regije. Država partner sejma AGRA bo Francija, ki bo za Slovenijo prevzela predsedovanje svetu EU v prvi polovici leta 2022. Francija se bo predstavila s svojimi prehranskimi izdelki pod sloganom »Taste France«, okusi Francijo. Posebna pozornost bo posvečena tudi predstavitvi Slovenije kot Evropske gastronomske regije 2021. V času predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije bo sejem AGRA poleg gostov iz Francije gostil tudi druge visoke predstavnike držav članic ter zahodnega Balkana.

V okviru predstavitve inštitucij bodo sodelovale najpomembnejše vladne in nevladne organizacije, poslovna in strokovna združenja, organizacije podeželske mladine in mladi kmetje.

Agro bodo tradicionalno spremljale strokovne razstave goveje živine, konj, drobnice, perutnine, avtohtonih pasem domačih živali, rib in malih živali. Razstava prašičev bo zaradi varnosti potekala brez živih živali. Na vzorčnih nasadih bodo predstavljene avtohtone in tradicionalne sorte kmetijskih rastlin, vrt s permakulturno-biodinamičnim načinom pridelave, vrtnine, dišavnice in zelišča. Poudarek bo na medovitih rastlinah, saj je ena od sejmskih novosti vzorčni čebelnjak s predstavitvijo pomena čebel za ekosistem in kot gospodarske dejavnosti. Z novimi pridobitvami se bodo predstavili gozdno-parkovni nasad, sejmska učna gozdna pot in poligon Zeleni dragulji narave.

Sejem bo poskrbel za izobraževanje, prenos znanja in izmenjavo izkušenj na številnih strokovnih posvetih, predavanjih, delavnicah, seminarjih, okroglih mizah in kooperacijskih B2B srečanjih. Celovito se bo predstavilo tudi kmetijsko in živilsko šolstvo.

Kakovost sejma AGRA 2021 že najavljajo mednarodna strokovna ocenjevanja kakovosti mesa in mesnih izdelkov, mleka in mlečnih izdelkov, sokov, brezalkoholnih pijač in embaliranih vod, vin, medenih pijač in medu. Tik pred odprtjem sejma bo na sporedu tudi jubilejno, 40. mednarodno ocenjevanje kmetijske mehanizacije in opreme.

Prijazno vabljeni k sodelovanju in obisku!

www.pomurski-sejem.si

Oblikovani strokovni odbori pri KGZS

V tem sklicu bo delovalo 32 strokovnih odborov.

Zbornični urad, KGZS
zelena.dezela@kgzs.si

Večina je že utečenih, na novo so se oblikovali trije: za veterinarstvo, okrasne rastline ter za varnost in zdravje pri delu. Strokovni odbor za govedorejo pa se je razdelil v tri samostojne odbore: za mleko, meso in krave dojilje. Za lažje in učinkovitejše delo strokovnih odborov v preglednici navajamo predsednike, podpredsednike in strokovne tajnike ter kontaktne e-naslove, kamor lahko pošljete pobude in vprašanja.

O gradnji namakalnih sistemov

Strokovni odbor za vodne zadrževalnike je konec maja na ustanovni seji za predsednika izvolil Albina Ovna, za podpredsednika pa Aleša Kosovela. Strokovna tajnica odbora je dr. Dušica Majer.

Odbor bo v okviru svojega delovanja obravnaval teme, povezane z načrtovanjem poplavne varnosti, gradnjo in koriščenjem vodnih zadrževalnikov ter umestitvijo le-teh v prostor in njihovim vplivom na kmetijstvo in kmetijska gospodarstva. Člani so v razpravi opozorili tudi na velike težave v zvezi z gradnjo namakalnih sistemov. Pogoji, da je za gradnjo potrebno soglasje 67 % lastnikov zemljišč, je za kmete nesprejemljiv in zaradi nepridobljenih soglasij se ustavljajo obnove in gradnje namakalnih sistemov. Težava je toliko večja, ker veliko lastnikov zemljišč, ki morajo dati soglasje, ne kmetuje in niso zainteresirani za gradnjo namakalnih sistemov. Z novim Zakonom o kmetijskih zemljiščih se morajo zahteve glede potrebnih soglasij spremeniti, sicer se bo ustavilo veliko projektov.

Nadaljevati s shemo IK za mleko

Ustanovna seja strokovnega odbora za mleko je potekala sredi aprila. Predsednik odbora je postal Primož Pevec, podpredsednik pa Jože Marolt. Strokovni tajnik odbora je Danilo Potokar.

V razpravi so ocenili, da je stanje v panogi resno; odkupne cene so sorazmerno nizke, še večja težava so rastoči stroški. Ugotavljajo tudi, da imajo potrošniki nerealno podobo, tako o reji goveda kakor o kmetijstvu na sploh. Potrošnikom je treba jasno povedati, kaj je slovenski proizvod, in zagotoviti sistem sledljivosti od rejca do maloprodajnega računa v trgovini. Treba je nadaljevati z oglaševanjem sheme izbrana kakovost (IK) za mleko in mlečne izdelke. Potrošniki so tudi zelo naklonjeni dobremu počutju živali, zato je treba v novi SKP temu področju nameniti zadostna finančna sredstva.

Ukrepi dobrobit tako v dobro živali kot rejca

Strokovni odbor za perutninarstvo vodita predsednik Bojan Lončar in podpredsednica Liljana Štalcer Zupanič. Strokovna tajnica je Gabrijela Salobir.

Glavno delo odbora bo posvečeno oblikovanju ukrepov SKP v programskem obdobju 2023–2027, predvsem vzpostaviti ukrep dobrobit živali (DŽ) za perutnino, uveljaviti posebej razpis za perutninarje, poskrbeti za umestitev reje perutnine na prostem in rabo travinja tudi za perutnino v ukrepe SKP – v luči zaščite kmeta. Perutninarstvo kot panoga potrebuje združenje, ki bo zastopalo rejce. Skrb bo usmerjena k ohranitvi kmečkega perutninarstva. V ekonomskem smislu pa bo treba preveriti kalkulacije. Odbor se je seznanil tudi s predlogi ukrepov dobrobit živali (DŽ) perutninarstvo za obdobje skupne kmetijske politike 2023–2027.

Potrebna je previdnost pri uvajanju zmanjšanja gostote naselitve, saj je posledica izpad dohodka, ki pri tem nastane.

Strokovni odbori pri KGZS	Predsednik	Podpredsednik	Strokovni tajnik	E-naslov
SO dopolnilne dejavnosti	Marjan Golavšek	Dušan Kosi	Andrejka Krt	andrejka.krt@kgzs.si
SO za mleko	Primož Pevec	Jože Marolt	Danilo Potokar	danilo.potokar@kgzs.si
SO za goveje meso	Dean Kokot	Gregor Ročnik	Jernej Vrtačnik	jernej.vrtacnik@kgzs.si
SO za krave dojilje	Florjan Peternelj	Milan Zapušek	Jernej Vrtačnik	jernej.vrtacnik@kgzs.si
SO za prašičerejo	Danilo Meolic	Andrej Kastelic	Danilo Potokar	danilo.potokar@kgzs.si
SO za rejo drobnice in gojenje divjadi v oborah	Roman Savšek	Evgen Gerželj	Alberta Zorko	alberta.zorko@kgzs.si
SO za perutninarstvo	Bojan Lončar	Liljana Štalcer Zupanič	Gabrijela Salobir	gabrijela.salobir@kgzs.si
SO za konjerejo	Bogomir Vnučec	Franc Omahen	Jernej Vrtačnik	jernej.vrtacnik@kgzs.si
SO za čebelarstvo	Miha Metelko	Anže Perčič	Gabrijela Salobir	gabrijela.salobir@kgzs.si
SO za poljedelstvo	Slavko Trstenjak	Viktor Časar	dr. Dušica Majer	dusica.majer@kgzs.si
SO za sladkorno peso, predelavo in skladiščenje kmetijskih pridelkov	Miroslav Kosi	Boris Gumilar	dr. Dušica Majer	dusica.majer@kgzs.si
SO za zelenjadarstvo	Jožica Bolčič	Damjana Heric Ostanek	dr. Dušica Majer	dusica.majer@kgzs.si
SO za sadjarstvo	Boris Orešek	Radovan Štor	Vojko Bizjak	vojko.bizjak@kgzs.si
SO za oljkarstvo	Danilo Markočič	Avrelijo Bonin	mag. Viljanka Vesel	viljanka.vesel@go.kgzs.si
SO za vinogradništvo in vinarstvo	Boštjan Protner	Lojze Kerin	Jernej Martinčič	jernej.martincic@kgzs-zavodnm.si
SO za hmeljarstvo	Domen Marovt	Jernej Ribič	Irena Friškovec	irena.friskovec@ce.kgzs.si
SO za gozdarstvo in lovstvo	Janez Beja	Franci Pogačnik	Mihael Koprivnikar	miha.koprivnikar@kgzs.si
SO za upravljanje kmetijskih zemljišč	Milan Unuk	Danilo Meolic	Vojko Bizjak	vojko.bizjak@kgzs.si
SO za vodne zadrževalnike	Albin Oven	Aleš Kosovel	dr. Dušica Majer	dusica.majer@kgzs.si
SO za kmetijsko šolstvo, svetovanje, raziskave in razvoj	Metod Štrancar	Nastja Gregorc	Jana Žiberna	jana.ziberna@kgzs.si
SO za socialno varnost, kmečko družino, kmetice in podeželsko mladino	Barbara Zakrajšek	Sonja Arlič	Andrejka Krt	andrejka.krt@kgzs.si
SO za promocijo in mednarodno sodelovanje	Rok Sedminek	Doris Letina	Robert Peklaj	robert.peklaj@kgzs.si
SO za kmetijsko politiko in poslovno organiziranost	Peter Vrisk	dr. Stane Kavčič	Anton Jagodič	anton.jagodic@kgzs.si
SO za gorsko višinska območja, OMD za pridelavo ter agrarne skupnosti	Gregor Kolar	Hedvika Vidic	dr. Jernej Demšar	jernej.demsar@kgzs.si
SO za vodovarstvena območja	še ni izvoljen	Pavel Zatler	dr. Dušica Majer	dusica.majer@kgzs.si
SO za sonaravno in ekološko kmetijstvo	Žiga Kršinar	Katja Temnik	Igor Hrovatič	igor.hrovatic@kgzs.si
SO za zelišča	Milan Kalan	dr. Borut Gosar	dr. Dušica Majer	dusica.majer@kgzs.si
SO za trsničarstvo	Jernej Martinčič	Jože Žgur	Vojko Bizjak	vojko.bizjak@kgzs.si
SO za akvakulturo	Ernest Peruš	Bojan Zadel	mag. Miha Štular	miha.stular@kr.kgzs.si
SO za okrasne rastline	Damjana Čuden Osredkar	Bernarda Strgar Schulz	dr. Dušica Majer	dusica.majer@kgzs.si
SO za veterinarstvo	Anton Medved ml.	Dušan Jagodič	Danilo Potokar	danilo.potokar@kgzs.si
SO za varnost in zdravje pri delu	Franc Jagodič	Barbara Leber Vračko	Martin Mavsar	martin.mavsar@kgzs-zavodnm.si

Shema IK za žita da, do ukrepov KOPOP in SOPO pa pomisleki

Člani strokovnega odbora za poljedelstvo so na prvi seji 15. aprila 2021 izvolili vodstvo odbora. Za predsednika je bil izvoljen Slavko Trstenjak, za podpredsednika pa Viktor Časar. Strokovna tajnica je dr. Dušica Majer.

V nadaljevanju so člani obravnavali program dela odbora v obdobju 2021–2024, ki so ga prejeli v obravnavo in ga bodo dokončno potrdili na naslednji seji.

Med aktualnimi vsebinami so razpravljali o pripravi sheme izbrana kakovost za žita (IK) ter o predlogih intervencij SOPO in KOPOP za področje poljedelstva.

Člani so pohvalili delo na področju vzpostavitve sheme IK, ki je bilo na pobudo in ob aktivni vlogi strokovnega odbora za poljedelstvo pri KGZS opravljeno v preteklih letih. Postopki so bili dolgotrajni in po večletnem usklajevanju s predelovalno industrijo je vloga za priznanje označbe pripravljena za oddajo. K vlogi so s podpisom že pristopili Zadruga zveza Slovenije, KGZS in OPZS, še vedno pa ni pristopila ZKŽP. V tem času so se začela tudi pogajanja s Trgovinsko zbornico Slovenije. Nekateri člani odbora so izrazili pomisleke glede zagotavljanja sledljivosti v shemi IK in opozorili, da se pri shemi izbrana kakovost za meso že pojavljajo precejšnje težave.

Glede predlaganih novih podintervencij v SOPO in KOPOP je prevladovalo mnenje, da niso najbolj ustrezne in da gredo vse bolj v smer ekološke pridelave. Z novimi ukrepi se bo po mnenju članov odbora samooskrba s hrano v Sloveniji še poslabšala.

Kmetje se bodo odločali za vstop na osnovi finančnega ovrednotenja posameznih podintervencij, zato je nujno predloge čimprej ovrednotiti. Zlasti motijo predlogi, kot je npr. medovite rastline in združene setve, kjer je prepovedana uporaba FFS, saj bodo ti posevki preraščeni s pleveli in ni možnosti za njihovo zatiranje. Pri podintervenciji VOD se ne strinjajo za zahtevo po uporabi samo ekoloških gnojil.

Pospešiti postopke za pridobitev sheme IK za zelenjavo

Člani strokovnega odbora za zelenjadarstvo so na prvi seji 8. aprila 2021 izvolili vodstvo odbora. Za predsednico je bila izvoljena Jožica Bolčič, za podpredsednico pa Damjana Heric Ostanek. Strokovna tajnica je dr. Dušica Majer.

Med aktualnimi vsebinami so razpravljali o pripravi sheme Izbran kakovost za vrtnine ter o predlogih intervencij SOPO in KOPOP za področje zelenjadarstva. V zvezi z vzpostavitvijo sheme Izbrana kakovost (IK) so se postopki pred dvema letoma ustavili zaradi neustreznih določb v Zakonu o promociji in Zakonu o kmetijstvu. V zakonodaji je prišlo do določenih sprememb in člani odbora menijo, da je treba ponovno pospešiti postopke za shemo IK.

Glede na predstavljene predloge novih intervencij za programsko obdobje 2023–2027 so poudarili, da predlog KOPOP za zelenjadarje ni najbolj zanimiv, da je treba podintervencijo kolobar oblikovati v smeri poljedelsko-zelenjadarskega kolobarja in da je nujno ohraniti proizvodno vezana plačila za zelenjadnice (PVP) ter hkrati preprečiti vse zlorabe v zvezi s tem, zaradi česar želi MKGP ukrep prekiniti. Odbor bo zato zahteval od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja ostrejši nadzor nad izvajanjem ukrepa PVP.

Odprla se je tudi razprava o težavah pri prodaji zelenjadnic, ker so javni zavodi v času epidemije zmanjšali odkup. Odkup zelenjave so zmanjšale tudi trgovske verige, slabša je bila tudi prodaja na kmetijah, ker ljudje niso želeli prehajati občinskih meja. Odkupne cene zelenjadnic so se v povprečju znižale za 20–30 %. Člani so podprli pobudo KGZS za finančno pomoč sektorju zelenjave in zahtevali čimprejšnjo rešitev.

Pridelavo okrasnih rastlin bolj umestiti v kmetijstvo

Doslej področje pridelave okrasnih rastlin ni posebej pokrival noben strokovni odbor, zato je v novem sklicu sveta Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) zažvela pobuda za ustanovitev novega odbora. Člani strokovnega odbora za okrasne rastline so na prvi seji 22. aprila izvolili vodstvo odbora. Za predsednico je bila izvoljena Damjana Čuden

Osredkar, za podpredsednico pa Bernarda Strgar Schulz. Strokovna tajnica je dr. Dušica Majer.

V nadaljevanju so člani obravnavali program dela odbora v obdobju 2021–2024, ki so ga prejeli v obravnavo in ga bodo dokončno potrdili na naslednji seji.

V razpravi so poudarili, da imajo pridelovalci okrasnih rastlin precej težav in si želijo, da se jih umesti kot kmetijsko panogo ter se njihove težave znotraj sistema KGZS tudi rešujejo. Posebno pozornost bodo zato posvetili pripravi programa, kamor bodo natančno zapisali področja in problematiko, ki jo je treba rešiti. Poudarili so tudi nujnost čim boljše obveščenosti pridelovalcev okrasnih rastlin o aktivnostih odbora ter podali predlog, da naj se večina sestankov izpelje na daljavo. Na naslednji seji bodo potrdili program dela in se dogovorili za časovnico pri realizaciji programa.

Odškodnine za kmetovanje na VVO še vedno odprta tema

Člani Strokovnega odbora za vodovarstvena območja (VVO) so na prvi seji 14. aprila 2021 izvolili za podpredsednika odbora Pavla Zatljerja, predsednika pa bodo izvolili na naslednji seji, saj je bil predlagan kandidat na seji opravičeno odsoten. Strokovna tajnica je dr. Dušica Majer.

V nadaljevanju so se člani najprej seznanili z dosedanjim delom komisije za VVO v preteklih letih, nato pa so razpravljali o programu dela odbora v obdobju 2021–2024. Predlog programa je bil predstavljen na seji in posredovan v obravnavo. Dokončno ga bodo potrdili na naslednji seji.

V razpravi so vsi člani odbora poudarili nujnost vztrajanja pri že predlaganih rešitvah in se zavzeli za nadaljevanje dosedanjega dela v smeri sprememb krovnega zakona o vodah in s tem ureditve odškodnin za kmete, ki kmetujejo na najožjih vodovarstvenih območjih (VVO I). Opozorili so, da je treba odpraviti nepotrebne ukrepe in zahtevati spoštovanje vodovarstvenega režima tudi od drugih sektorjev, ki s svojo dejavnostjo vplivajo na kakovost pitne vode.

Problematiko je treba urediti celovito in po vzoru evropskih držav, ki imajo to že več let dobro urejeno, kot npr. Avstrija. Pri tem so opozorili na nujnost enotnosti kmetov ter enotnega pristopa in podpore celotnega zborničnega sistema na vseh ravneh, saj v nekaterih primerih enote na terenu (kmetijsko-

gozdarski zavodi) ne podprejo stališč kmetov.

Na naslednji seji bo odbor potrdil predsednika ter v skladu s programom dela pripravil časovnico glavnih aktivnosti in se dogovoril glede prvih nujnih korakov.

Za manj nesreč na kmetijah

Konec maja je potekala ustanovna seja strokovnega odbora za varnost in zdravje pri delu, ki je bil na novo ustanovljen, saj se je pokazala potreba, da Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije bolj sistematično pristopi k delu na tem področju. Predseduje mu Franc Jagodič, podpredsednica je Barbara Leber Vračko. Strokovni tajnik odbora je Martin Mavsar.

Člani odbora so se seznanili z aktualnim stanjem na področju varnosti in zdravja pri delu na kmetijah, številom in pogostostjo nesreč pri delu na kmetijah in njihovimi posledicami. Predstavljeni podatki so zaskrbljujoči, zato so člani odbora zavzeli stališče, da je treba obnoviti aktivnosti na ravni Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, ki so pred leti že potekale.

Člani odbora so v program dela vključili promocijo varnega in zdravega dela v okviru KGZS; uvedbo rednih usposabljanj s področja varnosti in zdravja pri delu za vse, ki se ukvarjajo s kmetijstvom in gozdarstvom; izboljšanje sodelovanja med vsemi deležniki na tem področju; sofinanciranje nakupa varne kmetijske tehnike in opreme v okviru prihodnjih razpisov Program razvoja podeželja.

Člani SO za varnost in zdravje pri delu so se še dogovorili, da se prihodnje seje lahko skličejo tudi na kmetijah, ki so lahko primer dobre prakse.

Dobro sodelovanje zbornice in podeželske mladine

Prejšnji teden sta se sestali vodstvi Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) in Zveza slovenske podeželske mladine (ZSPM). Ggre za redne sestanke dveh organizacij, ki zelo dobro sodelujeta. Na začetku so mladi novemu vodstvu KGZS predstavili svojo organiziranost in ključne vodilne predstavnike iz ZSPM.

Dobro sodelovanje med obema ključnima organizacijam v slovenskem kmetijstvu se bo nadaljevalo tudi v prihodnje.

V nadaljevanju smo se dotaknili predstavitve skupnih projektov, ki jih izvajata obe organizaciji. Pred vrati je tradicionalno tekmovanje iz znanj v kmetijstvu, to je 49. kviz Mladi in kmetijstvo, ki letos poteka na Ptuj. Gre za prvi kombinirani kviz, ki bo deloma potekal v digitalni obliki in deloma v živo. V juniju se bodo začele priprave na izbor Inovativnega mladega kmeta. Končujemo tudi s pripravo drugega Akcijskega načrta za mlade kmete, kjer smo vse tri organizacije (KGZS, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in ZSPM) v točkah opredelile nadaljnje delo z mladimi kmeti.

Soglašamo tudi, da mora biti intervencija za mlade kmete v naslednjem programske obdobju z vstopnimi pogoji čim bolj prijazna do mladih kmetov ter močno finančno podprta, da naredimo bistvene premike pri pomlajevanju slovenskega kmetijstva in da pride čim več slovenskih mladih kmetov do sredstev.

mag. Jožica Vodopivec Rozman, KGZS
Jože Očko, KGZS

Poziv za takojšnje izplačilo sadjarjem

Slovenski pridelovalci jabolok so v začetku aprila od Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja prejeli informativne odločbe o dodelitvi finančnega nadomestila zaradi izpada dohodka zaradi epidemije covid-19. V obrazložitvah odločb je bilo navedeno, da bodo pridelovalci dobili izplačana sredstva najkasneje v juniju 2021.

Pridelovalcem jabolok (tudi pridelovalcem drugih sadnih vrst) so izjemno nizke temperature v začetku aprila povzročile ogromno škodo in pahnile panogo v nezavidljiv položaj, večino sadjarjev pa tudi v hudo finančno stisko. Sadjarji se spopadajo s težavami že zadnjih osem sezon. V letih 2014 in 2015 so jih doletele posledice ruskega embarga in s tem poplava cenenega poljskega sadja v Evropi, sledili sta katastrofalni pozebi v letih 2016 in 2017.

Posledično je 2018 sledila nenormalno obilna letina, ko sadja ni bilo mogoče prodati, odkupne cene pa so bile tako nizke, da niso pokrile niti obiranja. V letu 2019 je sledila količinsko slabša letina, vendar s sprejemljivimi odkupnimi cenami. V letu 2020 pa jim je spomladanska pozeba ponovno pobrala velik del pridelka. V jeseni 2020 se je zgodil drugi val epidemije, ki je skoraj povsem zaustavil prodajo. Ob dokaj polnih hladilnicah sadja (večinoma jabolok), ki ga ni mogoče prodati, je letos ponovno udarila še pozeba.

Sadjarjem so izjemno nizke temperature v začetku aprila povzročile ogromno škodo in pahnile panogo v nezavidljiv položaj, večino sadjarjev pa tudi v hudo finančno stisko.

Zaradi težkega finančnega položaja pridelovalcev jabolok in dejstva, da je treba izvajati redna dela v nasadih, je KGZS pozvala AKTRP, da naredi vse, da bi bila obljubljena finančna sredstva takoj izplačana. Pobuda je bila sprejeta in pomoč je bila izplačana po 15. maju 2021.

Zbornični urad

KATALOG ŽIVIL
za javno naročanje

Za kmetijstvo nekaj poenostavitvev in ohranjen pavšal

Vlada pripravila predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku na dodano vrednost.

Po dolgotrajnih prizadevanjih Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije predlagani Zakon o spremembah zakona o DDV prinaša poenostavitve delovanja sistema DDV za kmete.

Dosedanja ureditev je namreč pomenila, da je davčni organ po opravljenem izračunu katastrskega dohodka za preteklo leto, kateri poleg KD-ja zajema tudi vse druge obdavčljive prihodke (subvencije in državne pomoči) na kmetiji, v primeru, da je znesek presegel 7.500 evrov, pozval kmetijo na identifikacijo za DDV po uradni dolžnosti. Kmetija je morala pričeti voditi dvostavno knjigovodstvo, izdajati račune za vsako opravljeno storitev ali prodajo blaga in redno obračunavati ter odvajati DDV. S tem je prihajalo do večje porabe časa, nastajali so dodatni stroški računovodskih storitev in potreba po arhiviranju vse dokumentacije za daljše obdobje.

V navedeni sistem obveznega evidentiranja za DDV je bilo doslej zajetih nekaj nad tisoč slovenskih kmetij, okrog 2.500 pa se jih je v sistem vključilo prostovoljno na podlagi lastnega ekonomskega interesa.

Na KGZS podpiramo predlagane spremembe Zakona o DDV ne le, ker odpravlja prag za obvezni vstop kmetov v sistem DDV, temveč ker ohranja tudi rešitev, da lahko davčni zavezanci poračunajo del svojega vstopnega DDV skozi ukrep uveljavljanja pavšalnega nadomestila. Prav tako se ohranja tudi možnost, da se kmetje še naprej lahko prostovoljno vključijo v sistem DDV, če se sami tako odločijo.

V primeru, da pa kmečko gospodinjstvo ugotavlja dohodke iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, pa se bo še naprej uporabljal prvi odstavek 94. člena ZDDV-1, torej ostaja davčni zavezanec oproščen obračunavanja DDV, če v obdobju zadnjih 12 mesecev ni presegel oziroma ni verjetno, da bo presegel znesek 50.000 evrov obdavčljivega prometa.

mag. Martin Nose, KGZS

Pozeba prizadela tudi čebelarje

Kmetijsko gozdarska Zbornica Slovenije (KGZS) podpira vse aktivnosti, ki pomagajo k izboljšanju čebeljih paš in ohranjanju ravnovesja v naravi. Še zlasti letos pa mora država temeljito razmisliti tudi o tem, katerim čebelarjem je resnično treba pomagati, da bodo lažje prebrodili to leto.

Letošnje leto je skrajno neugodno za čebelarjenje, pa tudi kmetijstvu ni bilo prizaneseno, saj je pozeba v začetku aprila močno prizadela večino trajnih nasadov. Slabo vreme, ki je trajalo ves april in maj, povzroča, da so čebelarji, namesto da bi v teh dneh opravljali prva točenja medu, prisiljeni krmiti čebele, da bodo sploh preživele.

Trenutni položaj v čebelarstvu pa tudi sicer ni rožnat. Povprečne, slabe ali katastrofalne letine se vrstijo že od leta 2014. Javnost se vse bolj zaveda pomena čebel in drugih opraševalcev za človeštvo. Čebele pri nas letos bolj kot kadarkoli prej potrebujejo čebelarjevo pomoč. Čim prej pa bo treba najti odgovor na to, kako pomagati panogi, da bo preživela. Ker je čebelarstvo del kmetijstva, mora država sprejeti ukrepe, primerljive z ostalimi kmetijskimi panogami. Resda so

Čim prej bo treba najti odgovor na to, kako pomagati tistim, ki od čebelarstva živijo ali iz dejavnosti dosegajo pomemben del dohodka.

letos v težavah tako mali kot veliki čebelarji, a glavnino pomoči bo treba usmeriti k tistim, ki se z dejavnostjo ukvarjajo profesionalno ali pa iz dejavnosti dosegajo pomemben del prihodka.

Sicer pa se na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije zelo zavedamo pomena čebel in drugih opraševalcev, zato posvečamo še posebno pozornost ozaveščanju uporabnikov sredstev za varstvo rastlin. V sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Čebelarstvo zvezo Slovenije že več kot desetletje vsako pomlad organiziramo kampanjo glede pravilne rabe sredstev in ugotavljamo, da se je število pomorov čebel v zadnjem desetletju močno zmanjšalo.

Ker se na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije tudi zavedamo, da so pašni viri za čebele omejeni, podpiramo setev medovitih rastlin, še zlasti oljne ogrščice, rdeče detelje (inkarnatke) in ajde, saj poleg paše za čebele dajo tudi krmo za živali ali hrano za ljudi. Ker ti posevki tudi izboljšujejo rodovitnost zemlje, je korist od njih vsaj trojna.

Marjan Papež, KGZS

Pri upravljanju z velikimi zvermi smo v slepi ulici

Konec maja je potekal tradicionalni teden gozdov. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) sicer pozdravlja promocijske in druge aktivnosti, ki javnost osveščajo o pomenu gozdov, hkrati pa opozarja, da je treba enakovredno obravnavati vse funkcije gozda in pri tem upoštevati lastnike gozdov.

Gozdovi so bili v zadnjih letih na veliki preizkušnji, saj so jih prizadele različne ujme. Prizadete so bile velike gozdne površine. Najprej žledolom, gradacije podlubnikov, pa obsežen vetrolom. Na te dogodke ne moremo veliko vplivati, ker so del globalnih podnebnih sprememb. Lahko pa z ustrezno politiko gospodarjenja z gozdovi blažimo te vplive. KGZS kot največja zastopnica lastnikov opozarja ob tednu gozdov na dva ključna problema upravljanja.

Upravljanje z divjadjo

KGZS ocenjuje, da morajo biti v postopku sprejemanja desetletnih gozdnogospodarskih in lovskoupravljaljskih načrtov predstavniki kmetov oziroma lastnikov gozdov prepoznani in obravnavani kot ključni odločevalci. Škode, ki jih povzročajo divjadi, zelo otežujejo ali celo resno ogrožajo kmetovanje, intenzivno objedanje gozdnega mladja pa onemogoča doseganje gozdnogojitvenih in gozdnogospodarskih ciljev pri gospodarjenju z gozdom.

KGZS meni, da je v nastajajoče območne načrte za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo potrebno vnesti ukrepe, ki bodo zagotavljali v čim večji meri obnovno gozdov z vsemi rastišču primernimi drevesnimi vrstami, ne samo nekaterimi. Samo gozdovi z vrstno pestro sestavo bodo v prihodnje lahko v največji meri kljubovali podnebnim spremembam, ki so neizbežne. Za doseg tega cilja je po mnenju KGZS treba stalež parkljuste divjadi na območjih, kjer so težave z obnovo gozdov največje, močno znižati. In to jasno opredeliti v nastajajočih območnih načrtih.

Pri upravljanju z velikimi zvermi se niti stroki ne zaupa več

Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije menimo, da je upravljanje z zvermi zašlo v slepo ulico. Tako stroka kot prebivalci na območjih pojavljanja velikih zveri se zavedajo, da so se populacije številčno zelo povečale in škode prav tako ter se razširile v prostoru, zato je redno upravljanje nujno. Takšno redno upravljanje, ki vključuje tudi odvzem.

Žal del javnosti, ki nima veliko stika s zvermi, pa tudi sodišča ne razumejo nujnosti rednega upravljanja z medvedom in volkom. Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije opozarjamo, da se lahko težave stopnjujejo in lahko tako, kot je v Romuniji, kjer je okrog pet smrtnih žrtev po medvedu letno. Javnost in sodišča morajo tu zaupati stroki. Prišli smo do točke, ko se niti stroki ne zaupa več.

Če želimo v Sloveniji ohraniti kulturno krajino, je potrebno z njo aktivno gospodariti. Do sedaj so lastniki oziroma kmetje dokazali, da to znajo. Stroka, pa tudi celotna družba, jim mora pri tem nuditi ustrezno podporo, saj je ohranjena, obdelana krajina naš adut za različne druge dejavnosti v prostoru. Zato je treba zaupati tako stroki kot stoletnim izkušnjam kmetov.

Zbornični urad

Sodelovanje s hrvaško kmetijsko zbornico

Hrvaška kmetijska zbornica nas je povabila k sodelovanju v drugo spletno delavnico v okviru njihovega projekta »CAP FOR US«.

Projekt »CAP FOR US« skozi štiri delavnice in zaključno konferenco predstavlja različne kmetijske sektorje in kmetije v Italiji, Avstriji, Sloveniji, na Hrvaškem in na Poljskem. Cilj projekta je doseči sinergijo med različnimi deležniki: kmeti, odločevalci v kmetijstvu, agrarnimi novinarji, študenti, profesorji, kmetijskimi svetovalci in predstavniki zadrug na Hrvaškem. Predvsem pa si želijo izmenjati izkušnje z drugimi državami članicami in pregledati dobre prakse. V drugi delavnici smo predstavniki Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) predstavili delovanje zbornice in svetovalne službe, tri kmetije pa so delile svoje izkušnje s področja čebelarstva, reje govedi in prireje mleka.

Kmetija Jazbec leži na območju z omejenimi dejavniki v sevniški občini na nadmorski višini 380 metrov. Jernej Jazbec je 27-letni mladi prevzemnik živinorejske in turistične kmetije, na kateri redi mlado pitano govedo.

Poličarjeva kmetija je družinska kmetija, ki kmetuje v okolici Kranja. Ukvarja se z živinorejo in rejo kokoši nesnic. Osnovno kmetijsko dejavnost so nadgradili z registracijo dopolnilne dejavnosti na kmetiji predelava mleka, sirarstvo.

Kmetija Šolar leži na sončni strani Laškega in ima dolgo tradicijo na področju čebelarstva. Mlada prevzemnica Darja Šolar je nadgradila dejavnost z apiturizmom. Vse tri kmetije so navdušile hrvaške predstavnike s svojimi dobrimi praksami.

Urška Senčar Hočevnar, KGZS

Kmetijstvo in biodiverziteteta z roko v roki

Slovenija se ponaša z eno najvišjih biotskih pestrosti v Evropi, ki pa ni dovolj prepoznana in zato ne dovolj cenjena. S projektom Life Naturaviva želimo širši javnosti predstaviti, kaj biotska pestrost (biodiverziteteta) je, zakaj je pomembna, kaj jo ogroža in kako jo lahko ohranimo.

S projektom želimo doseči tudi kmetijstvo oziroma kmetijske svetovalce in kmete. Tako smo v okviru projekta že izdali zbiranko Kmetijstvo in biodiverziteteta z roko v roki, izvedli usposabljanje za kmetijske svetovalce in učitelje kmetijskih srednjih šol ter različna predavanja. Na Grmu Novo mesto – centru biotehnike in turizma smo pripravili učno pot Kmetijstvo in biodiverziteteta na skupni poti in izvedli več poletnih šol. Biodiverziteteta je tudi ena od tem na letošnjem tekmovanju Mladi

in kmetijstvo. V projekt je vključenih tudi pet parkov, ki s svojimi dejavnostmi nagovarjajo kmete.

Najširši krog bomo dosegli s posebno prilogo Zelene dežele, ki jo držite v rokah. V njej bodo strokovnjaki predstavili različne tematike o biodiverziteti v povezavi s kmetijstvom. Predstavili bomo tudi primere dobrih praks kmetovanja. Skupaj bodo izšle tri številke. Upamo, da boste v prilogi našli zanimivo in koristno branje.

Vabljeni tudi k obisku projektne spletne strani (www.naturaviva.si), kjer so na voljo številna gradiva. Prisotni smo tudi na družbenih omrežjih Facebook in Instagram.

Kmetijstvo in biodiverziteteta z roko v roki je prva od treh izrednih prilog glasila Zelena dežela • Urednika: mag. Aleš Tolar in Urška Senčar Hočevar, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije • Strokovni pregled: dr. Danilo Bevk, Nacionalni inštitut za biologijo • Fotografija na naslovnici: Urška Senčar Hočevar, • Jezikovni pregled: Marjana Cvirn • Grafično oblikovanje in prelom: Andrej Lombar s.p. • Tisk: Salomon, d.o.o. • Izdajatelj: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije • Kraj in leto izida: Ljubljana, junij 2021 • Naklada: 94.000 izvodov

Priloga je nastala v okviru projekta LIFE Naturaviva, Biodiverziteteta – umetnost življenja (LIFE16 GIE/SI/000711), ki je sofinanciran iz sredstev LIFE, finančnega instrumenta Evropske unije za okolje in podnebne ukrepe ter Ministrstva RS za okolje in prostor. Vsebinsko izražajo izključno stališča avtorjev. Zanj in za morebitno iz nje izhajajočo uporabo informacij Evropska izvršna agencija za podnebje, infrastrukturo in okolje (CINEA) ter Evropska komisija ne prevzemata odgovornosti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Biodiverzitetna – kaj ima kmetijstvo s tem?

Nadaljnji razvoj in blagostanje naše družbe bosta odvisna od tega, kako učinkovito bomo znali uskladiti pridelovanje hrane in ohranjanje biodiverzitet.

dr. Danilo Bevk, Nacionalni inštitut za biologijo

Biodiverzitetna (tudi biot-
ska pestrost/raznoli-
kost/raznovrstnost) je pe-
strost življenja na Zemlji od
bakterij in gliv do rastlin in
živali. Nastala je v milijar-
dah let razvoja življenja.
Pomembna značilnost bio-
diverzitetne je izjemna pove-
zanost organizmov, ki sami
ne bi mogli preživeti, sku-
paj pa sestavljajo edinstven
preplet, ki odločilno vpliva
na razmere na našem plan-
etu. Zemlja, kot jo pozna-
mo danes, je v veliki meri
ravno rezultat delovanja bi-
otske pestrosti.

Ekosistemske storitve

Biodiverzitetna kmetij-
stvu zagotavlja številne
ekosistemske storitve. To
so brezplačne storitve nara-
ve, katerih se največkrat niti
ne zavedamo, tako samo-
umevne so nam. Rastline
proizvajajo kisik in čistijo
zrak, skupaj z vodnimi or-
ganizmi tudi vodo. Gozdovi,

intenzivna raba prostora je
ustvarila pestro okolje, ki je
številnim organizmom za-
gotavljalo hrano, zavetje in
prostor za razmnoževanje.

Zaradi naraščanja števi-
la prebivalcev in s tem ve-
dno večjih potreb po hrani
se je kmetijstvo intenzivira-
lo. Gnojenje, zgodnejša in
pogostejša košnja ter upo-
raba sredstev za varstvo
rastlin sicer zagotavljajo
večje količine hrane, hkrati
pa mnogim žuželkam in
pticam ne zagotavljajo
več preživetja. Njive so ve-
dno večje, med njimi je vse
manj mejic. Po drugi stra-
ni zaradi opuščanja kme-
tovanja ponekod kmetij-
sko krajino prerašča gozd.
Vse to slabo vpliva na žival-
ske in rastlinske vrste kul-
turne krajine, zmanjšuje se
biodiverzitetna.

Izginjanje biodiverzitetne brez posledic

Nedavno so odmevali re-

Pikapolonice so pomembne plenilke listnih uši. (Foto: Davorin Tome)

mejice in obvodno raste
preprečujejo erozijo, popla-
ve in suše. Talni organizmi
so ključni za rodovitnost
tal. Opraševalci zagotavlja-
jo opraševanje sadja in dru-
gih rastlin. Nekatere druge
žuželke, dvoživke, kače, pti-
ce in ježi preprečujejo pre-
namnožitev organizmov, ki
v kmetijstvu lahko povzro-
čajo škodo. Tudi del hrane
in zdravilnih snovi še vedno
dobimo neposredno v na-
ravi. In nenazadnje, narava
je dragocen prostor miru in
oddih, kar so nekateri spo-
znali šele v koronačasu.

Kulturna krajina nekoč in danes

Stalna naselitev ljudi in
razvoj kmetijstva sta ključ-
no vplivala na okolje in na-
stanek kulturne krajine.
Kulturna krajina je ekosis-
tem, ki je nastal kot posled-
dica delovanja človeka in
narave. S krčenjem gozda,
pašo, košnjo in obdelavo
zemlje so nastali travniki,
pašniki, njive, sadovnjaki in
vrtovi. Stoletja je bila tako
biodiverzitetna v kulturni
krajini velika. Raznolika, ne-

Je bolj polž v solati ali krastača na vrtu? (Foto: Danilo Bevk)

zultati raziskave, ki je poka-
zala hitro izginjanje žuželk.
Izumrtje grozi kar 40 od-
stotkom vrst, število žuželk
pa se vsako leto zmanjša za
2,5 odstotka. Najbolj ogro-
ženi so metulji, divje čebele,
le, hrošči in vodne žuželke,

Vsaj polovico opraševanja v kmetijstvu opravijo divji opraševalci, torej čmrlji, čebele samotarke, muhe trepetavke, metulji, hrošči in celo ose. (Foto: Danilo Bevk)

npr. kačji pastirji. Žuželke
izumirajo osemkrat hitreje
kot sesalci.

Da žuželke res izginjajo,
je lahko opazil že vsak malo
starejši voznik avtomobila.
Vetrobranska stekla so na-
mreč danes veliko čistejša,
kot so bila pred desetletji.
To pa je tudi edina korist iz-
ginjanja žuželk. So namreč
ključne za delovanje ekosis-
temov. Verjetno je naj-
bolj poznana njihova vloga
opraševalcev, nič manj po-
membne pa niso pri razgra-
dnji biomase in s tem kro-
ženju snovi v naravi. So tudi
plenilci škodljivcev in del
prehranskih verig.

Že če se omejimo samo
na opraševalce, najbrž ni
težko razumeti, da izginjanje
žuželk ni nedolžna reč. Brez

pomembnejša. Kmetijstva
ni brez rodovitne zemlje, te
pa ne brez kroženja snovi,
kjer spet pomembno vlogo
igrajo žuželke. Brez njih to-
rej ne gre.

Z manjšanjem biodiver-
zitetne se torej zmanjšuje-
ta obseg in kakovost ekosis-
temskih storitev. Najbolj
vidne posledice v kmetij-
stvu so zmanjšana rodovi-
tnost tal, slabša odpornost
na sušo, nezadostno oprša-
evanje in prenamnožitev
organizmov, ki v kmetijstvu
povzročajo škodo zaradi
porušenega ravnovesja v
naravi. Vse to zahteva ve-
dno več gnojenja, namaka-
nja, kontrole škodljivcev in
bolezni, kar pomeni doda-
ten strošek in hkrati še ve-
čji pritisk na okolje.

Ptice so dobrodošle pri uravnavanju števila žuželk, ki v kmetijstvu lahko povzročajo škodo. (Foto: Davorin Tome)

onesnaževanje, podneb-
ne spremembe ... Tudi ne
gre kar tako s prstom kaza-
ti na kmetijstvo, kako uni-
čuje naravo. V prvi vrsti za

Hvala vsem, ki že danes
kmetujete tudi z mislijo na
varovanje biodiverzitetne.

Tudi kmetijske rastline in domače živali so del biodiverzitetne.

Kako naprej?

Na tem mestu je treba
poudariti, da kmetijstvo se-
veda ni edini razlog za upa-
danje biodiverzitetne. Svoje
so prispevali tudi urbani-
zacija, industrija, promet,

Pisani cvetoči travniki

Rajski vrtovi pred domačim pragom

dr. Jože Bavcon in dr. Blanka Ravnjak, Botanični vrt Univerze v Ljubljani

Slovenija, dežela na sončni strani Alp, leži na stičišču različnih zemljepisnih regij: Alp, Dinarskega gorstva, Sredozemlja in Panonske nižine. Prav to stičišče z zemljepisno in podnebno pestrostjo omogoča, da na tem malem koščku sveta raste mnogo več rastlinskih vrst kot v mnogo večjih evropskih državah. Slovenija je tako pravi raj za evropske ljubitelje rastlin. Pa vendar tega ne znamo dovolj ceniti, kaj šele to čudovito rastlinsko pestrost kot turistični proizvod ponuditi tudi tujcem. Kar samoumevno se nam zdi, da imamo vsega v izobi-

ali mejice, v katerih so hrano in domovanja našle različne vrste živali. Vso hrano je bilo za preživetje potrebno pridelati doma, presežke pa po možnosti še prodati, s čimer so nato kmetje lahko kupili najbolj osnovne stvari. Kmetije so bile samooskrbne, poleg tega pa so oskrbovale še mesta. Pridelke iz Slovenije so izvažali tako na Dunaj kot v Trst ali še v druge predele.

Kljub zelo obdelani Sloveniji, bistveno bolj kot v današnjem času, je bila raznolikost rastlin in posledično tudi živali bistveno večja, kot je v današnjem času, ko smo večino nek-

Senožet nad Cerknim. (Foto: J. Bavcon)

movje in drevje preveč razraslo. V nasprotnem primeru so travo iz sence pograbili na sonce, da se je vsa enakomerno posušila.

Senožeti – travniki v strminah so bili vedno najlepši vrtovi. Delo v senožetih ni bilo lahko. Toda ko o tem povprašamo kakšnega starejšega kmeta v različnih delih Slovenije, imamo občutek, da se vsi še kako radi spominjajo tistih časov. V senožetih so uživali, imeli so jih radi in še vedno radi zahajajo tja, čeprav je mnogo površin že zarastel gozd. V današnjem času pisane senožeti in travniki izginjajo. Bodisi se zaraščajo bodisi so gnojni ali prehitro pokošeni. Ponekod, kjer jih vsaj pasejo, travnate površine ostajajo. Ni potrebna namreč veliko časa, da se senožet zaraste z gozdom. Ponekod jim senožeti še uspe ohranjati, saj trmasto kosijo in grabijo seno. To jemljejo kot praznik in druženje.

Rastlinska pestrost senožeti

Ko morje pisanih cvetov na travnikih rahlo zavalovi v vetru, je občutek, kot da

Ročna košnja nad Podkrajem. (Foto: J. Bavcon)

je vsaka rastlina z drugo v harmoniji. Na soncu izpostavljenih legah so rastline običajno nižje, čvrstje, lepše, barvitejše in z več eteričnimi olji. Bolj ali manj vse dosejajo isto višino, le tu in tam se jih nekaj bohota iznad njih. Med njimi so običajno predstavnice kobulnic. Velika kobulasta, pogosto bela socvetja dajejo poseben čar tem pisanim površinam. Ponekod

S sušenjem sena ohranjamo semensko banko v tleh - Komenski Kras. (Foto: J. Bavcon)

je to gorski silj (*Peucedanum oreoselinum* (L.) Moench), drugje gorski jelenovec (*Laserpitium siler* L.) ali širokolistni jelenovec (*L. latifolium* L.). V višjih predelih se jima pogosto pridružita še velestika (*Ligusticum seguieri* (Jacq.) Koch) in navadna zdravilka (*Libanotis sibirica* (L.) C. A. Mey.), rožnati nadih pa daje veliki zali kobulček (*Astrantia major* L.) in na Krasu še rumena navadna koromačnica (*Ferulago campestris* (Besser) Grecescu).

Barvitost dajejo senožetom osati: panonski osat (*Cirsium pannonicum* (L. f.)

že (*Ononis spinosa* L.) prav tako niso redkost, le kosci in grabljice jih niso marali. Bili so trši za košnjo, za povrhu pa so imeli še bodice. Tam, kjer je bilo dovolj vrese (*Calluna vulgaris* Salisb.), je bilo običajno manj trav in grablje so se zatikale. Zato pa je tam rastla arnika (*Arnica montana* L.). V nekaterih delih se že omenjenim vrstam pridružita močvirski (*Gladiolus palustris* Gaudin) ali ilirski meček (*G. illyricus* Koch). Ko zacvetijo mečki, se senožeti, posejane z nji-

zelo izstopa izmed drugih vrst. Kot mogočni rumeni stebri se rumeni svišči dvigajo sredi pisane zelenine trav in nosijo celo strukturo senožeti. Rumeni svišč ne cveti vsako leto enako množično, najlepši je vsakih nekaj let. Tudi rastline namreč potrebujejo kakšno leto premora, da si naredijo dovolj zaloge hraniv za ponovno bujno cvetenje.

Vrstna pestrost travnikov kot proizvod

Bogata vrstna pestrost travnikov ni le lepa na pogled in pomembna za različne organizme, katerim življenjsko okolje predstavlja prav travnik, ampak je lahko tudi dober tržni proizvod. Mleko krav, pasočih se na travnikih z veliko rastlinsko pestrostjo, je namreč kakovostnejše, saj je bogatejše z maščobnimi kisljinami, minerali in antioksidanti. Posledično so poleg mleka kakovostnejši tudi drugi mlečni izdelki, kot je npr. sir. Prav tako je živina na takšnih travnikih zaradi različnih zelišč, ki vsebujejo zdravilne učinkovine, bolj zdrava in odporna na različne bolezni in zajedavce. Posledično je bolj kakovostno tudi njihovo meso. Kakovostnejši izdelki pa so lahko seveda tudi dražji.

Senožeti na Slavniku. (Foto: B. Ravnjak)

se L.). Lane kasneje zamenjajo predstavnice zvončic (*Campanula* L.). Oranžno barvo dodajata brstična (*Lilium bulbiferum* L.) in kranjska lilija (*L. carnioolicum* Bernh.). Višje se jima pridruži še vijolično rdeči zlati klobuk (*L. martagon* L.). Rumeno travnikom dajejo primožek (*Bupthalmum salicifolium* L.), pravi ranjak (*Anthyllis vulneraria* L.), avstrijski lučnik (*Verbascum austriacum* Schott ex Roem. & Schult.), črni lučnik (*V. nigrum* L.) in še bolj intenzivni oman (*Inula ensifolia* L.) in srhkodlakavi oman (*I. hirta* L.). Ponekod se jim pridruži rumeni svišč (*Gentiana lutea* L.), ki s svojo postavnostjo in velikostjo

Proizvod s travnikov je tudi seneni drobir, ki so ga že nekoč uporabljali kot pomemben zdravilni pripomoček za lajšanje dihalnih težav in za kopeli pri različnih vnetjih. Prav tako na travnikih rastejo številne zelišča, ki so vir domačih čajnih mešanic.

Ne nazadnje pa je lahko pisan travnik tudi turistični proizvod, katerega lepoto bi prišlo občudovat mnogo tujcev. Oglad travnikov bi lastniki nadgradili s predstavitevijo običajev, povezanih s košnjo in spravilom sena. S trajnostnim in sonaravnim gospodarjenjem bi tako ohranili pisanost travnikov, našo kulturno krajino, običaje in tradicijo.

Senožeti v Čičariji. (Foto: J. Bavcon)

lju in tega ne znamo dovolj ceniti. Celo nasprotno, velikokrat se na prekrasnih pisanih površinah, ki jih premoremo, pred hišo trudimo s t. i. angleško trato. Le-ta je samo zelena puščava, v kateri ne raste nobena cvetlica. A prav v neposredni bližini so velikokrat prisotne bistveno lepše pisane površine, ki uspevajo brez kakršnegakoli truda. Mnogi tujci nam jih zavidajo!

Tradicionalno upravljanje krajine ohranja biodiverzitet

Stoletja so se naši predniki trudili in krčili gozd, s čimer so pridobili površine za travnike ali pašnike. Danes se sploh ne zavedamo, da je bila nekoč najboljša zemlja namenjena predvsem njivam. Tudi na strmih površinah so bile njive, a seveda sonaravno terasasto razporejene. Med njimi so bili obronki s sadnim drevjem

danjih njiv opustili. Njive so spremenjene v travnike ali pa so se ponovno zarastle z gozdom. Zaradi manj intenzivne obdelave bi sicer morala biti vrstna pestrost večja, a so zadnje analize pokazale, da se je raznolikost tako rastlin kot živali zelo zmanjšala. Kako tudi ne, saj je tradicionalnega kmetovanja in klasične mozaične krajine vse manj.

Potrebno je poznati tradicionalno upravljanje s krajino. Samo z njim bomo uspeli ohranjati biodiverzitet in naše tradicionalno pisane travnike. Raznolikost naše pokrajine je prav delo kmetov. Travniki, ki so bili pred stoletji iztrgani iz gozdov, so ostali le zaradi človeka. Na njihovih robovih se je vedno bila bitka med človekom in gozdom. Gozd se je umikal, kajti kmetje so rob gozda jeseni in pozimi na nekaj let posekali in uporabljali za kurjavo. Posekali so ga takrat, ko se je robno gr-

Travniki v Rojah z ilirskim mečkom. (Foto: J. Bavcon)

Kmečki vrt – pridelava hrane v sožitju z naravo

Kmečki vrt je bil in je še vedno pomemben vir samooskrbe s hrano na kmetijah

Miša Pušenjak, KGZS Zavod Maribor

V zadnjih letih se veliko govori o biodiverziteti, o naravnem, naravi prijaznem načinu pridelave vrtnin, samooskrbi, pomenu opravevalcev ... Vse te teme in še veliko več je nekoč pokrival in vseboval kmečki vrt. Pa se o tem ni govorilo, ni pisalo, a so še naše babice vse to delale tako zato, ker so znale živeti z naravo, ji znale prisluhniti in se ji prilagajati. Niso je želele spreminjati. Kljub temu pa je naslov kmečki vrt precej širok in lahko zajema marsikaj. Tipičnega kmečkega vrta v Sloveniji ni, kakor ni tipične slovenske kmetije. Ljudje so se tudi z izbiro lokacije, oblike vrta, pa tudi izbiro rastlin prilagajali razmeram, kjer je kmetija bila. To počnejo pravzaprav še danes. Le da se je na nekaterih kmetijah, a v zadnjih letih vedno manj, tudi uporaba mineralnih gnojil pa tudi kemičnih sredstev za varstvo rastlin prenesla na vrtove.

Kratka zgodovina zelenjavnih vrto

Ste se kdaj vprašali, od kod izvira vrt, kdo se je prvi spomnil, da bi nekatere rastline preselil bližje domače hiše? Prve rastline so »udomačili« že naši davni predniki. Sprva so rastline nabirali v naravi, a to jim je vzelo veliko časa. Kmalu so ugotovili, da rastline zrastejo iz semena, zato so pričeli nekatere rastline gojiti na enem mestu. Kljub temu seveda v tem primeru še ne govorimo o vrtovih, vendar se zametki zeliščnih vrto najdejo že takrat.

O samih vrtovih lahko govorimo šele veliko kasneje. V srednjem veku so samostanski bratje začeli na prav v ta namen obdelani in vzdrževani zemlji gojiti predvsem zdravilna zelišča. Kmalu so se taki koščki zemlje izoblikovali v prav posebne oblike, ki jih danes imenujemo vrtovi. Bili so enakomernih oblik, z lepo

oblikovani potmi, ki so se stekale v sredinski krog.

Iz teh samostanskih vrto so se izoblikovali tudi veliko bolj okrasno usmerjeni grajski vrtovi, v katerih so poleg zdravilnih zelišč že gojili zelenjadnice. Veliko ostankov takih vrto še srečamo ob ohranjenih gradovih. Na žalost smo jih ravno v Sloveniji vse že bolj ali manj uničili, celo pozidali. Šele kasneje so se razvili tudi meščanski vrtovi, ko so meščani pričeli posnemati grajske in samostanske vrtove. Na njih je bilo le malo prostora za zelenjavo, saj so služili predvsem temu, da so »mestjani« na njih razkazovali svoje bogastvo.

Kmečki vrt se je razvil nekako vzporedno s samostanskimi vrtovi. Sprva so gospodinje, ki so imele veliko dela z običajno številno družino, živino in kmetijo, čim bližje k hiši preselile nekaj najpogostejše uporabljene

Vrt Muta. (Foto: Miša Pušenjak)

ščenje. Takrat še niso poznali detergentov, čistil in podobnega. Da niso izgubljale časa, so jih posadile zraven hiše v tako imenova-

Kasneje so se površine povečale in po vzorcu samostanskih vrto so se razvili kmečki vrtovi. Le da so bili ti lepo pisani, na njih so v

li z našega podeželja, saj smo tudi na njih vpeljali socialistični red in disciplino. Vsaki rastlini smo odmerili svojo gredico, cveti-

za člane družine. Še vedno najdemo v Sloveniji veliko vrto, ki bi jih sama dala kot primer in zgled, kako bi tudi z našimi zelenjavnimi vrtovi poskrbeli za biodiverzitetno, pestro rastlin, cvetje in s tem hrano za opravevalce ter tudi druge koristne žuželke. Ne upam si predpisati, kaj je kmečki vrt, saj tudi nikoli ni bil enak na vseh koncih in majhnih kotičkih naše tudi podnebno zelo pisane Slovenije. Pa tudi vse stvari, tudi tradicija, so danes pomešane, prepredene tudi z novimi znanji. Obenem pa si vseeno upam reči, da je tak vrt naravi prijazen, najpogostejše ekološki.

Na vrto naj bodo poti oz gredice trajne. Zakaj? Z gaženjem, hojo po zemlji, spreminjanjem poti vsako leto, tudi z deskami, negativno vplivamo na strukturo zemlje. Trajne gredice, ki jih vsako leto tako ali drugače obdelamo, gnojimo z or-

Vrt na kmetiji na Koroškem. (Foto: Miša Pušenjak)

nih kuhinjskih zelišč. Te so uporabljale tako za kuhanje kakor za čaje in tudi za č-

ne »garteljce« ali »garkeljce« ali še kako drugače. Ti so se v začetku držali hiše.

Kmečki vrt, stalne, visoke grede, veliko cvetja, zelišč in dovolj zelenjave za družino. (Foto: Miša Pušenjak)

mešanih združbah rasle zelenjadnice za hrano, zdravilna zelišča za čaje in druge zdravilne namene kakor tudi cvetlice.

Taki lepi, pisani kmečki vrtovi so skoraj izgini-

ce pa pregnali na posebne gredice.

Kaj pa danes?

Težko opredelimo kmečki vrt, še vedno pa velja, da je pomemben vir prehrane

ganskimi gnojili, se kmalu tudi precej dvignejo, s tem pa omogočimo vodi, kadar pade v prevelikih količinah, da odteka po poteh in ne povzroča gnitja korenin.

Gnojenje na vrto naj bo

Pisan in urejen vrt. (Foto: Miša Pušenjak)

Cvetlice in vrtnine. (Foto: Miša Pušenjak)

izključno z organskimi gnojili. Pa organska gnojila še daleč niso samo kompost in gnoj. Uporabljamo tako naravne zastirke iz pokosenih rastlin, ovčje volne ... in rastline za zeleni podor, saj to konec koncev so tudi cvetlice. Uporabni so tudi drugi organski ostanki na kmetiji. Na kmetiji običajno nakup peletiranih, organskih gnojil ni potreben, včasih pa je potreben dokup posameznih gnojil, kot je na primer kalijev sulfat. Vsekakor naj ne bo prvi in edini cilj vrta rekordni pridelki in tekmovanje s sosedi, ampak zdravo pridelovanje hrane.

Vsekakor pa je kom-

postnik sestavni del naravnega zelenjavnega vrta. Organskih ostankov je na vsaki kmetiji vedno dovolj tudi za kompost. Kompostnik naj ne bo v neposredni bližini vrta, saj v njem radi prezimijo tudi nekateri škodljivci. Predaleč pa tudi ne, da bo delo oz. gnojenje z njim lažje.

Na vrtu naj rastejo skupaj vrtnine, zelišča in cvetlice. Trajna zelišča naj vrt obkrožajo ali pa rastejo na obrobkih gredic, enoletna pa naj bodo kar pomešana z vrtninami. Običajno potem ta enoletna zelišča sploh ne potrebujejo več naše posebne nege, saj se sama zasejejo. Mi jih samo pustimo

Poti na vrtu so iz naravnih materialov - lesa in kamna. (Foto: Miša Pušenjak)

tam, kjer so dobrodošla, in morda izpulimo tam, kamor ne pašejo. Vsaka cvetlica, ki diši, je dobrodošla. Saj lahko kombiniramo tradicijo z novimi znanji in navadami.

Pri izbiri vrtnin dajemo prednost najprej tradicio-

nalnim, tistim, ki so jih jedle že naše babice, domačim, avtohtonim (zdaj lokalnim) sortam. A kot se spreminja podnebje, tako se spreminjata tudi okus in znanje o pomenu nekaterih rastlin. Zato vsekakor vedno išče-

mo in preizkušamo tudi novosti, te pa naj ne zamenjajo naše stare, slovenske prehrane.

Če je prostora dovolj, okoli njega posadimo jagodičje, kot so maline, ribez, kosmulja, tudi bezeg ... Če je dovolj prostora, naj bo njegov sosed tudi sadovnjak. Pri tem najprej pazimo, da drevje ne senči vrta. Predlagam, da v sadovnjaku ne kosimo. Tako vsaj v tem delu vrta lahko najdemo približke naših cvetočih travnikov v naravi. Naj cveti, kar je od narave danega, kosimo pa samo enkrat letno in to proti koncu polja. Vmes pa lahko pokosimo poti. Če vas to moti, potem pustimo cvetočo trato vsaj v krogih okoli dreves.

Na vrtu ne uporabljamo kemičnih sredstev za varstvo rastlin, a se skušamo izogniti tudi naravnim, eko,

tudi domačim pripravkom. Tudi ti pogosto negativno vplivajo na živi svet, če jih uporabljamo prepogosto, preveč in nepravilno. Vedno skušamo narediti vse, da bodo rastline rastle v ugodnih pogojih.

Zavedajmo se, da so rastline, ki prihajajo v nek nov prostor, novo podnebje, pogosto občutljivejše, z globalizacijo in novimi rastlinami pa pogosto prinašamo tudi nove škodljivce, bolezni, ki pri nas nimajo naravnih sovražnikov in nanje rastline nimajo svoje obrambe, zato so novinci nekaj let agresivnejši. Sama menim, da novosti ja, ne pa z njimi pretiravati.

Zdrav kmečki vrt je pisan, dišeč in glasen, saj v njem najdemo tudi veliko žuželk.

Kompostnik in voda, sestavni del vsakega vrta. (Foto: Miša Pušenjak)

Natečaj Biodiverziteti najbolj prijazen vrt

Vrtovi so vedno bolj pomemben življenjski prostor za številne organizme, zato bomo v okviru projekta Life Naturaviva poiskali biodiverziteti najbolj prijazne vrtove.

Biodiverziteti najbolj prijazne vrtove iščemo v štirih kategorijah:

- hišni vrt (zasebni vrt ob hiši),
- terasa ali balkon,
- šolski vrt,
- društveni vrt.

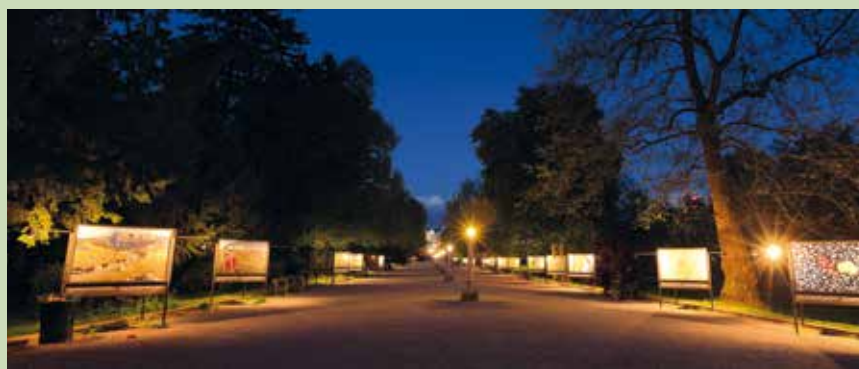
Na natečaju lahko sodelujete tako, da na elektronski naslov info@botanicni-vrt.si do 31. decembra 2021 pošljete prijavi obrazec in do deset fotografij vrta. Zaželeno je, da so fotografije iz leta 2020 ali 2021, izjemoma lahko tudi starejše.

Prijave bo pregledala strokovna žirija in nato najbolj ocenjene vrtove v letu 2022 obiskala za podrobnejše ocenjevanje. Zmagovalce bomo razglasili poleti 2022, čakajo pa jih lepe nagrade.

Pravila in prijavi obrazec: <https://www.naturaviva.si/biodiverziteti-najbolj-prijazen-vrt/>.

Vljudno vabljeni na ogled zunanje fotografske razstave Biodiverzitet Slovenije, ki si jo do 1. julija 2021 lahko ogledate na Jakopičevem sprehajališču v ljubljanskem parku Tivoli.

(Avtor fotografij je Davorin Tome)

Razstava Biodiverzitet Slovenije je nastala v okviru projekta LIFE Naturaviva, v sodelovanju s Turizmom Ljubljana.

Omejimo invazivne tujerodne vrste!

Invazivne tujerodne vrste so tiste, ki jih je človek namerno ali nenamerno zanesel izven območja njihove prvotne razširjenosti in ki povzročajo okoljsko in gospodarsko škodo ter ogrožajo zdravje ljudi.

Barbara Vidmar, JZ Krajinški park Ljubljansko barje

Pogled daleč v zgodovino človeštva nam razkrije, da so ljudje že pred mnogimi tisočletji preseljevali tako rastline kot živali zaradi njihove uporabne vrednosti. Zaradi tega je bilo življenje največkrat boljše in lažje kot prej. Samo spomnimo se na krompir, ne tako davno prineseno rastlino z drugega konca sveta, ki je marsikateremu Evropejcu v času hude lakote v osemnajstem stoletju rešil življenje. Tudi kuzuza, brez katere ne bi bilo polente na naši mizi in krme za domače živali, je prispela čez širno morje. Mnoge takšne vrste so danes del našega vsakdanjega življenja in niti pomislimo ne, da so bile prinesene od drugod.

Ni pa le uporabna vrednost tista, zaradi katere so jih ljudje vnesli v svoje domače okolje. V želji po novostih so namreč vedno znova od drugod prinašali drugačne in zanimive vrste, ki so predvsem privlačne na pogled in velikokrat dodajo domačemu okolju večjo estetsko vrednost ali pa nam kako drugače popestrijo življenje. To so okrasne rastline.

Tujerodna ali domorodna vrsta, to je zdaj vprašanje

Vsa ta živa bitja, ki jih je človek prinesel oziroma zanesel na območje izven njihovega naravnega območja razširjenosti, pa naj je to naredil namerno ali nenamerno, so **tujerodne vrste**. Glavni razlog za hitro nenamerno širjenje tujerodnih vrst z drugih koncev sveta je transport dobrin, in sicer predvsem z ladijskim in letalskim prevozom. Vrste, ki so na nekem območju »od nekdaj« oziroma so ga naselile po naravni poti, torej brez človekove pomoči, so **domorodne**.

Ko se tujerodne vrste pretirano razširijo

Večina tujerodnih vrst v novem okolju ne uspeva. Nekatere pa se lahko ustalijo in se razmnožujejo ter uspevajo brez pomoči človeka. Nekatere med njimi uspevajo tako dobro, da se začnejo hitro širiti. Predvsem so to vrste, ki se lahko hitro razmnožujejo in v novem okolju nimajo naravnih sovražnikov ter bolezní. Pogosto jim preživetje olajšajo tudi podnebne spremembe. S širjenjem povzročajo okoljsko in gospodarsko škodo. Imenujemo jih **invazivne tujerodne vrste**.

Nekatere lahko celo negativno vplivajo na zdravje ljudi. Takšna, verjetno najbolj znana rastlina je pelinolistna ambrozija, katere cvetenje vsako leto pri določenem delu prebivalstva povzroča hude alergijske reakcije. Vrste, kot so npr. enoletna suholetnica (najbolj razširjena tujerodna invazivna vrsta pri nas), robinija (poznana tudi pod imenom akacija, sicer pa priljubljena pri čebelarjih zaradi svoje medovitosti) in deljenolistna rudbekija (lepa okrasna rastlina), so pri nas prisotne že več kot stoletje, a je do njihovega razmaha prišlo šele v zadnjih nekaj desetletjih.

Številne domorodne vrste so zaradi invazivnih tujerodnih vrst ogrožene, saj jim invazivke, kakor jim tudi na kratko rečemo, prevzamejo življenjski prostor in izkoriščajo njihove vire hrane

Kjer raste kanadska in orjaška zlata rozga, ni prostora za druge rastline. (Foto: Barbara Vidmar)

vajo na rast drugih rastlin. Podobno je pri tujerodnih živalih, ki lahko odvzemajo življenjski prostor drugim (želva rdečevratka) ali pa rušijo ravnovesje zaradi prekomernega plenjenja

vrstam smo v preteklih desetletjih posvečali premalo pozornosti. Skoraj neopazno so se pred našimi očmi hitro širile. Lep je bil pogled na rumeni cvetoči travnik tujerodne zlate rozge in za-

vrst so sicer herbicidi, vendar moramo pri tej metodi slediti ustreznim varnostnim ukrepom in upoštevati zakonodajo. Poleg tega uporaba herbicidov ni primerna za mesta, ki so blizu

Orjaška in kanadska zlata rozga sta trajnici, ki sta postali priljubljeni predvsem zaradi lepih, rumenih socvetij, ki jih v času cvetenja v poznem poletju rade obiskujejo žuželke. Razširjata se z množico semen in tudi vegetativno s podzemnimi stebli. Snov, ki jo izločata, zmanjšuje rodovitnost tal, poleg tega razvija goste sestoje, v katerih skorajda ni prostora za druge rastline. Kanadska zlata rozga je bila sicer ena od prvih okrasnih rastlin, ki so jih v Evropo pripeljali iz Severne Amerike.

Žlezava nedotika izvira iz Himalaje in je bila prinesena v Evropo v tridesetih letih dvajsetega stoletja kot okrasna rastlina. Zelo privlači oprasovalce. Rastlina je enoletnica in lahko razvije tudi do osemsto semen, ki ostanejo kaliva skoraj dve leti. Zrel plod raztrosi semena zelo daleč, zaradi česar je hitro »pobegnila« z vrtov. Pogosto raste na obrežjih rek in potokov, zato se hitro širi tudi s pomočjo vodnega toka.

Prav vsak od nas lahko s preprečevanjem vnosa ali širjenja tujerodnih vrst v svoje okolje vsaj malo pripomore k njihovega obvladovanju, še posebej pa bi se morali potruditi pri tem, če gre za invazivne vrste. Za konec vam postavljamo še vprašanje: katere tujerodne vrste imate vi v shrambi ali hladilniku in katere krasijo vaš vrt, njivo ali okensko polico?

Iz majhnega zraste veliko – iz ene rastline hitro zrastejo celi sestoji izredno invazivnega japonskega dresnika. (Foto: Ana Tratnik)

nil ter vode. Poleg tega lahko tujerodne rastline izločajo snovi, ki negativno vplivajo

na domorodnih vrst (harlekinska polonica).

Invazivnim tujerodnim

Veliki cvetovi žlezave nedotike so privlačni za oprasovalce, njeni zreli plodovi pa raztrosijo semena zelo daleč. (Foto: Ana Tratnik)

Lepi, veliki listi japonskega dresnika so tudi pripomogli k temu, da se je med ljubitelji rastlin hitro širil. (Foto: Ana Tratnik)

bavno se je bilo dotikati zrelih plodov žlezave nedotike, ki so se eksplozivno odprli in izvrgli številna semena. A z ukrepi za preprečevanje njihovega širjenja smo žal pričeli prepozno. Na to so nas opozorili šele njihovi negativni vplivi na naše življenje.

Izkazalo se je, da so ukrepi za preprečevanje širjenja invazivnih tujerodnih vrst pogosto manj učinkoviti, kot si želimo. Košnja zelnatih rastlin je najbolj učinkovita pred semenenjem (če je mogoče pred cvetenjem, saj se s tem zavre tudi razvoj podzemnih delov), odstranjevanje lesnih vrst pa je treba izvesti preden semena dozori. Priporočljivo je tudi mulčenje ali ročno puljenje rastlin ter kombinacija košnje in mulčenja s pašo. Nekatere ukrepe je potrebno izvajati večkrat letno, če želimo, da so uspešni. Med najučinkovitejšimi in finančno najbolj gospodarnimi sredstvi za zatiranje invazivnih

vode, njihovo nanašanje s traktorskimi škropilnicami pa največkrat ne omogoča nanašanja le na izbrane invazivne vrste. Tudi paša je ena od metod za obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst, a se njena učinkovitost zelo razlikuje od okolja in predhodnih pašnih navad živine.

Tri ubežnice z vrtov

Japonski dresnik so kot okrasno rastlino pripeljali v Evropo že v devetnajstem stoletju. Je medovita zelna trajnica, priljubljena pri čebelarjih. Ena sama lahko razvije do 200.000 cvetov, njene podzemne korenike oziroma rizomi pa segajo do 7 m v širino in 3 m v globino. Najbolje uspeva v vlažni zemlji, uspešno pa se razširi tudi le z majhnim koščkom korenine ali stebela. Z dolgimi in močnimi koreninami lahko uniči tudi temelje stavb. Izredno težko jo je odstraniti, zato povzroča veliko gospodarsko škodo.

Pr' Úkco – kmetija v zavetju gora

Kmet in narava morata biti tesno povezana oziroma dobro usklajena.

Nina Rimahazi, Triglavski narodni park

Da boste prišli do njihove kmetije, boste morali premagati nekaj nadmorske višine. Kmetija namreč leži na Pokljuki na nadmorski višini 980 m v naselju Koprivnik v Bohinju, nekdanji pašni planini. Nekaj prebivalcev še vztraja na tem hribovitem terenu z zahtevnejšimi podnebnimi razmerami in s tem skrbijo, da se kulturna krajina in biodiverziteti v njej ohranjata. Paša na planinah kot tradicionalen način rabe kmetijskih površin je namreč pomemben naravovarstveni dejavnik.

Kmetijo upravlja Urša Korošec, ki je uvodoma namenila nekaj besed dejavnosti njihove kmetije.

Trenutno na kmetiji redimo 18 krav (dojilje), 5 telic, 1 bika in 14 telet cikaste pasme. Redimo tudi ovce jezersko-solčavske pasme (60 glav). Imamo tudi 2 kobilici z žrebci. Jeseni prodamo meso od telet ali pa jih prodamo za nadaljnjo rejo, z mlekom se ne ukvarjamo. Letos bomo dokončali nov hlev za prosto rejo goveda. Oče se ukvarja tudi z lesom. Ima žago za prerez hlodov. Dela tudi lesene strehe, ograje, klopi, mize ...

Kmetovati na hribovitem terenu in v podnebnih razme-

rah, ki niso tako ugodne kot v nižini, prav zaradi nerenabilnosti/nekonzistentnosti ni enostavno. Katere izzive bi izpostavili in na kakšen način se z njimi soočate, da še vedno lahko ohranjate svojo dejavnost?

Pri nas so izzivi to, da smo oddaljeni od večjih krajev oz. trgovine, pošte, lekarne, šole in vrtca. Z leti se privadiš, vendar ti še vseeno vzame precej časa glede prevoza oz. vožnje. Izpostavila bi tudi, da se pri nas dela vse z zamikom, in sicer sneg odide kasneje, kosimo kasneje in seveda posledično tudi manj, zelnjavo sadimo pozneje kot v dolini ... Zima pride prej in odide kasneje.

V življenju si vsak izbere nekaj, kar bo rad in z veseljem delal in si poleg tega služil kruh. Če nekaj delaš rad, se z lahkoto soočiš z izzivi in težavami.

Vaša kmetija se nahaja v Triglavskem narodnem parku. Ena od nalog Javnega zavoda Triglavski narodni park (JZ TNP) je ohranjanje kulturne dediščine in kakovosti kulturne krajine, ki je rezultat dolgoletnega sožitja domačinov in narave. Lokalne prebivalce na različne načine (vzpostavitev znaka kakovosti, finančne vzpodbude) želimo vzpod-

bujati in jim pomagati, da ohranijo svojo dejavnost na tem območju. Lani ste preko razpisa JZ TNP prejeli finančno podporo. Kako je pripomogla k razvoju vaše kmetije, kaj ste uredili?

Lansko leto, junija 2020, sem se prijavila na javni razpis za dodeljevanje pomoči za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja na območju Triglavskega narodnega parka. Dobili smo denarno pomoč za novo opremo v novem hlevu, in sicer za ležišča in jasli. Hlev je narejen po sistemu proste reje goveda. Namen takega hleva je prosto gibanje goveda in s tem tudi njihovo boljše počutje.

Kmetijo ste prevzeli od očeta. Česa ste se naučili na svoji poti do sedaj? Kaj vse mora mlad kmet, preden prevzame kmetijo, vedeti in znati?

Meni je znano, da smo

tu najmanj štiri generacije, verjetno pa je bilo že prej kar nekaj generacij. Kmetijo sem prevzela leta 2016. Po srednješolski izobrazbi sem živilsko-prehranski tehnik, leta 2019 pa sem diplomirala na višji strokovni šoli za gostinstvo in turizem na Bledu. Na kmetiji živimo skupaj jaz, moj partner in najina dva otroka ter moj oče.

Kot mlad kmet še veliko ne veš, vendar se z leti in z izzivi veliko naučiš. Seveda je pri meni bilo lažje, saj sem imela pomoč družine, predvsem očeta in partnerja. Če živiš s kmetijo od otroštva, je potem vse lažje. Je pa veliko vzponov in padcev tako kot povsod. Prav tako si glede dela in nasvetov veliko pomagamo sokrajani med seboj.

Opuščanje kmetijskih zemljišč (prenehanje košnje in paše) vodi v nekaj le-

tih v preraščanje habitata z združbami grmovnic ali v gozd. Sprememba rastlinskega sestava vpliva na druge organizme in poruši ustaljeno ravnovesje med vrstami. Kmetje s pašo na teh območjih skrbite, da se ti habitati ohranjajo. Kako poteka paša pri vas? Kdaj začnete s pašo in košnjo?

Pri nas pašo začnemo nekje konec maja (govedo in konji), drobnica 14 dni prej. Govedo najprej spustimo v večjo leseno ogrado, da se živali navadijo ena na drugo, čez kakšen dan pa še v pastirja. Nato popasejo bolj hribovite predele, kjer ne kosimo, nekje okrog 25. junija pa je pregon na planino Velo polje pod Mišelj vrhom, kjer ostanejo do 15. septembra. Drobnica in konji pa se pasejo samo okrog doma. S košnjo pa tudi začnemo nekje okrog 25. junija. Najprej po večini naredimo silažne bale, nekaj tudi posušimo. Konec avgusta kosimo otavo, v začetku septembra pa še tretjo košnjo (otavič) samo po ravnini, če je vreme še stabilno.

Različne vrste pašnih živali se pasejo na različne načine. Govedo pri paši ni izbirično. Je pa za to območje še toliko bolj pomembno, da se vzre-ja govedo, ki je prilagojeno takim razmeram. Na vaši

kmetiji vidimo cike, avtohtono pasmo, ki je dobro prilagojena na pogoje tukaj. Kaj natančno to pomeni?

Cikasto govedo je idealno za naše konce. Je zelo okretna pasma goveda za hribovite predele, predvsem za planino Velo polje pod Mišelj vrhom, kjer se poleti pasejo. Krave imajo lahke telitve in so dokaj skromne glede krmiljenja. Na tej kmetiji so že od nekdaj redili cike, seveda precej manj kot danes mi. Mogoče je razlika ta, da so se včasih ukvarjali bolj z mlekom, vendar le za svoje potrebe, da so lahko preživel.

Zmerna raba tal, manjša obdelovalna območja z mejicami in paša živine prinašajo ugodne razmere ter raznolikost pogojev, ki privabijo različno število organizmov. Kako vi skozi vaše oči vidite povezanost kmeta z naravo?

Kmet in narava morata biti tesno povezana oziroma dobro usklajena, da lahko sodelujeta. Kmet je popolnoma odvisen od narave, zato je zanj tveganje veliko.

Vrt okusov – vrt, kjer uživajo vsa čutila

Vsak bi moral izkusiti pridelovanje hrane naravnost iz matere zemlje same.

Nina Rimahazi, Triglavski narodni park

Na območju Biosfernega območja Julijske Alpe, v Gorjah, se nahaja kmetija Vrt okusov, ki jo je pred temi leti zasnovala Mateja Reš. Avtorica člankov, knjig, ki s predanostjo skrbi za en hektar obdelovalnih površin, vodi raznolike delavnice in zelo dejavno ozavešča o trajnostnem upravljanju z naravnimi viri, zadovoljstvu ob delu z zemljo ter pomenu lokalne pridelave hrane.

Mateja, obdelovalna površina je velika in zelo pestra. Kaj vse pridelujete?

Naša kmetija v preusmeritvi v ekološko pridelavo je majhna za slovenske razmere. V območju TNP imamo sicer tudi manjšo planino in v Gorjah obišni vrt, a s samo pridelavo se osredotočamo na kos zemlje, kjer smo vzpostavili sadovnjak z jagodičjem, kjer uspevajo maline, robide, ribez vseh barv in aronija. Ob meji smo, tudi za preprečevanje vetra, zasa-

dili leske, drene, bezge, orehe in šmarno hrušico. Za lepoto in barvitost skrbijo rožni grmi. Brez zelišč ne gre, letos pa smo posadili tudi precej zelenjave. Če se le da, prodamo sveže pridelke, viške pa predelamo v marmelade, zeliščne soli, čaje. Za krožno kmetijstvo poskrbijo kokoši, ki spijo in se hranijo v prevoznem košnjaku, čez dan pa se pasejo na travi.

Trajnostno ravnanje zahteva tudi nekaj več potrpežljivosti, vztrajnosti in predanosti. Od kje izvira vaša energija za to, da vztrajate in preizkušate nove stvari?

Pošteno povem, da ne znam razložiti, kako sem prišla do te točke. Rojena sem bila v družino, ki ji je bila trajnost nekaj življenjskega.

Če dobro pogledam nazaj in vase, lahko sklenem, da so se vsi dogodki mojega bivanja in ustvarjanja zlagali tako, da se je to sestvo udejanjilo. Delo me

žene samo, skrb, kako priti do zagonskih sredstev, pa hromi. Začetki so zahtevni in po treh letih letos zaključujemo z glavnino osnovnih del. Lahko sodim, da smo ustvarili zanimiv prostor za učenje, preizkušanje in uživanje. Ta prostor bogati sleherni, ki pride na ogled in po svojo izkušnjo. Kmetija je namenja vsem, ki jih zanima samooskrba, naravi in človeku prijazno bivanje, pa tudi vsem, ki so željni sprostitev ter pokušine vsega, kar pri nas uspe-

va. In prav komunikacija z ljudmi dobre volje in name-nov mi znova in znova vliva nov zagon.

Vrt okusov resnično predstavlja pestrost in obilje narave, ki nam ga narava ponuja, če gospodarimo sonaravno. Svojim pridelkom dajete dodano vrednost, vaši izdelki nosijo znak kakovosti, prisotni ste na lokalnih tržnicah in se povezuje z drugimi podjetniki, obrtniki, kmeti na lokalni ravni. Kaj vse počnete?

Na tržnici skupaj s sinom Primožem prodajava izdelke in pridelke. Marsikateri proizvod se zgodi spontano. Jeseni sem tako pričela peči BIO kruh z drožmi, preste in buhtlje, kar mi je omogočilo, da sem prežive-la jesen, zimo in pomlad, ko ni bilo kulinarčnih delavnic in predavanj, ki sem jih izvajala v preteklosti. Veliko dela imam s samim kmetijstvom, pa tudi gospodinjstvo mi vzame nekaj časa, četudi doma nekaj postorijo otroci. Vsako leto se udeležim kakega ogleda dobrih praks v tujini in iščem rešitve za svoje zamisli. Končno sem prišla do sklepa, da si mora vsa sam ustvariti kmetijo po svoji meri in značaju. Sama sem tako posadila tako sadje, ki ne zahteva veliko skrbi. Sicer pa v Vrt okusov prihajajo tudi otroci iz vrtca, kake šole, društva. Želim si tudi turiste, saj menim, da bodo s finančno podporo za ogled vrta doprinesli k preživetju kmetije. Zamisli

je veliko, le v eni osebi jih je nemogoče uresničiti. Moč je v povezovanju in to v še večji meri pričakujem v prihodnje.

Pomembno je, kaj jemo, od kod pride naša hrana, na kakšen način je pridelana in predelana. Ne samo za naše zdravje, ampak tudi za okolje. Tudi na tem področju ste zelo dejavni. Kaj je vaše osrednje sporočilo?

Vsak bi moral izkusiti pridelovanje hrane naravnost iz matere zemlje. Le z osebnim izkušnjo prispemo do točke, ko naravo pričnemo drugače pojmovati. Ko sam poseješ seme, se zgodi preplet, spoštovanje, čudenje, zadovoljstvo. Ob tem se rodita globlja skrb in spoštovanje vseh naravnih virov.

Več informacij o Vrtu okusov in Mateji boste našli na: <https://vrtokusov.si/> ali kar na vrtu samem.

Na ekološki kmetiji Kukovičič se mlinska kolesa vrtijo že skoraj petsto let

V osrčju Kozjanskega parka je kmetija, kjer se naravi prijazno kmetovanje povezuje s kulturno dediščino.

Tatjana Kotnik, Kozjanski park

Reka Bistrica velja za eno najprejšnjih in najbolj ohranjenih vodotokov vzhodne Slovenije. V preteklosti je bilo na reki Bistrici štirinajst mlinov. Danes je mlin Kukovičič edini, ki še deluje, v njem pa so ohranjeni vsi mlinarski pripomočki. Arhitekturna podoba mlina je v celoti ohranjena. Vhod v mlin krasi izjemen lesen portal. Mlin ima mlinske kamne posebej za zmesno in posebej za belo moko.

Družina Kukovičič stavbo obnavlja korak za korakom. Osnovni mlinski mehanizem je takšen kot pred stoletji, ko so ljudje še zelo dobro poznali prednosti narave. Vrtljivi deli mehanizma so iz macesna, ki se najmanj obrablja, preslica je iz dreva, ki je najtrši in najbolj trpežen, posoda za moko in grod za pšenico sta iz lipe, ker je črvi ne marajo, za-

družina uspešno bogato družinsko tradicijo povezuje s sodobnimi načini pridelave. Na kmetiji pridelke in izdelke pridelujejo na naravi prijazen način, za katere imajo izdan ekološki certifikat ter blagovno znamko Kozjanskega parka – Sožitje.

Poleg pridelave in pridelave ekološke hrane se celotna družina ukvarja z butičnim turizmom. Skupine, šole, društva, družine in posamezni obiskovalci so po predhodni najavi vedno dobrodošli, da si ogledajo delovanje starega mlina na kamne in s pomočjo gospodarja Tonija spoznajo pot od zrna do kruha. Žena Maja postreže in predstavi svoje dobrote, kot so ajdov in čemažev kruh ter pirin kruh brez kvasa, različne domače zeliščne namaze, mar-

stvo, da je vaša kmetija v Kozjanskem parku?

Naš mlin je star preko petsto let in s tem tudi kmetija. Kmetovali so že rodovi pred nami in mi samo nadaljujemo svoje poslanstvo. V ekološko kmetovanje smo se vključili pred sedmimi leti, ker se ukvarjamo z butičnim kmetijstvom in turizmom, poleg tega živimo v središču Kozjanskega parka in nam ekološko kmetijstvo pomeni način življenja.

Nam lahko bolj podrobno predstavite vaš ekološki način življenja v vašem vsakdanjiku?

Na kmetiji delo ne poteka osem ur, ampak je razporejeno čez cel dan. Prilagajamo se vremenu in tudi letnim časom. Pri setvi in spravilu pridelkov vedno upoštevamo luno. Prav tako je luna zelo pomembna pri spravilu lesa. Če kmetuješ na ekološki način, se moraš nekako zlit z naravo in upoštevati pogoje, ki ti jih posamezno leto nudi, saj ne pade vedno enaka količina dežja oz. tudi temperature zelo nihajo.

Ekološko kmetovanje je zelo prijazen način gospodarjenja z naravo, vendar verjetno tudi bolj zahteven v primerjavi z intenzivnim kmetijstvom. Kaj je po vašem mnenju tisti glavni razlog, da se neka kmetija odloči za ekološki način obdelovanja zemlje?

Ekološko kmetovanje mora biti način življenja. Mi pridelujemo hrano, katere v trgovini ne moreš kupiti, saj je lokalna, brez strupov in polna življenja. Seveda to pomeni ogromno dela in prilagajanja, vendar ko se navadiš, ni težko. Namesto na sprehod v park gremo na travnik in nabiramo zelišča.

Ali nam lahko predstavite sorte žit in vrste zelenjave ter sadja, ki ga pridelujete na vaši kmetiji?

Na naši kmetiji pridelujemo več sort žit: ajdo,

Kukovičičev mlin ob reki Bistrici. (Foto: Amadeja Knez)

pšenico, piro in koruzo. Pridelujemo tudi zelenjavo: krompir, paradižnik, papriko, buče, fižol, čebulo, solato Imamo tudi preko petdeset visokodebelnih jablan, nekaj hrušk, orehov, sliv in aronijo.

Kako promovirate svojo kmetijo in vašo ponudbo? Se povezujete morda z ostalimi ekološkimi kmetijami oz. ekološkimi združenji?

Svojo kmetijo promoviramo tako, da smo se povezali z okoljskimi zavodi, kot so Kozjanski park, Občina

hunska kakovost in s tem poskrbimo, da nas stranke ponovno obiščejo.

Kakšno je vaše sodelovanje s Kozjanskim parkom?

S Kozjanskim parkom dobro sodelujemo, saj se tako mi kot tudi oni trudimo ohranjati naravo in njeno biotsko raznovrstnost. Če je le možno, usmerijo obiskovalce parka, da obiščejo našo kmetijo.

Vaša kmetija leži v zavarovanem območju narave. Je to za vas prednost ali slabost?

To, da naša kmetija leži na zavarovanem območju narave, je za nas prednost, ker imamo majhno kmetijo z neravnimi površinami in je posledično ne moremo obdelovati intenzivno.

Ekološko kmetovanje na zavarovanem območju pomeni večjo dodano vre-

Družina Kukovičič. (Foto: Amadeja Knez)

ščitni pokrov je iz smreke, ker je najlažja za dviganje, zunanja in notranja kolesa so hrastova, ker je najbolj trden.

Sicer pa so v starih časih najpogostejše mele ženske. Pomembno je bilo, da je nekdo z enim ušesom ves čas spremljal dogajanje v mlinu. »Kamen se ne pregreje in meljemo lahko ves dan. Le žito je treba dosipati. Če voda enakomerno žubori, je vse v redu. Če pa utihne, je to tako, kot če utihnejo otroci. Nekaj je narobe. Električni mlin varovalka ustavi, voda pa dela neumnosti.«

Maja in Toni Kukovičič s svojima dvema otrokoma že sedem let na ekološki način kmetujeta na treh hektarjih zemlje. Mlada

melade, domač sadni sok in kakšen domač liker.

Pogovarjali smo se z gospodarico kmetije Majo Kukovičič.

Zakaj ste se odločili za ekološko kmetovanje? Ali je k tej odločitvi pripomoglo dej-

Izdelki kmetije. (Foto: Amadeja Knez)

Notranost mlina. (Foto: Amadeja Knez)

Na vaši kmetiji imate bogato ponudbo prehranskih bio izdelkov. Jo lahko predstavite in kateri proizvod je vaša »prodajna uspešnica«?

Pri nas res predelujemo veliko izdelkov, vendar te količine niso velike. Kar nam narava da, se pri nas posuši, zapakira ali vložijo. Ker se ukvarjamo z mlinarstvom, je pri nas veliko moke, testenin, piškotov, pa tudi sokov, čajev, namazov, sirupov in vložnin.

Goste najbolj pritegnemo z različnimi okusi kruha, kot so pirin z vinskim kamnom, kruh z drožmi, čemažev kruh, ajdov kruh z orehi, koruzni kruh

Prodajna uspešnica na kmetiji so zagotovo pirini medenjaki, ki jih z ljubeznijo porišemo letnemu času primerno.

Kje prodajate svoje izdelke in kdo so vaši kupci?

Naša prodaja se je začela na tržnicah in sejmi, sedaj pa večino izdelkov prodamo doma.

Kozje, TIC Podčetrtek. Sodelujemo tudi z ostalimi društvi v okolici. Veliko mero promocije prinesejo tudi socialna omrežja.

Medenjaki. (Foto: Amadeja Knez)

Imate kakšen nasvet, kako pridobiti zaupanje vaših stalnih strank?

Stranke zaupajo v pristen, prijazen odnos do njih, zato se vsakemu posebej posvetimo. Če je le mogoče, zavrtimo mlinska kolesa ob obisku in spečemo kaj dobrega. Z našimi izdelki poskušamo dosegati vr-

dnost našim izdelkom in pridelkom.

Kakšni so vaši načrti za prihodnost glede razvoja vaše kmetije?

V prihodnosti bomo postali butična ekološka kmetija z nastanitvijo, kjer si bodo gostje lahko ob naši pomoči sami zmelali moko na petsto let starem mlinu na vodo. Na kmetiji bomo imeli tudi manjšo trgovinico z našimi pridelki in izdelki. Želimo si tudi v celoti obnoviti naš mlin.

Energetska in vodna učinkovitost v ribogojstvu

Za doseganje trajnostnih ciljev in boljšo ekonomiko

Miha Štular, KGZS Zavod KR
miha.stular@kr.kgzs.si

EWEAS (Energetska in vodna učinkovitost v ribogojnem sektorju, <https://eweasproject.eu>) je projekt ERASMUS +, ki je razvil program usposabljanja, ki omogoča strokovnjakom iz ribogojstva, da se naučijo primerjati in izboljšati energetska in vodna učinkovitost njihovih obratov, vključno z morebitnimi ekonomskimi koristmi takšnih izboljšav.

To bo sektorju pomagalo doseči evropske in mednarodne trajnostne cilje in izboljšati dolgoročno ekonomsko sposobnost podjetij vseh velikosti iz panoge ribogojstva. Udeleženci, ki bodo uspešno opravili tečaj, bodo prejeli e-certifikat, s katerim bodo dokazali, da so pridobili potrebno znanje in spretnosti, s katerimi bodo pomembno

prispevali k energetski in vodni učinkovitosti svojega podjetja.

Program usposabljanja je bil razvit v zadnjih dveh letih v sodelovanju s ključnimi akterji v ribogojstvu v partnerskih državah Irske, Italije, Latvije, Slovenije in Španije. Prosto dostopen spletni program usposabljanja v angleškem, italijanskem, latvijskem, slovenskem in španskem jeziku je na voljo vsem po vsem svetu. Udeleženci, ki uspešno opravijo preizkuse na spletni platformi za usposabljanje, prejmejo e-certifikat, s katerim dokažejo svoje znanje na tem področju in tako prispevajo k njihovega nadaljnjemu strokovnemu razvoju.

Platforma za e-učenje se je predstavila na posebnem spletnem dogodku 12. maja 2021, ki

ga je gostilo podjetje AquaTT iz Dublina in na katerem je sodelovalo več kot 170 udeležencev, ki so se s strokovnjaki iz ribogojstva pogovarjali o najboljših praksah na področju energetske in vodne učinkovitosti. Udeležencem je bil predstavljen predogled platforme za e-učenje, ki je bila uradno predstavljena 31. maja 2021. Srečanje se je začelo s predstavitvami strokovnjakov iz ribogojstva na temo trajnosti v tem sektorju. Sem spadajo Energetska učinkovitost v recirkulacijskih sistemih (Maddi Badiola, Alpha Aqua A / S in HTH

Udeleženci projekta na ribogojnici Ribiške družine Bled

la Rosa, SGS Tecnos). Sledila je interaktivna razprava, ki je zajela širok spekter pomembnih tem, zlasti o tem, kako izvesti ukrepe za energetska učinkovitost in učinkovito rabo vodnih virov, posebej v primerih, ko so akvakuilturni objekti različni ne samo glede na njihovo strukturo in delovanje, temveč tudi glede na zunanje vplive zaradi določenih podnebni ali lokalnih razmer. Razprava je poudarila pomen energetske pregledov za razumevanje sistema in oblikovanje rešitev po meri. Obstajajo tudi enostavne univerzalne izboljšave, ki jih je mogoče izboljšati z izboljšanjem učinkovitosti razsvetljave, črpanja in ogrevanja ali uporabo lokalnih regeneracij obnovljive energije. Vsa ta področja so zajeta v brezplačnem spletnem programu usposabljanja EWEAS.

la Rosa, SGS Tecnos).

Srečanje je bilo zelo dobro obiskano, saj je bilo registriranih več kot 170 udeležencev iz 32 držav, ki so prihajali iz vseh celin (razen Antarktike), polovica pa jih je bilo iz gospodar-

skih organizacij. To dokazuje veliko svetovno in poslovno zanimanje za razvoj na področju izboljšanja trajnosti v ribogojnem sektorju, ki se naslanja tako na okoljske kot gospodarske učinke.

Platforma za e-učenje, prosto dostopna na eweastraining.eu, je razdeljena na deset modulov, ki obravnavajo široko paleto energetske in vodne učinkovitosti v ribogojnih objektih.

Dodatne informacije na info@eweasproject.eu.

Projekt je prejel sredstva v okviru programa EU Erasmus +; razpis KA202 - Strateška partnerstva za poklicno izobraževanje in usposabljanje, sporazum o dodelitvi sredstev št. 2018-1-ES01-KA202-050473. Podpora Evropske komisije pri izdelavi te publikacije ne pomeni potrditve vsebine, ki odraža samo stališča avtorjev. Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

V spomin

Rajko Štefanič 1947–2021

Rajko Štefanič je bil človek načel in vrednot ter neumornega poleta. S predanostjo in izkušnostjo ter znanjem se je zavzemal za pravičnost in red. Bil je nežnega duha, zato so ga krivice močno prizadele.

Kmetje in lastniki gozdov smo ga poznali kot odločnega zagovornika urejenih odnosov ter lastninskih pravic. Bil je velik domoljub in zagovornik demokracije, odprtega pogovora ter iskanja rešitev, ki morajo biti v skladu z evropskimi normami.

Rad je imel gozd in naravo, zato je večkrat opozarjal na onesnaževanje gozdov in vse negativne vplive, ki otežujejo gospodarjenje z gozdom. Bi je dober poznavalec in vzoren gospodar gozda ter Župančičeve domačije.

Zelo dobro se je zavedal pomena organiziranja kmetov in lastnikov gozdov, zato se je kmalu po nastanku zbornice vključil v njeno delovanje. Več mandatov je bil član sveta Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Dejaven je bil tudi na regionalni ravni na območju enoti Novo mesto, lokalno pa tudi v odboru izpostave Črnomelj.

Še posebej predano se je posvečal gozdarstvu, saj je na ravni zbornice več mandatov vodil strokovni odbor za gozdarstvo in lovstvo in bil član sveta Zavoda za gozdove Slovenije in sveta Zavoda za gozdove Novo mesto.

Zavzemanje za pravice lastnikov gozdov ga je vodilo k temu, da je bilo Društvo lastnikov gozdov ob Kolpi in Lahinji, ki mu je dolga leta predsedoval, ustanovljeno med prvimi v Sloveniji. Njegov polet, vizija in delavnost sta ga vodila tudi pri vodenju Zveze lastnikov gozdov Slovenije.

Prav zaradi vseh teh svojih odlik in prizadevanj je Rajko Štefanič leta 2010 zaslužen prejel priznanje Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije za življenjsko delo.

Zaradi njegove pokončne držbe, moči argumentov in vztrajnosti bo ostal vzor vsem, ki nadaljujemo njegovo delo na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, in kolegom v Zvezi lastnikov gozdov Slovenije.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Gabriel Metelko 1950–2021

Gabriel Metelko je živel in kmetoval na Kremenu pri Krškem. Bil je član sveta in upravnega odbora KGZS. Po končani kmetijski šoli v Celju se je v Kmetijskem kombinatu Sevnica ukvarjal z drevesničarstvom, hmeljarstvom, sadjarstvom in kmetijskim pospeševanjem. Doštudiral je na Višji agronomski šoli v Mariboru. V začetku sedemdesetih let se je zaposlil na Občini Krško, od leta 1995 pa na Upravni enoti Krško.

V zadnjem mandatu je bil v izvršnem svetu Skupščine Občine Krško zadolžen za kmetijstvo. Na upravnem področju se je ukvarjal z izvajanjem zakonodaje s področja kmetijstva, gozdarstva, lovstva, ribištva in veterine, predvsem pa z urejanjem kmetijskih zemljišč. Po letu 1993 se je ukvarjal z izvajanjem Zakona o denacionalizaciji. Bil je zapriseženi sodni izvedenec in cenilec kmetijske stroke.

Po upokojitvi je v dveh mandatih izkušnje in znanje uporabil kot predsednik KZ Krško. Bil je član občinske in regijske komisije za oceno škode po elementarnih nesrečah v kmetijstvu in več kot deset let predsednik komasacijskih komisij na območju Občine Krško, kjer se je uspešno zaključilo že šest komasacij.

V organih KGZS je bil zelo dejaven, zlasti po upokojitvi pa je s svojim širokim znanjem iz kmetijstva, upravljanja in strpnega dela z ljudmi puščal neizbrisni pečat. Nanj so za posamezne nasvete in s vprašanji s področja premoženjskih in drugih zadev obračali številni kmetje in drugi lastniki kmetijskih zemljišč.

Za dolgoletno prizadevno delo v kmetijstvu mu je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije lani podelila priznanje za življenjsko delo. Ostal nam bo v trajnem spominu kot človek, ki je svoje bogato znanje, izkušnje in čut za sočloveka nesebično delil med ljudi, ki so ga imeli priložnost spoznati.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije,
Območna enota Brežice

Ivan Curhalek 1953–2021

Konec maja nas je presenetila žalostna vest, da je prenehalo biti srce Ivana Curhaleka iz Mosteca pri Dobovi. Vsem nam bo ostal v spominu kot pokončen slovenski

kmet, zvest slovenskemu trgu, zavzet zagovornik zadrugištva, velik borec za ureditev kmetijskih zemljišč, dejaven v zadrugi zvezi, in društvu rejcev govede črno-bele pasme, sodeloval je pri ustanavljanju Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Dejaven je sodeloval v organih KGZS. V prvem sklicu je bil član sveta KGZS in upravnega odbora KGZS ter strokovnih odborov za mleko, urejanje kmetijskih zemljišč in zadrugištvo. Leta 2005 je prejel priznanje KGZS za uspešno delo. Kot zavzet zadrugišnik je bil vseskozi dejaven v Kmečki zadrugi Brežice. Več let je bil predsednik Kmetijske zadruge Brežice, zadnja leta je sodeloval v nadzornem odboru.

Kot mladi zadrugišnik se je pričel udeleževati tekmovanj v oranju, kjer je bil zelo uspešen. Slovenske orače je zastopal v bivši Jugoslaviji in tudi na mednarodnih tekmovanjih.

Doma je prevzel kmetijo, na kateri sta si z ženo Tatjano ustvarila družino s tremi otroki. Iz svojega hotenja po napredku je na kmetiji uvajal novosti in jo povečeval. Vrata svoje tehnološko napredne mlekarske kmetije je ponosno odpiral in sprejemal strokovnjake, udeležence strokovnih ekskurzij in društvenih prireditev. Za vse si je vzel čas in imel prijazno besedo.

Zadnja leta se je Ivan po odkritju zahrbtnih boleznih svoje zveste življenjske sopotnice umaknil iz javnega življenja. Bolele so ga tudi mnoge krivice, ki se dogajajo slovenskemu kmetu, in počasni premiki kljub njegovim močnim prizadevanjem. Še bolj se je predal delu na domači kmetiji, kjer sta s sinom Rokom, mladim prevzemnikom kmetije, složno gospodarila, zgradila enega najsodobnejših hlevov v Sloveniji in uvedla nove tehnološke prijeme. Svojega sina je imel izjemno rad, omogočil mu je to, kar njemu ni bilo dano, šolanje, študij, študijsko prakso v tujini, tudi v Ameriki.

Njegov sen, da z ženo zaplešeta pri folklori, pa je žal prehitro ugasnil predzadnji ponedeljek v maju. Zelo bomo pogrešali Ivana, njegov prijazen nasme, njegovo odkrito, neposredno in jasno, a nikoli žaljivo besedo.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije,
Območna enota Brežice

Pobuda za ustanovitev združenja rejcev perutnine

Samooskrba s perutninskim mesom in konzumnimi jajci je zavidljiva in sedaj že vsi mislijo, da sektor perutninskega mesa in konzumnih jajc ... nima težav.

Gabrijela Salobir, KGZS
gabrijela.salobir@kgzs.si

Stopnja samooskrbe na področju perutninskega mesa in konzumnih jajc je v primerjavi z drugimi sektorji res zavidljiva (meso dobrih 95 %, konzumna jajca 97 %). Če pogledamo pod drobnogledom in s strateškega vidika, ne moremo mimo nekaj dejstev, ki sektor perutninarstva, posebno rejce, skrbi.

Obstoječe naložbe niso amortizirane

Nekateri trgovci so skoraj čez noč zahtevali samo še konzumna jajca iz talne reje ali ekološka in zaustavljali se je odkup konzumnih jajc iz reje v obogatitvenih kletkah. Takšno hitro prestrukturiranje v panogi praktično ni mogoče oz. popolnoma zamaje tako gospodarnost reje kot zmožnost prilagoditve na zahteve in ustvari navidezno prazen trg, ki bi ga lahko zapolnili tuji rejci. Če pogledamo problematiko pogloblje, trčimo v protislovja, ki jih na prvo oko ni opaziti:

- pristojno ministrstvo za kmetijstvo je podpiralo investicije za obogatene kletke za rejo nesnic od začetka prepovedi reje v običajnih (od leta 2012) in zadnji investicijski razpis za obogatene kletke je bil v letu 2016,
- amortizacijska doba obogatitvenih kletk je 12–15 let, kar pomeni, da se bodo obogatene kletke v najboljšem primeru amortizirale v letih 2028–2031,
- preusmeritev iz reje v obogatitvenih kletkah na talno ni le povezana z novimi investicijskimi sredstvi in neamortiziranimi obstoječimi hlevi, temveč z dejstvom, da so za talno oz. prosto rejo potrebne mnogo večje površine, ki jih nikakor ni moč pridobiti kar čez noč.

Tako smo zahteve trgovcev po konzumnih jajcih s talne reje oz. ekološke razumeli kot ukrep, ki želi izpodrinuti slovenske rejce s trga. V Nemčiji ima Inicijativa za dobro počutje živali, to je organizacija, ki povezuje šest krovnih zvez (združenj) na ravni države in vključuje tako zvezo prašičerejcev kakor zvezo rejcev perutnine, kmetijska gospodarstva, trgovine ..., vzpostavljen sistem, v katerem trgovine odvedejo prispevek po vsakem kilogramu prodanih mesnih izdelkov, mesa in jajc (npr. za 1 kilogram prodanega mesa ali mesnih izdelkov odvedejo 0,65 centa (ne glede na vrsto reje). Tako trgovine odvedejo 130 milijonov evrov letno neposredno Inicijativi.

Trgovine odvedejo sredstva na račun lastnega zmanjšane dobička! Inicijativa ima vzpostavljen sistem, s katerim izvede kontrolo uhlevitve in reje – za to porabi 15 % denar-

Prebivalec Slovenije v poprečju zaužije 10,67 kg jajc letno (SURs, 2018). Če jajce v poprečju tehta 60 g, pomeni, da Slovenci zaužijemo v poprečju 152 jajc letno.

ja, ostalih 110,5 milijona evrov pa prejmejo rejci kot dodatno plačilo za rejo. Višina plačila na posamezno kmetijo je odvisna od sistema reje, to je kakšno raven dobrega počutja omogoča rejec nesnicam: (konvencionalno, preusmeritev, premium, ekološko). Torej trgovci plačajo neposredno kmetijam za to, da nesnice (in tudi piščance za

meso) redijo na večjih površinah z izpusti.

Katere parametre mora izpolnjevati reja, je predstavljeno na njihovi spletni strani: <https://initiative-tierwohl.de/>.

Trgovine, ki neposredno financirajo Inicijativo za dobro počutje živali, iz katerih se direktno podpirajo nemška kmetijska gospodarstva, so:

Potrošnik naj sam izbere, saj so vsa jajca jasno označena. Zelo ozaveščen potrošnik pa bo posegal vselej po konzumnih jajcih iz reje v obogatitvenih kletkah, kadar bo pripravljaval toplotno neobdelana živila (kremne rezine, biftek, majoneza ...), ker so ta jajca z vidika higienskega tveganja najbolj varna.

Zainteresirani za ustanovitev Združenja rejcev perutnine Slovenije se lahko pridružite

Ni pomembno ali ste rejka/rejec piščancev za meso, konzumnih jajc ali puranov, morda celo nojev in rac, pomembno je, da se pridružite, saj smo le povezani močnejši in uspešnejši.

Svoje kontaktne podatke: ime, priimek, e-naslov in telefonsko številko posredujte na perutninarji@kgzs.si ali s klicem na telefonsko številko 01 513 66 10 (Aleš Tolar).

Kitajske in Tajske), ki je nepošten do evropskih kmetov – temeljito prizadene sledeče sektorje: perutninarstvo, riž, pomarančni sok, med, sladkorna pesa, govedina in je nepošten do evropskih potrošnikov!

Korist ima le evropska avtomobilska industrija, vendar na škodo kmetijstva! Sporazum bo imel kumulativen negativen učinek na občutljive sektorje. Za področje perutninarstva bi sporazum omogočil uvoz 180.000 t perutninskega mesa (brezcarinskega), kar pomeni, da se bo na trgu EU tedensko nadomestilo 6 mio ton EU piščancev najvišjega standarda s piščanci držav, za katere ne vemo, kakšna je stopnja obveznosti glede higienske zakonodaje, varovanja okolja, uporabe in porabe zdravil/antibiotikov in zaščitnih sredstev ter varstva potrošnika!

Vsako leto bo ta uvoz perutnine "neznane kakovosti in varnosti" predstavljal obseg reje treh držav (Finske, Švedske, Danske).

EU uvozi 262.700 t govedine iz EU-MERCOSUR sporazuma, samo kose visokega cenovnega razreda. Z novo pogodbo EU omogoči uvoz 99.000 t govedine, kar bi bilo sprejemljivo, če ne bi bili le kosi visokega cenovnega razreda. Utežno predstavljajo ti kosi 1,2 % prireje EU. Ker gre za kose najvišjega cenovnega

razreda, je to v resnici 30 % dohodka sektorja!

EU-MERCOSUR sporazum, pomeni politiko dvojnih standardov: prikazujemo na primeru sladkorne pese: v EU je 90 % pridelave sladkorne pese v shemah visokih standardov, poprečna velikost kmetije znaša 11 ha. Pridelava ne vpliva na gozdove (velikost gozdov se zaradi posevkov sladkorne pese ne spreminja).

Brazilija: le 10 % posevkov s sladkorno peso je v osnovni shemi pridelave, za ostala ne vemo, na kakšen način so pridelani. Posevki so monokulture v velikosti med 1.500 do 15.000 ha na gospodarstvo. V pridelavi uporabljajo 27 aktivnih substanc (insekticidi, herbicidi), ki so v EU v pridelavi sladkorne pese prepovedani!, in so GSO, ki v EU niso odobreni, brez obveznosti iz zakonodajnega higienskega paketa.

Unternehmensgruppe ALDI NORD, Unternehmensgruppe ALDI SÜD, EDEKA Zentrale und die Regionalgesellschaften, Kaufland, Lidl Deutschland, Netto Marken-Discount, Penny-Markt GmbH, REWE Group: REWE-Markt GmbH, REWE Dortmund Großhandel eG, WASGAU Produktions- & Handels AG.

Tako resnično potrošnik z nakupom v eni od teh trgovin posredno preko trgovin financira nemške kmetije.

EU-MERCOSUR sporazum na škodo evropskih kmetov

Na bruselskem parketu se odvija t. i. EU-MERCOSUR sporazum (brezcarinski uvoz iz Brazilije, Ukrajine, Argentine,

S proizvodi iz sporazuma bi dopustili neloyalni brezcarinski uvoz kmetijskih proizvodov in živil, ki ne izpolnjujejo enakostne zakonodaj s področja varnosti živil, kakovosti in varovanja okolja v pridelavi. EU Komisija je še v fazi pogajanj s Tajsko, Čilom in ostalimi.

Trenutno blokirajo sporazum Avstrija, Nizozemska in Luksemburg.

Smo na pragu novega obdobja skupne kmetijske politike. Ali bodo odločevalci slišali, da potrebujemo dobesedno tehnično prenovu perutninskih rej, investicije za prilagajanje podnebnim spremembam in varovanju okolja, da je potrebno izboljšati položaj rejcev v vrednostni verigi in sistematično pristopiti k reševanju t. i. zakonodajnih paradoksov?

So vsebine, za katere KGZS nima pooblastil in je nujno, da se k njim pristopi. Tako daje strokovni odbor za perutninarstvo pobudo, da se ustanovi Združenje rejcev perutnine Slovenije.

SKRBNO SPRAVILO ZA MIRNO JESEN
SENENA LINIJA NEW HOLLAND

Bogata ponudba traktorjev, kombajnov, balirk, gradbene mehanizacije, priključkov, odlična poprodajna podpora, kakovostne servisne storitve in pestra ponudba originalnih nadomestnih delov.

ITRO Z VAMI ŽE 30 LET

(03) 780 57 12 (14, 15)

ITRO d.o.o., PE Štore, Železarska c. 3, 3220 Štore • www.newholland.si

NEW HOLLAND AGRICULTURE

Ustrezna korekcija parkljev pri kravah molznicah

Znano je, da na zdravje parkljev v največji meri vpliva nega parkljev, poleg tega pa tudi genetika, presnovne bolezni, sistem uhlevitve, pogoji okolja, pomanjkljiva in neuravnotežena prehrana (pomanjkanje cinka/biotina), splošna obolenja, vnetja vimena ali maternice itd.

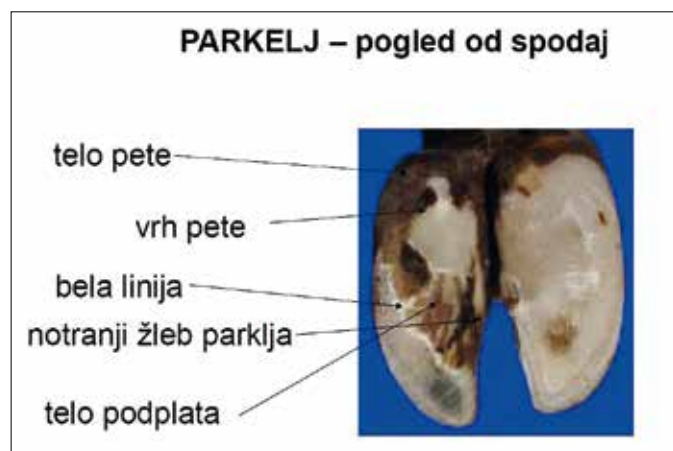
Stane Glač, KGZS Zavod NM
stane.glac@kgzs-zavodnm.si

Nega parkljev je potrebna praktično v vseh sistemih rejce, saj prihaja do premajhne obrabe roževine. Pri negi parkljev gre v prvi vrsti za preventivno funkcionalno korekcijo parkljev, katere glavni cilj je ohranitev naravnih oblik parkljev in uravnotežene obremenitve nog. Kot navaja literatura, pa tudi izkušnje rejcev, je potrebno preventivno korekcijo izvajati vsaj dvakrat letno, najbolj priporočljivo je v spomladanskem in jesenskem času, če hočemo ohraniti zdrave in korektno parklje.

Priporočljivo je korekcijo parkljev pri kravah molznicah opraviti vsaj 6 do 8 tednov pred porodom, da ne pride do težav s parklji še pred doseženim vrhom laktacije, saj če se to zgodi, krava ne doseže maksimalnega laktacijskega vrha glede na genetsko sposobnost, pa tudi persistenca se poslabša, kar vse skupaj vodi k zmanjšani skupni količini mleka v laktaciji.

nanji parkelj in potem dolžino notranjega parklja prilagajamo na dolžino zunanega). Po krajšanju sprednje stene parklja sledi obrezovanje podplata notranjega parklja. Tuja strokovna literatura navaja, da naj bi bila optimalna debelina roževine na podplatu parklja 5 mm, debelina roževine na sprednji strani parklja pa 8 mm. Koliko skrajšamo sprednjo steno in stanjšamo podplat parklja, je odvisno od same količine roževine, tako da pravila ni, vedno se moramo pri obrezovanju ravnati po občutku in otipu, da ne odstranimo preveč roževine in ne pride do krvavitve.

Po ureditvi notranjega parklja sledi obrezovanje zunanega parklja, in sicer ga prilagodimo dolžini prednje stene in višini podplata notranjega parklja. Po končanju tega koraka obrezovanja morata biti parklja simetrična, enako dolga in visoka.

Na sliki je prikaz in poimenovanje posameznih delov parklja, da bomo v nadaljevanju lažje razumeli, kako, kaj in na kakšen način je potrebno korigirati ob preventivni korekciji parkljev.

Prikaz korekcije parkljev

V nadaljevanju prikazujemo, kako se lotimo funkcionalne korekcije parkljev po korakih, in sicer:

Po pregledu parklja se najprej lotimo krajšanja sprednje stene parklja, in sicer na notranjem parklju. Dolžina notranjega parklja je potem mera tudi za dolžino zunanega parklja (pri sprednji nogi je ravno obratno, najprej skrajšamo z-

Ko sta parklja simetrična, enako dolga in visoka, sledi izrezovanje notranjega žleba podplata, in sicer naj bi izrez notranjega žleba znašal do ene tretjine skupne površine podplata (Zemljič, 2009).

Če naletimo na parkelj z določenimi poškodbami na podplatu oz. steni parklja, moramo te izrezati, obolela mesta pa razbremeniti. ICAR-jev atlas o zdravju parkljev, ki prikazuje različne poškodbe in bolezni parkljev, stremi k temu, da rej-

1. korak: krajšanje sprednje stene parklja in obrezovanje podplata notranjega parklja

2. korak: prilaganje in razbremenitev zunanega parklja

3. korak: izoblikovanje notranjega žleba parklja

4. korak: izrezovanje poškodb na podplatu oz. steni parklja

5. korak: odstranitev odtrganih delov roževine, pregled reže med parkljema in krajšanje parkeljca

ci oz. tisti, ki izvajajo korekcijo parkljev, ne glede na obseg poškodb oz. bolezni vedno poskušajo parklje korigirati v idealni približek pravilnemu izgledu zdravega parklja. To poskušajo doseči tudi z določenimi postavki – neke vrste protezami za parklje, ki začasno nadomestijo manjkajoči del parklja, kar prikazuje slika 26 (ICAR, 2015).

brušene, ni izdelanega ustreznega notranjega žleba parklja. Največja napaka, ki je storjena med korekcijo parkljev zgolj z uporabo brusilk, pa je ta, da so sprednje, zunanje in notranje stene parklja pobrušene. Kot vemo, so stene podplata nosilni del parklja, ki nosi vso maso živali. Z brušenjem teh sten povzročimo, da krave praktično po končani korekciji kar nekaj časa šepajo, dokler se roževina sten

krava hodi la po podplatu parklja, kar bo povzročilo šepavost in bolečine, posledično bo tudi manjša prireja mleka. Na dolgi rok lahko pride do različnih vnetij parklja oz. drugih primarnih bolezni parkljev.

Rejci se morate zavedati, da je nega parkljev eno izmed ključnih zootehniških opravil, pri katerem lahko storimo kar nekaj napak, in si morate za to

Izgled parklja na prednji nogi (leva slika) in na zadnji nogi (desna slika) pri trimesečnem teletu.

parklja ne obnovi. Nekaterim kravam niti v pol leta, kolikor naj bi bil čas med dvema preventivnima korekcijama parkljev, stena parklja ne zraste do te mere, da bi bila funkcionalna. To pomeni, da krave praktično od prve nestrokovne preventivne korekcije parkljev pa do konca življenjskega obdobja

opravilo pač vzeti določen čas. Če najemate storitev obrezovanja parkljev, pa morate biti previdni pri izbiri izvajalca, saj je na trgu kar nekaj ponudnikov, ki delo površno opravijo, in nemalokrat se zgodi, da se po neustrezni preventivni korekciji parkljev delež šepavosti v hlevu poveča.

Nepravilno korigiran parkelj krave molznice, kjer se je uporabila zgolj brusilka.

hodijo po notranji strani podplata, kar jim povzroča kronične bolečine celo življenje. Zaradi tega se zmanjša dolgoživost, poslabšajo se parametri plodnosti in zmanjša se prireja mleka po kravi tako v laktaciji kot tudi v življenju.

Uporaba klešč za krajšanje sprednje stene parklja je nujna predvsem zato, ker z njimi naredimo gladek rez, če krajšamo parkelj z brusilko, pa pride da razcefranja roževine, s tem pa povečamo možnost poškodbe oz. vnetij parklja po korekciji.

Na sliki je prikazan parkelj krave molznice po preventivni korekciji, ki jo izvajajo nekateri rejci samo z brusilko. Stene parklja so preveč pobrušene, ni izdelanega notranjega žleba,

Povrnitev trošarine za goriva za leto 2020

Za fizične osebe bo povrnitev trošarine potekala po ustaljenem sistemu.

Marjan Dolensek, KGZS – Zavod Ljubljana
marjan.dolense@lj.kgzs.si

Sistem vračila trošarine za goriva, ki se uporabljajo za pogon kmetijske in gozdarske mehanizacije, ostaja v osnovi enak kot do sedaj. Je pa že tretje leto zapored mogoče vlagati zahteve tudi elektronsko, in sicer prostovoljno. Rok za oddajo je 30. junij.

Za leto 2020 povrnitev trošarine poteka pod enakimi izhodiščnimi pogoji kot za pretekla leta, enaki pa so tudi obrazci. Vrača se 70 odstotkov zneska povprečne trošarine za dizel gorivo za leto 2020. Fizične osebe zahtevek vlagajo enkrat letno, do

30. junija 2021 za preteklo leto. Upravičenci do vračila dela trošarine za leto 2020 so uporabniki, ki so imeli na dan 30. junij 2020 v RS v uporabi toliko gozda in kmetijskih zemljišč po posameznih vrstah dejanske rabe (GERK), da skupna normativna poraba znaša vsaj 540 litrov oz. vsaj 150 litrov za gozd. Če je lastnikov gozda več, izpolnijo vlagatelju pooblastilo, ki je del zahtevka. V skladu s pravilnikom podatke o zemljiščih (kot dokazila) pridobi organ finančne uprave po uradni dolžnosti in jih vlagatelj ne prilaga.

V primeru spremembe nosilca kmetijskega gospodarstva – kmetije v obdobju uveljavljanja vračila trošarine za leto 2020 (v kalendarjem letu) se upravičenost do vračila prizna novemu nosilcu, če je bila ta sprememba narejena v letu 2020 oz. do vključno datuma vložitve zahtevka (torej tudi od 1. januarja 2021 do vključno datuma vložitve zahtevka).

Zahtevek za vračilo trošarine se lahko vloži v fizični obliki ali pa elektronsko. V fizični obliki se vloži na predpisanem obrazcu TRO-A (osebno ali po pošti) pri finančnem uradu glede na stalno prebivališče vlagatelja zahtevka. Obrazec v obliki Word datoteke je na voljo na spletnih straneh finančne uprave (www.fu.gov.si) v rubriki »Prebivalci«, na izpostavi javne službe kmetijskega

Uveljavlja se povračilo za dejansko porabo, vendar največ do najvišje normativne porabe goriva, in znaša po skupinah:

- 200 litrov na hektar njive, njive za rejo poljev, jagod na nji- vi, trajnih rastlin na njivskih površinah, rastlinjaka, rastlinjaka s sadnimi rastlinami, matičnjaka, trajnega travnika, hmeljišča v premeni, ekstenzivnega sadovnjaka, travinj z razpršenimi neupravičenimi značilnostmi, začasnih travinj in kmetijskega zemljišča v pripravi,
- 420 litrov na hektar vinograda, intenzivnega sadovnjaka, hmeljišča, oljčnika ali ostalih trajnih nasadov,
- 50 litrov na hektar plantaže gozdnega drevja,
- 15 litrov na hektar gozda.

svetovanja in v strojnih krožkih. Sedaj objavljeni obrazec nima več rubrike za povrnitev goriva pri odpravljanju škode v gozdovih zaradi prenamožitve podlubnikov, a zahtevek se lahko vloži tudi na dosedanem obrazcu.

Za vračilo trošarine je na voljo tudi elektronsko vlaganje zahtevka preko portala eCarina (<https://ecarina.carina.gov.si>), kjer je uporabnikom na voljo brezplačna spletna aplikacija E-TROD. Upravičenec mora za dostop izpolniti predpisan obrazec za dodelitev pooblastila za uporabo portala

eCarina in ga poslati na Finančno upravo RS (po e pošti ali pa fizično). Upravičenec izpolni obrazec zase, če bo sam vlagal zahteve, oz. za pooblaščenca, če bo po njegovem pooblastilu zahteve vlagal nekdo drug (druga fizična oseba, računovodski servis itn.).

Po dodelitvi gesla upravičenec ali pooblaščenec postane uporabnik portala eCarina in lahko vlaga zahteve, mora pa biti predhodno z digitalnim potrdilom prijavljen v sistem eDavki. Podrobnejša navodila in tudi opisani obrazec so voljo na spletnih straneh finančne

uprave (www.fu.gov.si), pa tudi na izpostavi javne službe kmetijskega svetovanja in v strojnih krožkih. Res je prvič s pridobitvijo pooblastila oz. gesla za dostop nekaj dela, v naslednjih letih pa bo za vložitev zahtevka zadoščalo že nekaj klikov. Je pa ta način vlaganja še vedno prostovoljen.

Zahtevek se vloži na osnovi originalnih računov za kupljeno gorivo na bencinskih servisih ali pa računov za strojne storitve, na katerih je navedena količina porabljene goriva in izjava izvajalca storitve, da za navedeno gorivo ne bo sam uveljavljaj povrnitev trošarine.

Računov se zahtevku ne prilaga, upravičenec pa jih mora hraniti deset let, pristojnemu organu pa jih predloži le na njegovo zahtevo. V obrazec poleg splošnih podatkov o vlagatelju vpišemo količino porabljene goriva in število računov o nabavi energentov, na podlagi katerih se uveljavlja vračilo trošarine. Podatkov o površini zemljišč v uporabi ne vpisujemo, saj te rubrike izpolni davčni organ na podlagi podatkov iz uradnih evidenc.

53. MOS TURIZEM

KAMPING & KARAVANING IN TRAJNOSTNI
& ZELENI TURIZEM TER KULINARIKA

Največja poslovno-sejemska prireditel v regiji
s 53-letno tradicijo in trajnostno vizijo

Rešitve in priložnosti za trajnostno in zeleno gospodarstvo

15.-19. september 2021
CELJSKI SEJEM

Z zbornico ceneje na sejmu MOS

Tudi letos Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije v sodelovanju s Celjskim sejmom ponuja možnost cenejšega nastopa na sejmu, ki bo predvidoma od 15. do 19. septembra 2021.

Sejem bo letos okrepil področje turizma, tako predstavil krajev kot kulinariko. Zato so pripravili posebno ponudbo za člane KGZS. Ponudba vključuje prijavnino, vpis v katalog, 6 kvadratnih metrov neopremljenega razstavnega prostora in leseno stojnico.

Cena najema razstavnega prostora za vseh 5 dni sejma je samo 390 evrov (brez DDV).

Cena ne vključuje električnega priključka. Za zmanjšanje stroškov bo organizator razdelil stroške enega priključka na tri ali štiri razstavljalce. **Število prostih mest je omejeno, zato pohitite s prijavi, saj je zanimanja veliko!**

Dodatne informacije in prijavnico dobite na www.kgzs.si ali pa vam jo pošljemo po elektronski pošti. Poleg ustreznih prijave sta pogoja za sodelovanje članstvo v KGZS s poravnanimi vsemi obveznostmi ter urejena dokumentacija za prodajo.

Prijavnico pošljite organizatorju (Celjski sejem), s katerim boste uredili vse ostale podrobnosti.

Zdravo z naravo!

Sejem Narava-zdravje,

Gospodarsko razstavišče, 20.-23. oktober

Na sejem Narava-zdravje, ki bo na Gospodarskem razstavišču od 20. do 23. oktobra, že potekajo intenzivne priprave. Vsebine za zdrav življenjski slog v sklopih PREHRANA-ZDRAVJE-WELNESS in NARAVNA KOZMETIKA-GIBANJE-ZELENO SOBIVANJE obiskovalce informirajo, izobražujejo in osveščajo. Ekipa sejma snuje tudi bogat spremljevalni program, ki ponuja kar 130 predavanj, delavnic, različnih meritev, animacij in drugega dogajanja. Posebej pa so na Gospodarskem razstavišču kot prireditvenem centru pozorni na zagotavljanje varnega in zdravega okolja za vse udeležence.

Dosledno so implementirali higienska priporočila NIJZ za dogodke kot tudi dodatna navodila, kot jih določa certifikat Kongresnega urada Slovenije »Varno in zdravo na dogodke«, ki so ga pridobili.

Izza zaslonov v živo – na sejmu!

Mateja Briški, vodja sejma Narava-zdravje, predstavlja nekaj zanimivih vsebin: »Spoznali bomo, kako pripravljati rastlinsko polnovredno hrano, kako peči kruh in pecivo z drožmi, kako tradicionalno konzervirati živila s fermentiranjem, kakšen vpliv ima prehrana na naše zdravje in kakaj je tako pomembno, kako se prehranjujemo. Izobraževali vas bomo o tem, kako vzgajati in uporabljati zelišča. Zagotovo boste uživali v avtentičnih vonjavah številnih rastlin, ki jih uporabljajo pri nastajanju naravnih parfumov na mednarodni razstavi Dišeči podpisi. S ponudbo ekoloških kmetij vas spodbujamo k nakupu sveže, zdrave in lokalno pridelane hrane. Poskrbeli smo za različne načine vadbe, tudi za tekače, ki se pripravljate na Maraton po Ljubljani. Kako zdravi ste, lahko preverite na številnih meritvah raznih društev, ki že tradicionalno sodelujejo na sejmu. Skupaj z Rdečim križem Slovenije vam bomo omogočili približje spoznati krvodajalstvo. Na Maratonu pozitivne psihologije pa bomo v središče postavili medosebne odnose, tudi v luči pandemije, kaj vse je posledično povzročila izolacija pri otrocih in mladostnikih in kako si povrniti oz. obdržati mentalno zdravje. Okoljevarstvene teme bomo pretresali in obiskovalce osveščali z Umanotero, slovensko fundacijo za trajnostni razvoj. Zdravo z naravo torej! Naj sejemski dogodki postanejo prostor varnih in zdravih srečevanj, pretoka novih znanj, kreativnosti, osveščanja in povezovanja.

Zaupanje in sodelovanje, ki vodita k napredku

Ali veste, da so kratke poti od pridelave do porabnika tisto, kar zagotavlja najvišjo stopnjo varnosti hrane?

Gabrijela Salobir, KGZS
gabrijela.salobir@kgzs.si

Tatjana Vrbošek, KGZS
tatjana.vrbosek@kgzs.si

Generalna skupščina Združenih narodov je 20. decembra 2018 sprejela resolucijo, s katero je 7. junij razglasila za svetovni dan varnosti hrane. Dan za razmislek o pomenu in prihodnosti varne hrane, ki vpliva na zdravje ljudi, gospodarsko blaginjo, kmetijstvo, turizem in trajnostni razvoj. O tem je tekla beseda na tretji konferenci ob svetovnem dnevu varnosti hrane, ki je potekala v Državnem svetu RS.

Na okrogli mizi Vpliv globalnega trga s hrano na percepcijo potrošnika z vidika varnosti živil je predsednik Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije **Roman Žvegljč** spregovoril o vlogi slovenskih kmetov in kmetijskih svetovalcev, ki se soočajo z vrsto zakonskih predpisov, kar zagotavlja visoko raven trajnostno usmerjene pridelave in prireje hrane. »Prek sistema kmetijskega svetovanja se na kmetije prenaša znanje, ki zagotavlja, da je pridelana hrana kakovostna. Varna je vsa hrana, ki je dostopna potrošnikom, kakovost pa je nekaj drugega. Dobra kmetijska praksa je tista, ki zagotavlja varne pridelke. Pridelke, ki ne vsebujejo kemičnih ostankov, fizičnih delcev,

so mikrobiološko neoporečni in izpolnjujejo minimalne zakonske predpisane zahteve kakovosti. Krajša je veriga od kmeta

ALI VESTE:

Da morajo kmetje skladno z veljavno zakonodajo beležiti vse dogodke v evidencah, ki vplivajo na varna živila:

- evidenca sledljivosti nabave in prodaje vseh kmetijskih pridelkov, izdelkov in krme,
- evidenca porabe in rabe zaščitnih sredstev v rastlinski pridelavi,
- evidenca veterinarskih posegov,
- evidenca staleža, premikov, izločitev živali v register živali,
- evidence testiranja vode,
- evidenca o oddaji odpadne embalaže,
- evidence GERK-ov, kjer se analizira mulj, kompost iz čistilnih naprav in izdelan letni načrt rabe.

do potrošnika, manjše je tveganje. Na žalost le 2 % potrošnikov hrano kupuje pri kmetu,« je razložil Žvegljč in izpostavil, da kmetje v Sloveniji za svoje delo niso primerno plačani.«

Sodelujoči na okrogli mizi, ki jo je povezoval zaslužni profesor **dr. Peter Raspor**, delijo

enotno mnenje o tem, da je varnost živil v Sloveniji na visoki ravni. »Kar se tiče hrane, živimo v relativno varnem okolju in potrošniku ni treba dnevno presojati o varni hrani. Zagotovo pa se premalo sprašuje in zaveda o razponu kakovosti živil, ki jih najde na trgovskih policah,« je izpostavil prof. dr. Aleš Kuhar. »Ljudje danes kakovost in varnost precej enačijo. Ne pravim, da na trgovskih policah ne sme biti nizkokakovostnih izdelkov. Ti so potrebni, prav tako kot cenov-

pleksnih razmerah. Svet je vse bolj zapleten in času primerno ljudje kupujemo na hitro, pod vtisom morda neverodostojnih informacij.«

Pri tem je zagotovo pomemben trud pristojnega ministrstva Vlade RS, ki prek različnih ukrepov skuša približati slovensko hrano potrošnikom. Državni sekretar na MKGP **mag. Aleš Irgolič** je izpostavil zavedanje pomena nakupa živil slovenske pridelave in prireje, ki poleg uživanja varne hrane omogoča pridelovalcem te hrane preživetje in obstoj kmetij. Izpostavil je strategijo »Od vil do vilic«, ki izhaja iz evropskega zelenega dogovora, in med drugim predlaga do leta 2030 prehod na ekološko pridelavo na 25 % površin. S tem ciljem bodo pripravljene različni ukrepi.

Na dejstvo, da so se navade potrošnikov v času epidemije covida-19 spremenile, je opozorila predsednica Zveze potrošnikov Slovenije **Breda Kutin**. Vse več ljudi kupuje prek spleta, manj v trgovinah in vedno več tudi neposredno na kmetijah.

Glede na podatke predsednice Trgovinske zbornice Slovenije **mag. Mariče Lah** je povprečen kupec današnjega časa zelo izobražen, spletno

ALI VESTE:

Da je dobra kmetijska praksa tista, ki zagotavlja varne pridelke,

Da so varni pridelki tisti, ki hkrati ne vsebujejo kemičnih ostankov, fizičnih delcev, so mikrobiološko neoporečni in izpolnjujejo zakonske zahteve minimalne kakovosti. Bolj kot je veriga od pridelovalca do potrošnika kratka, manjše je tveganje.

no visoki kulinarčni presežki. Potrebno pa je o tem komunicirati in ljudi narediti odgovorne do okolja in zdravja. Potrošniki se težko znajdejo v tako kom-

dejavni in razumski. Podjetjem z dobro urejenimi in potrošnikom prijaznimi spletnimi platformami se prodaja povečuje. Izpostavila je težavo številnih

ALI VESTE:

Da mora vsaka kmetija, ki je prejemnica neposrednih plačil, izpolnjevati kar 161 zahtev navzkrižne skladnosti. Če je ugotovljena kršitev na enem področju, se ji zmanjša skupno plačilo za celotno kmetijo. Navzkrižna skladnost ali pravila dobre kmetijske prakse so skupek zahtev s področja varovanja okolja, zdravja živali in ljudi, varne hrane ter dobrega počutja živali, ki jih morajo upoštevati vsi kmetje, ki prejemajo plačila iz ukrepov skupne kmetijske politike.

označb kakovosti, ki jih po njenem mnenju potrošnik ne prebere. Prav tako je bila kritična do shem kakovosti, ki zelo hi-

men dvanajst do dvajset tisoč kmetov, ki so podpora živilski industriji. Glede tržnih viškov, ki vstopajo v prehranski sistem,

ALI VESTE:

Da glede na podatke EIP AGRI iz leta 2016 kar štirje od petih evropskih meščanov menijo, da je krepitev vloge kmetov v verigi hrane zelo pomembna. Kljub temu predstavlja neposredna prodaja od kmeta potrošniku v Nemčiji le 2 % trga s svežo hrano, 85 % prodaje obvladujejo štirje trgovci. Na Portugalskem 90 % prodaje poteka prek treh trgovcev. Posledica koncentracije moči so nepoštene poslovne prakse, ki ogrožajo preživetje kmetov.

tro opredeljujejo izdelek kot slovenski. Prepričana je, da si tako pojmovanje zasluži le nekaj, kar je rojeno, vzrejeno in predelano v Sloveniji, kar bi moralo biti opredeljeno v zakonodaji.

Direktorica Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij **dr. Tatjana Zagorc** je razložila po-

pa je poudarila nujnost uvedbe pogodbenega sodelovanja, ki zagotavlja, da se pridelana hrana tudi prodaja. Izpostavila je tudi gostinstvo, ki predstavlja izziv in odpira nove načine sodelovanja ter drugačne prodajne poti.

ALI VESTE:

Da glede na podatke Evropske agencije za varno hrano (EFSA) za leto 2019 Slovenija na letni ravni odvzame in analizira 43,7 vzorca hrane na 100.000 prebivalcev. To je precej več kot evropsko povprečje, ki znaša 17,1 vzorca. Kljub večjemu številu vzorcev je delež živil, ki presegajo mejne vrednosti ostankov (MRL), samo 1,9 %, večina so živila neslovenskega izvora. Evropsko povprečje preseženih MRL je 2,7 %.

ALI VESTE:

Da je na ravni Evropske unije najbolj uravnano področje ravno kmetijstvo? Opredeljuje ga 4.401 zakonski akt in dodatno 907 aktov okoljske zakonodaje,

Da je KGZS skupaj s strokovnimi službami lani:

- izvedla 258.238 svetovanj 159.830 kmetijam in na 2.106 kmetijah svetovanja navzkrižne skladnosti,
- izvedla 4.292 predavanj, tečajev, seminarjev, delavnic,
- pripravila 3.752 pisnih objav, tehnoloških navodil, brošur, zloženkov,
- naredila 2.029 razvojnih načrtov kmetij,
- pripravila 433 strokovnih mnenj, podlag za zakonodajne in druge dokumente,
- izvedla 157 strokovno-pospeševalnih in promocijskih dogodkov,
- izvedla 855 svetovanj in usposabljanje za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK),
- izdelala in izvedla 12.193 načrtov kolobarjenja, gnojenja, odvzemov vzorcev, talnih in rastlinskih testov,
- pripravila 695 mnenj in analiz na podlagi predpisov,
- izvedla vnos 56.396 zbirnih vlog za pridobitev 220 milijonov evrov evropskih sredstev.

Da je skladno z evropsko in našo zakonodajo ravno dobra kmetijska praksa skupaj s tehnološko higieno tista, ki zagotavlja varno pridelano krmo, pridelke, živali in izdelke.

Čestitka Zvonetu Černeliču za zmago na mednarodnem natečaju!

»Je entuziast, prepričan vase, človek z energijo in vizijo, delaven in vztrajen. Prijazen kodrast fant s tržnice, njegove jagode dišijo.« je le nekaj mnenj posameznikov, ki **Zvoneta Černeliča** bežno poznajo. Nekateri vedo tudi to, da mu je Evropska organizacija lastnikov zemljišč (ELO) med devetnajstimi kandidati iz devetih držav letos podelila zmagovalno nagrado za njegov izjemen prispevek k razvoju načina kmetovanja, ki varuje tla in okolje. Tokrat so to nagrado prvič podelili projektu iz Slovenije. Za njo stojita srčnost in strokovnost kmetijskih svetovalcev KGZS Zavoda Celje in kmet, ki si upa.

Vesna Čuček, vodja oddelka za kmetijsko svetovanje na KGZS Zavodu Celje, Zvoneta opiše kot odličnega sogovornika, ki ga zanimajo novosti, razvoj, še posebej na področju biološko-dinamičnega kmetovanja, ki je pomembno za zdravje tal in ljudi, izboljšanje biotske pestrosti, večjo rodovitnost tal, manj zapletljivosti, škodljivcev in boleznih rastlin, večjo odpornost na podnebne spremembe. Ta načela so ga vodila tudi pri postopku regeneracije tal bivše gradbene deponije v Krški vasi. Njegov sin vse slikovno dokumentira, saj želi Zvone svoje izkušnje deliti z drugimi kmeti, svetovalci, drugimi strokovnjaki in potrošniki.

»V veliko veselje in ponos nam je Zvonetovo razvojno sodelovanje z našimi kmetijskimi svetovalci. Skupaj ustvarjamo drugačno kmetijstvo, ki je zavrto v prihodnost, okoljsko sprejemljivo in

Od desne proti levi: Zvone Černelič, Vesna Čuček in dr. Jens Otto Andersen, danski znanstvenik s področja kakovosti hrane.

tržno uspešno. Iskrene čestitke, vso srečo! Veselim se našega sodelovanja,« je navdušen nad delom in dosežkom izrazil predsednik KGZS **Roman Žvegljč**. Tla namreč zavzemajo osrednje mesto v Evropskem zelenem dogovoru, Strategiji za biotsko raznovrstnost, Strategiji od vil do vilic in se odražajo tudi v zakonodajnih predlogih EU za izvedbo Skupne kmetijske politike.

Tatjana Vrbošek, KGZS

Predstavitev 32. Dobrot slovenskih kmetij

Dvaintridesete Dobrote slovenskih kmetij smo v letu 2021 tako kot pretekla leta začeli z razpisom za sodelovanje v januarju.

Peter Pribožič, predsednik organizacijskega odbora
peter.pribozic@kgz-ptuj.si

Po zbranih prijavi izdelkov smo konec februarja začeli senzorična ocenjevanja, ki smo jih zaključili 26. maja 2021. Od 987 izdelkov v ocenjevanju je 883 izdelkov prejelo priznanja, in sicer 491 zlata, 285 srebrna in 134 bronasta. Novost v letošnjem ocenjevanju so bili jušni rezanci slovenskih kmetij.

Kmetije smo sproti seznanjali z rezultati ocenjevanj s priloženim zapisnikom ocene izdelka. Tudi letos smo vse izdelke fotografirali za predstavitev v elektronskem katalogu

in potrebe promocije na novi spletni platformi www.dobrot-slovenskih-kmetij.si. Za označevanje izdelkov smo kmetijam

pripravili znake Dobrot slovenskih kmetij, ki jih prejemniki priznanj že lahko uporabljajo. Spodaj so zlati srebrni in bronasti znak dobrot s katerimi prejemniki priznanj lahko označujejo nagrajene izdelke.

Organizatorji smo upali, da bo prireditev možno izvesti v maju, vendar smo morali zaradi epidemije covid-19 tudi letos prireditev prestaviti na prvi vikend v septembru.

Glavni dogodek bo septembra

Podelitve priznanj s strokovnim in kulturnim programom ter bogato tržno ponudbo bomo izvedli na 32. festivalu Dobrote slovenskih kmetij Ptuj od 3. do 5. septembra 2021 v minoritskem samostanu na Ptuj. Program pripravljamo organizatorji KGZS Zavod Ptuj, Mestna občina Ptuj in Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije ob podpori Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS. Poudarek bo na slovenskem izvoru hrane. Še posebej bo v strokovnem programu letos izpostavljena slovenska govedina Izbrana kakovost v kulinariki. Dodatno kulinarično ponudbo »kuhne na dvorišču« na Ptuj v okviru prireditve usklajujemo z Zavodom za turizem Ptuj.

Na vseh dosedanjih razstavah Dobrote slovenskih kmetij je bilo skupaj podeljenih 21.059 priznanj, od tega 5.439 bronastih, 6.712 srebrnih in 8.908 zlatih. Temu bomo prišteli še letošnjih 884 priznanj. Številna priznanja, prejeta na Dobrotah slovenskih kmetij, dokazujejo odličnost pridelane hrane na slovenskih kmetijah in bogastvo slovenskega podeželja, ki v okviru turistične ponudbe postajata vedno bolj pomembna.

Pridelava, predelava in ponudba odličnih izdelkov naših kmetij je izziv za mlade prevzemnike kmetij na slovenskem podeželju ter ustvarjanje dodatne vrednosti za ohranjanje življenja na podeželju. Slovenske kmetije, ki so v povprečju velike 7 ha, bodo ohranile svoj obseg samo z ustvarjanjem dodatne vrednosti. Neposredna po-

nudba pridelkov in izdelkov za potrošnika ter oskrba v verigi gastronomske ponudbe hrane slovenskega izvora je strateški izziv v letu 2021, ko smo Evropska gastronomska destinacija. Z Dobrotami slovenskih kmetij se dejavno vključujemo v promocijo slovenske gastronomije s ciljem, da le-ta temelji na slovenskem izvoru hrane in pijače.

Iskreno povabilo vsem po nakupu Dobrot slovenskih kmetij na kmetijah, ki sodelujejo v ocenjevanju in svoje izdelke tržijo doma ali na različnih lokacijah po Sloveniji. Kontaktne podatke kmetij boste našli na platformi Dobrot slovenskih kmetij.

Od preusmeritve do uspešne prodaje senenih pridelkov in izdelkov

V preteklih dveh letih smo svoje znanje in izkušnje še nadgradili s poglobljenim znanjem o pridelavi sena in priraji kakovostnega senenega mesa in mleka. Prav zaradi tega smo kot krovna svetovna organizacija v Sloveniji v prvi polovici leta organizirali usposabljanja za kmete. Ker nam razmere zaradi epidemije covid-19 niso omogočale predaje znanja v živo, smo se spoprijeli s tehniko in vse dogodke uspešno izpeljali preko aplikacije Zoom.

Četrtega marca smo izvedli prvo usposabljanje, ki je pokrivalo več tem. Klara Otoničar je predstavila projekt in zavod Seneno ter na kratko predstavila trženje, kateremu je bilo v maju posvečeno celotno usposabljanje. Ključ za seneno prirajo je kakovostno seno, o katerem je govoril dr. Janez Benedičič, ki je predstavil senene pridelke in izdelke v tujini. Svoje predavanje je zaključil s povezovanjem med kmeti, kar je ključnega pomena za dober razvoj standarda. Zakaj bi se kupec sploh odločil za nakup senenih izdelkov? Prednosti uživanja senenih mesnih in mlečnih izdelkov je razložila Gabrijela Salobir. Razložila je tudi postopek certifikacije, da so slušatelji dobili

občutek, kaj jih čaka, če se odločijo za vstop v to shemo kakovosti. Alberta Zorko je dodatno razložila zahteve za prirajo senenega mesa in mleka ter predstavila dobre prakse na tem področju.

Ker je bilo prvo usposabljanje širše naravnano, je bilo drugo bolj osredotočeno na dve ciljni temi – pridelava kakovostne krme in predstavitev dosedanjih rezultatov praktičnega preizkusa na projektu. Slednje nam je predstavila Alberta Zorko, k besedi pa smo povabili tudi dr. Janeza Verbiča, ki je dodatno razložil rezultate. Ker praktični preizkus še poteka, bo v zadnjih mesecih tega leta sledila še bolj podrobna predstavitev rezultatov praktičnega preizkusa, ki se je izvajal na kmetijah. Kako pomembna je pridelava kakovostne krme, kako si olajšamo sušenje z različnimi tipi sušilnic in kakšne so tehnološke rešitve v celotnem procesu od košnje do krmljenja nam je predstavil dr. Janez Benedičič iz podjetja P-ino. Sam ima na tem področju dolgoletne praktične izkušnje, ki jih je delil med udeležence usposabljanja.

Ker je kmetom lažje »naštudirati« in realizirati prirajo kakovostnega mesa in mleka, kot pa izdelek prodati, smo temu posvetili majsko predavanje. Dominika Klavž je predstavila trženje s poudarkom na družbenih omrežjih in spletnih straneh. Svoje bogate izkušnje s trženjem preko spleta sta delila tudi Žiga Kršinar in Toni Kukenberger. Usposabljanje je bilo praktično naravnano, saj so bile predstavljene aplikacije, s katerimi si olajšamo trženje, če se ga lotimo sami. Aplikacija Snappseed nam omogoča hitro obdelavo fotografij na telefonu, Facebook Business Suite (Pages Manager) aplikacija pa nam olajša organizacijo objav na Facebooku ali Instagramu. S pomočjo Canve si lahko sami oblikujemo promocijski material za kmetijo, ponuja pa nam še mnoge druge grafične rešitve, ki so enostavne za uporabo.

Da kupci lažje najdejo kmetije, ki ponujajo svoje pridelke in izdelke, so se oblikovali različni portali, kamor kmetije vpišejo svojo ponudbo. Čisto svež je portal Dobrote slovenskih kmetij, ki ga je predstavila Klara Otoničar. Praktično je prikazala vpis v portal in kako si lahko pomagamo za prirajo hranilnih vrednosti. K besedi smo povabili tudi dr. Kuharja, ki nam je razložil pogled na senene izdelke skozi oči potrošnika.

Vsa usposabljanja so bila posneta, videe pa si lahko ogledate na spletni strani seneno.info oz. na Youtube kanalu Seneno, kamor objavljamo posnetke, ki pomagajo ob izzivih v seneni priraji mesa in mleka.

Dominika Klavž, KGZS
Klara Otoničar, KGZS

Poletni meseci so kot nalašč za dneve odprtih vrat, zato vas **25. junija 2021** vabimo na dan odprtih vrat na **turistično kmetijo Apat v Gabrke, Šoštanj**. Potekala bo predstavitev celotnega procesa od pridelave sena do priraje mleka. Predstavljene bodo tudi tehnološke rešitve za izzive, ki se pojavljajo na seneni poti.

Prvo soboto v juliju bo dan odprtih vrat potekal na **Ekološki kmetiji Kukenberger v Trebnjem**. Za **konec poletja in zgodnjo jesen** načrtujemo še dva dneva odprtih vrat – na **kmetiji Kršinar na Katarini nad Ljubljano** in na kmetiji **Odems v Predosljah**. Za podrobnosti in več informacij spremljajte Facebook stran Seneno, spletno stran seneno.info in vašo e-pošto. Če bi se radi prijavi na obveščanje o naših dogodkih in aktualnih zadevah, nam pišite na seneno@kgzs.si.

DAN TEHNIKE 2021 – OKOLJU PRIJAZNA PRIDELAVA GROZDJA

Prireditev bo potekala v soboto, 3. julija, na kmetiji Žaren v Nemški vasi pri Krškem.

Dopoldanski program prireditve:

- 9.00–9.30

Predstavitev ponudbe vseh sodelujočih razstavljalcev na prireditvi

- 9:30–12:00

Vodeni prikazi delovanja vinogradniške tehnike v vinogradu s spremnimi komentarji strokovnjakov

- Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Maribor in

- Kmetijsko gozdarskega zavoda Novo mesto

- 9.00–12.00

Predstavitev proizvodno-prodajnega programa razstavljalcev na stojnicah

Popoldanski program prireditve:

- 14.00–14.30

Predstavitev ponudbe vseh sodelujočih razstavljalcev na prireditvi

- 14.30–17.00

Vodeni prikazi delovanja vinogradniške tehnike v vinogradu s spremnimi komentarji strokovnjakov

- Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Maribor in

- Kmetijsko gozdarskega zavoda Novo mesto

- 14.00–17.00

Predstavitev proizvodno-prodajnega programa razstavljalcev na stojnicah

Na območju poligona se bodo upoštevali in izvajali preventivni ukrepi za preprečevanje širjenja okužbe s koronavirusom.

Za obisk dogodka se je **treba predhodno prijavi**. Prijavni obrazec se nahaja na spletni strani Kmetijsko gozdarskega zavoda Novo mesto:

www.kmetijskizavod-nm.si. Prijave sprejemamo do 30. junija 2021.

Prireditev bo potekala na prostem in v vsakem vremenu!

Vljudno vabljeni – vstopnine ni!

Podrobnejše informacije lahko prejmete, če pokličete na tel. št.: (07) 373 05 87 ali 031 200 618 – Martin Mavsar, ter na spletni strani: www.kmetijskizavod-nm.si

Ekološki »falot«, ki poganja razvoj Haloz

Haloške strmine nikakor niso priročne za obdelavo. Delovne sile, ki je nekoč lahko ročno obdelala mnogo površin, sedaj ni več, zato so nujni drugi prijemi, s katerimi je možno obdržati obdelano podeželje. Nekaj pomaga sodobna tehnika, prilagojena za delo v težkih pridelovalnih pogojih, ali pa načini kmetovanja, ki omogočajo obdelanost strmin.

Marjan Papež, KGZS
marjan.papez@kgzs.si

Na Pistačah ali na kmetiji Pistače v Stopercih, kot je domače ime, gospodarijo Galunovi. Milan z ženo Darjo, staršema Alojzom in Jerico ter otroki Majo, Lucijo in Gašperjem.

Milan je kmetijo prevzel leta 2006, takrat v okviru ukrepa skupne kmetijske politike »zgodnje upokojevanje«. Sicer je prej služboval v različnih poklicih, z družino živel v bloku, potem pa je padla odločitev, da prevzame kmetijo in vrnil se

trebe. Laški rizling, šipon, renski rizling in sauvignon za 'špicer', tako za zraven pa od rdečih gamay, žametovka in modra frankinja.

V hlevu na vezano rejo krav in z boksi za telice, ki je bil zgrajen leta 1980, redijo govede, od tega 13 krav in 10 plemenskih telic. Pri teh se zadnji čas pojavljajo težave z osemenjevanjem. Čreda je v A-kontroli, mlečnost pa med štiri in pet tisoč kilogrami v standardni laktaciji. Za lastno rabo imajo še dva do tri

Pri sajenju visokodebelnega sadovnjaka so pomagale tudi mlade sile.

je na dom, kjer je preživel svojo mladost.

Na kmetiji je bila že takrat glavna panoga reja govede, pa kakopak vinograd v vinski gorici Vodole. Slednji je sedaj v manjšem obsegu, vsega skupaj je okrog 900 trt. Za domače po-

prašiče, ducat kokoši in nekaj rac, da, še posebno v zadnjih letih, pospravijo polže.

Prevladuje lisasta pasma, ukvarjajo pa se s prirajo mleka. Zato vse telice obdržijo, bikce pa prodajo v tednu do dveh po telitvi.

Kdo ve, ali si pri opravi Milan poje: »Dobre kose, mrzle rose, rada trav'ca se kosi ...« (Foto: Monika Podgorelec, ZRSVN)

Na kmetiji je tudi vaška zbiralnica mleka z dvema bazenoma: eden za mleko ekološke reje, drugi za preostalo mleko.

Ekološka priraja mleka

Priraja mleka na ekološki način je velik izziv: kako organizirati ločeno zbiranje ekološkega mleka in kako doseči ceno, kakršno si ekološko mleko zasluži? In na tem področju se je že nekaj obrnilo v prid rejcev, ki se ukvarjajo z ekološko prirajo mleka. Pred približno enim letom so preko Mlekarske zadruge Ptuj sklenili pogodbo z Ljubljanskimi mlekarnami, da jim k vsakemu odkupljenemu litru k osnovni ceni dodajo 13 centov.

Od takrat je veliko lažje 'zvoziti' med stroški in prihodki. Tukaj gre za uspešen dogovor in razumevanje odkupovalca, saj zaenkrat še ne gre vse mleko še ekološko predelavo. Mlekarna ima enkrat tedensko 'ekološko' linijo, ki pobere mleko in ga predela v ekološko skuto.

Na kmetiji je vaška zbiralnica mleka, zato sta v mlekarni dva bazena. V večjega zbirajo ekološko mleko s štirih kmetij, okrog tisoč litrov na dva dni, v manjšega pa oddajata mleko še dve kmetiji, okrog dvesto litrov na dva dni.

Zaraščanje kmetijskih površin s težjimi pogoji za pridelavo je vseslovenski problem, v Halozah še bolj kot marsikje drugje. Največ seveda zaradi opuščanja kmetovanja zaradi odseljavanja, ostarelosti in Milan Galun ocenjuje, da se je od kmetij, ki so nehale kmetovati, tretjina njihovih površin zarasla, dve tretjini pa na tak ali drugačen način obdelujejo drugi, ki še kmetujejo. Na

njihovem območju je bila tako nekaj časa zelo aktualna storitvena paša plemenskih telic. Imajo tudi Društvo rejcev pasne živine Stoperce, kjer je Milan predsednik, a ta paša ni več aktualna.

Dovzetni za tradicijo in napredek

Okrog 27 hektarjev lastnih in najetih površin, ki jih obdelujejo, je razpršenih po Halozah. In so oddaljene. Najdlje so tiste, ki jih imajo v 10 km oddaljeni Ptujski gori. Prevladuje travinje, njiv je le en hektar. K prihodom kmetije pomembno prispeva še 16 hektarjev gozda. Od leta 2017 imajo ekološko kmetijo. Ker so dovzetni za napredek, se vključujejo tudi v projektne aktivnosti. Pred kratkim so sodelovali v projektu

Milan Galun je v sklopu projekta Life to Grasslands s pomočjo, zgledom in izobraževanjem mladih pomembno prispeval pri sajenju sadik starih sadnih sort v lokalni šoli Stoperce. (Foto: Monika Podgorelec, ZRSVN)

Life to Grasslands, kjer so na kmetiji posadili 45 visokodebelnih dreves češenj, hrušk in jablan. S praktičnim znanjem in izkušnjami je Milan bogatil druge sodelujoče v projektu.

Prešmentani faloti iz Stoperc

Poleg obilice dela na kmetiji se najde tudi nekaj časa za dušo. Milan namreč poje pri kvartetu Prešmentani faloti iz Stoperc. Kvartet neguje pevsko izročilo dela Haloz pod Donačko goro. Kulturno-prosvetno društvo Stoperce združuje več sekcij in ena od teh so pevci ljud-

skih pesmi. Nastopili so na več prireditvah in v radijskih oddajah. Z glasovi, ki jim po domače pravijo »naprej«, »prek«, »malo lažji« in »težki« bas, pojejo pesmi domačega kraja in okolice. Značilnost njihovega petja je tudi stopničasto petje, ko pri nekaterih pesmih v eni ali drugi kitici zvišajo intonacijo.

Kulturno-prosvetno društvo Stoperce ima tudi sicer številne aktivnosti: že 27 let kmečke igre in v njihovem okviru razstave plemenskih telic, starih strojev, predstavitev mehanizacije ... Lani in letos seveda v okrnje-

ljudi k sodelovanju,« živahno pove Milan Galun.

Pogled naprej

»Ko si enkrat v pogonu, je ves čas treba vlagati v razvoj kmetije, v posodobitve in razmišljati o prihodnosti kmetije, tako da bo kmetovanje zanimivo tudi za naslednji rod,« razmišlja Milan in nadaljuje: »Potrebna bo posodobitev hleva, priraje mleka se bomo držali, saj so stvari dobro zastavljene. Ker smo sadili stare sorte sadja, razmišljamo tudi o sušenju le-tega. Vikend ob vinogradu, ki omogoča bi-

Hlev iz leta 1980 bo potreben preureditve, še zlasti zaradi zahtev po načinu reje v ekološki živinoreji.

nem obsegu. Pa vendar, letos so na lokalni ravni ocenili suhomesnate izdelke, kruh in vino. »Prihodnje leto pa bomo ocenjevali še kaj drugega, vedno je treba iskati nekaj, kar motivira

valne pogoje, je trenutno bolj slabo izkoriščen, hčerko Majo pa mikajo konji,« je nanizal nekatere načrte Milan Galun.

Za zidanico v Vodolah tli ideja, da bi jo uporabili za turistično dejavnost.